JACK LONDON

ÂDEM'DEN ÖNCE

Çeviri: PINAR KÜR

Before Adam, Jack London

1. basım: 1981
5. basım: Aralık 2013, İstanbul
E-kitap 1. sürüm Ocak 2014, İstanbul
Aralık 2013 tarihli 5. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: iStockphoto.com / Alexander Ishchenko

ISBN 9789750720611

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

JACK LONDON

ÂDEM'DEN ÖNCE

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
Pınar Kür

Jack London'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Vahşetin Çağrısı - Beyazdiş, 2011
Katıksız Sevgi, 2011
Demir Ökçe, 2012

JACK LONDON, 1876'da San Francisco'da doğdu. Kendi kendini eğitti ve 1897'de Klondike bölgesinde altın arayanlara katıldı. Klondike'tan döndükten sonra, şansını bir kez de yazarlıkta denemeye karar verdi. Otobiyografik romanı *Martin Eden*'da yansıttığı gibi, yazar olabilmek için olağanüstü bir çaba harcadı. İlk kitabı *Kurt Kanı* geniş bir okur kitlesine ulaştı. 17 yıl içinde *Vahşetin Çağrısı, Beyazdiş, Deniz Kurdu, Demir Ökçe* gibi yapıtlarının sayısı 50'yi buldu ve ABD'nin en çok kazanan yazarı oldu. Jack London, 1916'da California'da öldü.

PINAR KÜR, 1943'te Bursa'da doğdu. Robert Koleji Yüksek Dil Bölümü'nü bitirdi. Doktorasını Sorbonne Üniversitesi'nde tamamladı. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg, İÜ Yabancı Diller Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı. İlk romanı *Yarın Yarın* 1976'da yayımlandı. *Küçük Oyuncu* (1977) ve *Asılacak Kadın* (1979) romanlarını, 1981'de *Bir Deli Ağaç* adlı öykü kitabını yayımladı. *Akışı Olmayan Sular*' la 1984 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. *Bir Bitmeyen Aşk* (1986), *Cinayet Romanı* (1989), *Sonuncu Sonbahar* (1992) ve *Cinayet Fakültesi* (2006) adlı romanları ve *Hayalet Hikâyeleri* (2004) adlı öykü kitabı var. Aralarında Jean Rhys'in de bulunduğu seçkin yazarların yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

1

Resimler! Resimler! Resimler! İşin aslını öğrenmezden önce hep merak ederdim düşlerimi altüst eden o binlerce resmin nereden geldiğini. Gündüzki gerçek yaşantım içinde bu resimlere benzeyen hiçbir şey görmemiştim çünkü. Çocukluğumun bitmez tükenmez bir işkence, düşlerimin bir kâbuslar dizisi olmasına yol açan bu imgeler, bir süre sonra öbür insanlardan ayrı, doğadışı ve lanetlenmiş bir kişi olduğuma inandırdılar beni.

Mutluluğu yalnızca gündüzleri –o da belli bir ölçüde– tadabiliyordum. Gecelerime korkunç bir korku egemendi –hem de ne korku!– Dünyada yaşamış, yaşayacak hiçbir insanın böylesine derin, böylesine anlaşılmaz bir korku duymadığından emin olduğumu söylersem durumumu abartmış sayılmam. Çünkü benim korkum çok uzak bir geçmişin korkusuydu. Genç Dünya'da, hem de Genç Dünya'nın en gençliğinde duyulan korku. Kısacası benim korkum, Orta Pleyistosen (ya da Dördüncü Çağ) olarak bilinen çağda yaşayanların çektikleri korkuydu.

Ne demek istiyorum, öyle mi? Evet, düşlerimin özelliklerini ayrıntılı olarak anlatmaya başlamazdan önce bir açıklamanın gerekli olduğunu görüyorum. Yoksa benim çok iyi bildiğim, anladığım bazı şeylerin sizin için hiçbir anlamı olamaz. Bu satırları yazarken, öteki dünyanın bütün varlıkları, bütün olayları, birbirini kesiksiz izleyen bir görüntüler dizisi olarak geçiyor gözlerimin önünden; ancak bütün bunların sizin için anlamsız, ipsiz sapsız şeyler olacağını da pek iyi biliyorum.

Sarkıkkulak'ın dostluğu, Tezayak'ın sıcak çekiciliği, ya da Kızılgöz'ün kokunç tutkusu ve atavizmi örneğin. Ne anlamı var bunların sizin için? Öte yandan Ateş Adamları'nın ya da Ağaç Adamları'nın yaşantısı, yarı-insan sürülerinin bir araya geldikleri zaman çıkardıkları acayip sesler de bir şey diyemez sizlere. Uçurum

kenarlarındaki serin mağaraların huzurunu bilemezsiniz siz. Akşam oldu mu tam bir sirk havasına bürünen su içme yerlerinin canlılığını duyamazsınız. Sabah rüzgârının ağaç tepelerinde dolaşanlara nasıl çarptığını, ağzınızın içinde eriyen körpe ağaç kabuklarının tadını da bilemezsiniz.

En iyisi siz de benim gibi yapın ve benim çocukluğumdan başlayarak girin konuya. Küçük bir çocukken öbür küçük çocuklardan ayrı bir yanım yoktu pek –gündüz saatlerinde tabii–. Uyku saatlerinde ise değişiyor, hiç kimseye benzemez, herkesten ayrı bir yaratık oluyordum. Kendimi bildiğimden beri uyku anlatılmaz bir dehşet dönemiydi benim için. Düşlerimde mutlu olduğum pek enderdi. Genellikle korku doluydu düşlerim –hem de öyle anlaşılmaz, öyle yabancı bir korku ki– oturup üzerinde düşünmeme, anlamaya çalışmama olanak yoktu. Gündüzleri geçirdiğim korkularla en ufak bir ilintisi yoktu gecelerimi zehir eden korkuların. Gecelerime egemen olan korkunun, başımdan geçen olayları tümüyle aşan bir niteliği vardı.

Örneğin, bir kent çocuğuydum ben. Dağlar tepeler hiç bilmediğim, görmediğim yerlerdi. Buna karşın düşlerimde kent ya da kentle ilgili hiçbir şey görmezdim; hiçbir düşümde bir ev gördüğümü hatırlamıyorum. Üstüne üstlük kendi türümden olan hiçbir insan, düşlerimin o karanlık duvarını delip içeri girememiştir. Ağaç denilen nesneyi yalnızca parklarda, bir de resimli kitaplarda görmüş olan ben, uykumda bitmez tükenmez ormanlarda gezerdim. Üstelik bu düşsel ağaçlar öyle belli belirsiz biçimlerde değillerdi. Son derece belirli, parlak ve ayrıntılı görüyordum onları. Her dalı, her ufak sürgünü, her ayrı yaprağı bir bir tanıyordum.

Uyanık yaşamımda ilk kez meşe ağacını görüşümü çok iyi hatırlıyorum. Yapraklara, dallara, budaklara, yumrulara bakarken aynı türden ağaçları uykumda sayısız kereler görmüş olduğum, sinir bozucu bir canlılıkla kafama dank etti. Yaşamımın daha sonraki dönemlerinde ladin, porsuk, huş, defne gibi ağaçları ilk kez gördüğümde de hiç yadırgamamış, hemen tanımışımdır. Bu ağaçların hepsini daha önceden görmüştüm çünkü, hâlâ da her gece düşlerimde görüyordum.

Sizin de fark etmiş olacağınız gibi düş görmenin temel yasalarına aykırıdır bu dediklerim. Herkes bilir; kişi düşünde, ancak daha önce,

gündüzki yaşamı içinde görmüş olduğu şeyleri ya da bunların karışımlarını görür. Ne var ki, benim tüm düşlerim bu kuralı altüst etmiştir. Düşlerimde gündüzün görüp bildiğim hiçbir şeyi görmezdim. Geceki yaşamım ile gündüzki yaşamım arasında dağlar kadar fark vardı; bu ikisinin benden başka hiçbir ortak yanı yoktu.

Çocukluğumun oldukça erken bir döneminde, fındık fıstık gibi şeylerin bakkaldan; çilek, dut ve benzeri yemişlerin manavdan alındığını öğrenmiştim; ancak, bu bilgiyi edinmezden çok daha önce de düşlerimde fındık fıstığı ağaçlardan toplayıp yediğimi ya da ağaç altlarına düşmüş olanları topladığımı, aynı şekilde yemişleri çalılıklar arasından bulup çıkardığımı hatırlıyorum. Oysa bu, günlük deneylerimin tüm ötesindeydi.

Sofraya ilk kez yabanmersini geldiği günü çok iyi anımsıyorum. O zamana dek hiç yabanmersini görmemiştim, ama tabak dolusu yemişi görür görmez bataklıklarda dolaşarak tıka basa yabanmersini yediğim düşlerin anısı canlanıverdi kafamda. Annemin önüme koyduğu tabaktan bir kaşık aldım, daha kaşığı ağzıma götürmeden yabanmersininin ne gibi bir tadı olacağını biliyordum. Yanılmamıştım da. Uykumda, binlerce kez duyduğum aynı buruk tattı bu.

Ya yılanlar? Daha yılan diye bir hayvanın varlığından haberim bile yokken, uykumu zehir ediyordu bu yaratıklar. Ormanın açıklık yerlerinde pusuda beklerler, üzerime saldırmaya çalışırlar, ayaklarıma sarılırlar ya da kuru otlar arasından tıslayarak kaçarlardı; kimi zaman da beni taa ağaç tepelerine kadar kovalarlar, parlak gövdelerini ağaca sararak çıkarlar, beni daha yükseklere, en ince dallara tırmanmaya zorlarlardı. Ayağımın altında çatırdayan dalların sesini, yerden baş döndürücü uzaklığımı hatırladıkça titrerim. Yılanlar! çatallı dilleri, boncuk gözleri ve parlayan pullarıyla; tıslamaları ve çıngıraklarıyla kâbuslarımda cirit atan yılanlar! İlk kez sirke gittiğim gün yılan oynatan sihirbazın becerilerini gördüğümde, gecelerimi korkuyla dolduran bu yaratıkların çok eski bir arkadaşı, daha doğrusu düşmanıydım.

Ah, o bitmez tükenmez ormanlar! O dehşet dolu karanlıklar! Ben, zavallı küçük yaratık, bir av hayvanı gibi titrek, tedirgin, her an tetikte, hayatımı kurtarmak için her an delice bir koşu koparmaya hazır durumda yıllar, belki de yüzyıllar boyu dolaştım durdum ormanlarda.

Ormanda yaşanan her türlü vahşetin kurbanı olabilirdim çünkü; ava çıkan canavarlardan kaçarken aklınızın alamayacağı türden korkular geçirirdim.

Beş yaşındayken ilk kez sirke götürdüler beni. Eve döndüğümde hastalanmıştım. Yanlış anlamayın, fazla çekirdek yiyip gazoz içmekten değil. Hayvanların bulunduğu çadıra girdiğimizde, boğuk bir kükreme sarstı her yanı. Elimi babamın elinden kurtarır kurtarmaz deli gibi kaçtım dışarı. Bir sürü insana çarptım, yere düştüm; bu arada dehşet çığlıklar atıyordum elbet. Babam beni yakaladı ve yatıştırmaya çalıştı. Kükremeye hiç aldırış etmeyen kalabalığı gösterdi bana, korkulacak bir şey olmadığını anlattı.

Gene de korkudan titreyerek ve babamın binbir ısrarı sonucunda yaklaştım aslanın kafesine. Ah, görür görmez tanıdım onu. Hayvan! En korkunç hayvan! O anda düşlerimden kalma anılar parladı beynimin içinde. Yüksek otlar üzerine ışıyan öğle güneşi, sessiz sessiz otlayan yaban öküzü ve birden ikiye ayrılan otlar arasından fırlayan esmerhayvan... Öküzün sırtına atlayışı, haykırışlar, böğürmeler; çiğnenen, kırılan kemiklerin çıkardığı sesler ya da başka bir gün, su çukurunun serin sessizliği içinde dizlerine kadar suya girmiş bir yaban atının dalgın dalgın su içişi, derken esmerhayvanın –her zaman, her zaman o esmerhayvan– bir sıçrayışı, yaban atının kişnemeleri, çırpınmaları ve gene çiğnenen, kırılan kemiklerin çıkardığı sesler; daha başka bir gün, alacakaranlıkta, gün sonunun kederli sessizliğini birdenbire yırtan boğuk, korkunç bir kükreme; sanki kıyametin habercisi... Hemen ardından da yankılanan çılgın çığlıklar, ağaçların arasından gelen korkulu uğultular ve ben korkudan titreyen, ağaçların arasında çığlık çığlığa haykıranlardan biri olan ben...

Onu öyle demir parmaklıklar arasında çaresiz ve zavallı bir durumda görünce deliye döndüm. Ona baka baka dişlerimi gıcırdattım, hopladım zıpladım, kimsenin anlayamayacağı bir şekilde haykırarak alay ettim onunla; yüzümü binbir türlü, o eski zamanlardaki biçimde buruşturdum. O da karşılık verdi tabii. Bana ulaşabilmek için parmaklıklara saldırdı, güçsüz bir öfkeyle kükredi durdu. Eveeet, tanımıştı beni, çok iyi tanımıştı hem de. Çünkü çıkardığım sesler o eski zamanların sesleriydi ve esmerhayvan anlıyordu dediklerimi.

Anam babam korktular benden. “Çocuk hastalandı,” dedi annem. “Sinir krizi,” dedi babam. Gerçeği hiçbir zaman söylemedim onlara. İşin aslını hiçbir zaman öğrenmediler. Daha o zamandan, bu acayip özelliğim konusunda çekingen davranmaya başlamıştım. Daha sonraları kişilik bölünmesi olarak nitelendirdiğim bu durumu yalnızca kendime saklamam gerektiğini anlamıştım herhalde.

O gece bir de yılan oynatıcısını gördüm, o kadar. Apar topar eve götürdüler beni; sinirli, saçma sapan sayıklar bir durumda. Düşlerimdeki o gizli yaşamımın günlük yaşamımı da istilaya kalkması hasta etmişti beni.

Bu konudaki çekingenliğimden söz etmiştim ya, ömrümde bir kez, yalnızca bir tek kez, düşlerimin acayip dünyasının kapısını araladım birine. O da bir çocuktu –en yakın arkadaşımdı hem de–. İkimiz de sekiz yaşlarındaydık. Düşlerime dayanarak, bir zamanlar içinde yaşamış olduğumu sandığım o eski, yitmiş dünyadan sahneler canlandırmaya çalıştım ona. Genç Dünya’nın dehşetinden, Sarkıkkulak’la olan arkadaşlığımdan ve oynadığımız oyunlardan, toplanıp bağırış çığırışlarımız-dan, Ateş Adamları’ndan ve onların inlerinden söz ettim. Arkadaşım bana güldü, alay etti. Hayaletler, gece gezen ölüler hakkında masallar anlattı gülerek. Ama her şeyden çok hayal gücümün zayıflığına güldü sanıyorum. Düşlerimde başımdan geçen daha başka şeyler anlattım; ben açıldıkça o daha çok güldü. Bütün anlattıklarımın doğru olduğuna yemin ettim. Bu kez bana garip garip bakmaya başladı. Üstelik anlattıklarımı karman çorman edip, her şeyi birbirine karıştırarak öteki arkadaşlarımıza da aktardı. Bir süre sonra hepsi bana tuhaf tuhaf bakmaya başladılar.

Acı bir deneydi bu, ama dersimi aldım. Anladım ki ben öbür insanlardan farklıydım. Onların akıl erdiremeyecekleri kadar anormal olduğumu ve başımdan geçenleri anlatmakta direnirsem bunun, öbür insanlarla aramdaki ilişkilerde anlaşmazlıktan başka bir şey yaratmayacağını anladım, sustum. Herkes hayaletlerden, cinlerden, perilerden söz ederken ben sustum. Kendi kendime, acı acı gülümsedim hem de. Yaşadığım korku gecelerini düşündüm. Biliyordum ki benimkiler hep gerçek şeylerdi. –günlük yaşantım kadar gerçek–. Uydurma gölgelerle, saçma sapan hayaletlerle işim yoktu benim.

Umacıları, kötü yürekli gulyabanileri düşünmek en ufak bir korku vermiyordu bana. Çok yükseklerden, yapraklı dallar arasından düşmek, bağırıp çağırarak kaçarken üstüme atlayan yılanlardan kurtulmaya çalışmak, ormanın açıklık yerlerinde ardıma düşen yabanköpeklerinden kaçmak... Gerçek, somut korkulardı bunlar. Hayal ürünü değil, gerçektiler. Yaşayan, et, ter, kan kokan şeylerdi. Yatağımı umacılar, gulyabanilerle paylaşmak; çocukluğum boyunca ve hatta şimdi, yetişkin halimde bile uykumu paylaşan korkunç yaratıklarla yaşamaktan çok daha kolay, çok daha rahat olurdu kuşkusuz.

2

Daha önce de söyledim ya, düşlerimde tek bir insanoğlu görmedim. Bu özelliği pek erken ayrımsamış, kendi türümden varlıkların yokluğunu çok acı bir biçimde duymuştum. Daha minicik bir çocukken bile düşlerimin bütün dehşeti arasında bir insan, bir tek insan görüntüsüne rastlamış olsaydım, korkularımın tümüyle ortadan kalkabileceğine inanmıştım. Yıllar yılı, Tanrı'nın her gecesi bu düşünceye sarılmışımdır. Bir insan, bir tek insan bulabilsem de kurtulsam!

Bu düşünce de hep bana uykumun arasında gelirdi. Bu da benim iki kişiliğimin birbirine karıştığının, yani bölünmüş olan kişiliğimin iki ayrı bölümündeki tek birleşme noktası olduğunun bir kanıtıdır sanırım. Düşlerimdeki kişiliğim, çok eskiden, insanoğlunun bizim bildiğimiz biçimine girmesinden çok önce yaşamıştı; öte yandan gündüz yaşayan kişiliğim, modern insana ait birtakım bilgilerle, hiç değilse insanoğlunun varlığına değin bilgilerle, düşlerimin özüne karışabiliyordu.

Bu kitabı okuyan ruhbilimciler, belki de "kişilik bölünmesi" deyiminin benim kullandığım şekilde kullanılmasına karşı çıkacaklardır. Onların bu deyimi başka yerlerde kullandıklarını biliyorum; ama bu duruma verecek başka ad bulamadığım için dilimizin bu alandaki yetersizliğine bahane olarak sığınıyor ve ister istemez bu deyimi kullanıyorum. Şimdi de bunu ne anlamda kullandığımı açıklamam gerek.

Ancak yetişkin çağa geldikten, hatta üniversiteye başladıktan sonra düşlerimin anlamı ve nedeni konusunda bir ipucu elde edebildim. O zamana kadar anlamsız ve nedensiz kalmışlardı benim için. Ama üniversitede evrim denilen şeyin ne olduğunu öğrendim ve de psikoloji okudum. Bu arada çeşitli ruh halleri ve acayip birtakım deneyler açıklığa kavuştu benim için. Örneğin boşlukta kayma (ya da

düşme) düşleri vardır. En yaygın düş olaylarından biridir bu ve hemen herkesin başından geçmiştir.

Hocamın açıkladığına göre ırksal bir anıymış bu. O pek uzaktan akraba olduğumuz Ağaç Adamları'ndan kalmaymış. Ağaçlarda yaşayan bu yarı-insanlar için yüksekten düşme tehlikesi çok büyük ve somut bir korkuymuş. Birçokları böyle bir düşme sonucu can vermişler; hemen hepsinin başından da korkutucu düşme olayları geçmiş; hayatlarını ancak alçak dallara tutunarak kurtarabilmişler.

Bu şekilde son dakikada önlenen korkunç bir düşüş, büyük bir şok yaratırmış. Bu şok da birtakım moleküler değişimlere yol açarmış. Bu değişimler sonraki kuşakların beyin hücrelerine aktarılmış ve kısaca ırksal anılar haline gelmişler. Yani siz ya da ben, uykuda ya da tam uykuya dalacağımız sırada boşlukta düşer gibi olup da yere değmezden bir saniye önce yerimizden sıçradığımız zaman, ağaç tepelerinde yaşamış olan dedelerimizin başına gelenleri hatırlamaktan başka bir şey yapmıyoruz. Beyin hücrelerinde meydana gelen değişimler bu duyguyu kalıtımsal hale getirmiş.

Bunda şaşılacak bir şey yok –bir yerde içgüdü gibi bir şey–. Zaten içgüdü dediğimiz nedir ki? Kalıtımsal hale gelmiş birtakım eski alışkanlıklar, o kadar. Burada dikkate alınacak bir şey var. Hepimizin pek iyi tanıdığı o boşlukta düşme olayında hiçbirimiz yere çarpmayız. Yere çarpmak demek, öbür dünyayı boylamak demektir çünkü. Ağaçgezen dedelerimiz arasında düşüp de yere çarpmış olanlar hemen ölmüşler elbette. Bu düşüşün getirdiği şok onların da beyin hücrelerinde yer etmiştir kuşkusuz; ne var ki hemen öldükleri için çoluk çocuğa karışıp da bu değişimi onlara aktaracak fırsatları olmamıştır. Bizler, düşüp de yere çarpmayan ağaçgezenlerin yeni kuşaklarıyız; onun için de düşlerimizde yere çarpmadan uyanırız.

Şimdi gelelim kişiliğin bölünmesine. O boşlukta düşme duygusunu uyanık olduğumuz zaman duymayız. Günlük yaşantımızda başımızdan geçmez bu deneyim. Demek ki uykuda düşen, büsbütün ayrı ve de böyle bir düşme deneyimi geçirmiş bir kişidir. Nasıl gündüzki kişiliğimiz, günlük yaşamda başımızdan geçen olayları hatırlarsa, bu ikinci kişiliğimiz de geçmiş ırksal deneyleri hatırlamaktadır.

Düşüne düşüne bu noktaya geldiğimde, durumu kavramaya başladım. Derken, birdenbire göz kamaştırıcı parlaklıkta bir ışık yandı kafamda sanki. O zamana dek acayip, inanılmaz, doğadışı ve olasız görünen düşlerim birden aydınlığa, açıklığa kavuştu. Anladım ki uyurken yaşayan gündüzki kişiliğim değil de tümüyle ayrı ve değişik bir kişilikti. Ve de bu kişilik daha başka, daha değişik bir deneyimler dağarcığına, bu deneyimlerin anılarına sahipti düşlerimde gördüğüm kadarıyla.

Peki, neydi, kimdi bu kişi? Gezegenimiz üzerinde ne zaman yaşamış, o acayip deneyimler dağarcığını ne zaman derlemişti? Bu soruların karşılığını düşlerimde bulabilirdim aslında. Çok eskiden yaşamıştı o; dünya daha çok gençken, Orta Pleyistosen dediğimiz çağda yaşamıştı. Ağaçlardan düşmüşse de yere çarpmadan kurtulduğu için ölmemişti. Kükreyen aslanların karşısında korkudan tir tir titremiş, vahşi hayvanlar tarafından kovalanmış, öldürücü yılanların saldırısına uğramıştı. Kendi türünden yaratıklarla bir araya gelmiş, onlarla birlikte laklak da etmişti. Kendisinden ayrı bir toplulukta yaşayan Ateş Adamları tarafından tartaklanmıştı da.

Burada bana karşı çıktığınızı duyar gibi oluyorum: “Peki, bu ırksal anılardan bizde neden yok?” diye soruyorsunuz değil mi? “Madem ki,” diyorsunuz, “bizim de belli belirsiz bir başka kişiliğimiz var, madem ki biz de boşlukta kayma düşleri görecek kadar hatırlıyoruz eski dünyayı; öyleyse neden senin hatırladıklarını hatırlamıyoruz?”

Cevap yerine bir başka soru sorayım size. Neden iki başlı danalar doğuyor? Diyorsunuz ki, iki başlı dana bir hilkat garibesidir. Öyleyse ben de diyorum ki, benim ırksal anılarımın bu denli geniş ve tamam olması, benim ikinci kişiliğimin böylesine gelişmiş olması da bunun gibidir. Yani, ben de bir hilkat garibesiyim.

Biraz daha açıklayayım: En yaygın ırksal anı, boşlukta kayma düşüdür demiştik. Çoğu insanın ikinci kişiliği belli belirsiz bir şeydir zaten. Bu kişiliğin tek anısı boşlukta düşme olayıdır. Ama birçoğumuzun ikinci kişiliği daha belirli olabilir. Birçoğumuz havada uçma düşleri, canavarlar tarafından kovalanma düşleri, renkli düşler, soluksuz kalıp boğulma düşleri, yılanlı düşler görürüz. Kısacası adı geçen ikinci kişiliğin kalıntıları az çok hepimizde vardır; kimimizde

hemen hemen silinmiş gibiyse de kimimizde çok daha belirgindir bu. Demek ki kimimizin ırksal anıları daha güçlü, daha tamamdır.

Bütün sorun, insanın o ikinci kişiliğe hangi derecede sahip olduğudur. Bu derece bende çok yüksek. İkinci kişiliğimle gerçek kişiliğim hemen hemen aynı güçteler. Dediğim gibi, bu konuda bir hilkat garibesiyim ben.

Bazı kişilerde dünyaya ikinci kez gelmiş oldukları duygusunu uyandıran birtakım deneylerin de aslında bu ikinci kişiliğin –ama benimki kadar güçlü olmayan bir ikinci kişiliğin– bir belirtisi olduğuna inanıyorum. Bu kişiler için son derece akla yatkın ve bir yerde anlaşılması kolay bir varsayım bu. Günlük yaşamlarında hiç görmedikleri sahneleri gördükleri, çok eskiden yapıldığı belli olan bazı şeyleri yaptıklarına değin anıları olduğu zaman akla gelen en kolay açıklama, daha önceden yaşamış olduklarıdır.

Bence bu kişiler çok önemli bir yanılgıya düşüyorlar. Kendi içlerindeki ikiliğin farkına varamıyorlar. İkinci bir kişilikleri olduğunu bilemediklerinden, iki kez dünyaya gelmiş bir tek kişilikleri olduğunu sanıyorlar.

Dediğim gibi, yanlış bu. Dünyaya ilk kez gelmek diye bir şey söz konusu olamaz. Örneğin, ben kendimi Genç Dünya'nın ormanları arasında dolaşırken görüyorum düşümde; ama gördüğüm ben değil aslında; sanki benimle çok uzaktan ilgisi olan bir parçam. Tıpkı benimle daha yakından ilgisi olan babam ya da büyük babam gibi... Benim bu ikinci kişiliğim eski bir insan, dedelerimin dedesi insan türünün ilk örneklerinden biri. Onun dedelerinin dedesi ise ilk kez el ve ayak parmakları gelişip de ağaca tırmanmayı başaran yaratıklardan biri.

İçinizi sıkmak pahasına da olsa, bir kez daha söylemek zorundayım. Beni bu konuda bir hilkat garibesi diye kabul etmelisiniz. Çok geniş ırksal anılarım olmakla da kalmamışım yalnızca. Aynı zamanda dedelerimden birinin, çok eskiden yaşamış bir yarı-insanın bütün yaşantısını kapsayan son derece belirli ve sıralı anılarım var. Ama çok seyrek görünen bir şey olmasına karşın aşırı şaşkınlık yaratacak bir durum değil bu.

Şöyle bir uslamlama yapmak yanlış sayılmasa gerek: İçgüdüler birer ırksal anıdır aslında. Güzeel. Demek ki siz, ben ve hepimiz, bu

anıları ana babamızdan alıyoruz. Onlara da kendi ana babalarından kalmış bu anılar. Demek oluyor ki, bunların kuşaktan kuşağa aktarılmasına yarayan bir araç ya da aracı var. İşte bu aracı, Weismann'ın "tohum plazması" diye adlandırdığı şeydir. Irkın tüm evriminin anılarını taşır bu nesne. Bu anılar soluk ve karışıktır ve çoğu kaybolmuştur. Ama bazı germoplazmalar çok ağır bir anı yükü taşımaktadırlar –ya da daha bilimsel konuşmak gerekirse, öbürlerinden daha ataviktirler–; benimki bunlardandı işte. Evet, kalıtımsal bir garibeyim ben, atavik bir kâbus, siz ne derseniz deyin işte; ben varım, yaşıyorum, hayal değil gerçeğim, günde üç öğün yemek yiyorum. Var mı bir diyeceğiniz?

Son olarak; öykümü ayrıntılarıyla anlatmaya başlamazdan önce, bana dudak bükeceklerinden emin olduğum ruhbilimcilere bir çift sözüm var benim de. Diyecekler ki onlar, düşlerin bu denli açık seçik olması benim birtakım konular üzerinde çokça durmuş olmamdandır. Yani evrim konusundaki bilgilerim, bilinçaltımda yer etmiş birtakım olaylarla karışarak düşlerime yansıyordur onlara göre. Bir kere hiç de çalışkan bir öğrenci değildim. Her zaman sınıfımın sonuncusu olmuşumdur. Spora, bir de –itiraf etmekte bir sakınca yok artık– bilardoya, derslerden çok daha fazla düşkündüm.

İkincisi: Üniversiteye başlayıncaya değin evrim kuramından falan haberim yoktu. Bununla birlikte bütün çocukluğum ve gençliğim boyunca o eski, o uzak hayatı bütün ayrıntılarıyla yaşamıştım düşlerimde. Ben evrim kuramını öğrenmezden önce, bu ayrıntıların karmakarışık, düzensiz ve anlaşılmaz oldukları doğrudur. Gizli kapıyı açan anahtarın evrim bilgisi olduğunu kabul ediyorum. Her şey bu bilgiyle açıklığa kavuştu; çağdaş ve normal olduğu halde çok uzak geçmişe dönebilen o atavik beynimin bana oynadığı oyunlara bir anlam geldi.

Benim pek yakından tanıdığım, size de anlatmak üzere olduğum bu geçmiş, o kadar eskidir ki, o zamanlar bizim bugün bildiğimiz şekliyle insan yoktu dünyada. Yaşamış olduğum çağ, hayvanın insanlaşmaya başladığı yarı-insanlar çağıydı anladığım kadarıyla.

3

Çocukluğumda en sık gördüğüm düşlerden biri şöyleydi: Sanki küçücüktüm de, çerden çöpten yapılmış yuva gibi bir şeyin içinde tortop olmuş yatıyordum. Kimi zaman sırtüstü de yatardım. Öylece yatarak uzun saatler geçirir, yüksekteki yaprakların güneş ışınlarıyla oyunlarını, rüzgâr estikçe titremelerini seyrederdim. Rüzgâr yabansı bir hayvan gibi kudurduğunda, içinde bulunduğum yuva da ileri geri sallanırdı çoğu kez.

Yuvanın içinde böylece yatarken altımda çok büyük bir boşluk olduğunu hissederdim hep. Bu boşluğu hiç görmedim; çünkü hiçbir zaman yuvanın kenarından eğilip de aşağı bakmadım. Ama hemen yuvamın altında pusuda bekleyen bir boşluk olduğunu "biliyor", ondan korkuyordum. Her şeyi yutmaya hazır, bekleyen bir canavarın ağzıydı sanki altımdaki.

Çocukluğumda çok sık gördüğüm bu düşte hemen hemen tümüyle edilgendim, hatta bir olaydan çok bir durumu yansıtıyordu düşüm. Ama düşün orta yerinde yabancı biçimler ortaya çıkar, korkunç olaylar patlak verirdi birden; gök gürlemeleri, fırtınanın çıkardığı sesler, gündüzki yaşantımda hiç görmediğim, tanımadığım kır görüntüleri... Sonuç karmakarışık bir kâbustu anlayacağınız, bense olanlardan hiçbir şey anlayamazdım. En ufak bir mantık sırası yoktu olaylarda.

Düşlerimi tarih sırasına göre görmezdim tabii. Tam Genç Dünya'nın gencecik bir yavrusu olarak ağaçtaki yuvamda yatarken birden büyür, yetişkin bir delikanlı oluverirdim. Çirkin, iğrenç bir yaratık olan Kızılgöz ile kıyasıya dövüşürdüm. Derken bir de bakardım, günün en sıcak saatinde su çukuruna doğru sürünüyorum. Genç Dünya'da yıllar süren aralıklarla meydana gelmiş olaylar bana birkaç dakika, hatta birkaç saniye içinde görünürdü.

İpe sapa gelmez bir olaylar dizisiydi gördüklerim. Bu karmakarışık şeyleri size olduğu gibi anlatıp içinizi sıkacak değilim. Yaşım ilerleyip de delikanlı çağına geldikten ve söz konusu düşleri binlerce kez gördükten sonradır ki, o karmakarışıklığı yavaş yavaş çözebildim; her şey açıklığa, aydınlığa kavuştu kafamda. İşte o zaman olayları doğru biçimde sıraya koyabildim; zamanı kavrayacak bir ipucu elde etmiştim çünkü. Böylece artık yok olmuş olan Genç Dünya'yı, içinde yaşadığım –daha doğrusu öteki benliğimin yaşadığı– haliyle yeniden kurabildim kafamda. Burada şimdiki ben ile eski kişiliğim arasında bir ayırım yapmak gereksiz aslında. Çünkü bugünkü modern "ben" de, o eski dünyaya gidip öteki kişiliğimin yanı sıra yaşadım orada.

Bu yazdığım sosyolojik bir inceleme niteliğinde olmadığına göre, sizin de öykümü rahat okumanız amacıyle, o eski olayları anlaşılabilir bir öykü biçiminde anlatacağım. Çünkü bütün düşleri birbirine bağlayan belli bir süreklilik var aslında. Sarkıkkulak'la olan arkadaşlığım var örneğin. Sonra Kızılgöz'le olan sonsuz düşmanlığım, Tezayak'a karşı duyduğum sevgi var. Bütünüyle düşünülürse oldukça ilginç bir öyküdür size anlatacağım. Göreceksiniz.

Annemi pek iyi hatırlamıyorum. Onunla ilgili en eski ve en önemli anım şu anlatacağımdır: Anlaşılan yerde yatıyormuşum, yuvada yattığım zamana göre daha büyükmüşüm, gene de kendi kendimi koruyacak kadar gelişmiş değilmişim. Kuru yapraklar arasında yuvarlanarak oynadığımı, boğazımdan hırıltıya benzer sesler çıktığını hatırlıyorum. Güneş sıcak sıcak ışıyordu, mutlu ve rahattım. Ormanın ufacık bir açıklığındaydım. Çevremde fundalıklar, çalılıklar, uzun otlar vardı. Daha yükseklerde, tepemden sarkan ağaç dallarını ve yapraklarını görüyordum.

Birden bir ses duydum. Oturup dinlemeye başladım. Yerimden kıpırdamadım. Kendi çıkardığım minik mırıltılar dindi, taş kesilmiş gibi oturmayı sürdürdüm. İşittiğim ses daha da yaklaştı. Bir domuz solumasına benziyordu bu. Derken, bir gövdenin uzun otlar ve çalılıklar arasında ilerlerken çıkardığı sesleri de işitmeye başladım. Derken otların kımıldadığını gördüm. Otlar yarıldı, parıl parıl bir çift göz, upuzun bir burun ve koca beyaz dişlerle karşı karşıya kaldım.

Bir yaban domuzuydu gelen. Bana biraz şaşkın, biraz da merakla baktı. Bir iki kez homurdandı, ağırlığını bir ön ayaktan öbürüne

geçirdi, aynı zamanda başını iki yana oynatarak otları sallıyordu. Ben, hâlâ taş kesilmiş durumda oturuyordum yerimde. Korku yüreğimi kemirirken gözlerimi kırpmadan bakıyordum hayvana.

Anlaşılan benim bu şekilde sessiz ve kıpırdamadan durmam normaldi. Korkunun karşısında bağırmamam gerekiyordu. İçgüdüm bunu öğretmiş olmalıydı bana. Öylece kalakalmış, ne olduğunu bilmediğim bir şeyi beklemeye başlamıştım. Yaban domuzu uzun otları bir yana itip açıklığa doğru bir adım attı. Gözlerindeki merak ve şaşkınlık kaybolmuş, yerini kıyıcı bir parıltıya bırakmıştı. Beni tehdit edercesine başını oynattı, bir adım daha ilerledi. Aynı hareketi iki üç kez yineledi.

İşte o zaman haykırdım... ya da tiz bir çığlık attım – anlatamam o anda çıkardığım sesi; bunun çok yüksek, çok acı bir ulumaya benzediğini sanıyorum. Anlaşılan olaylar bu noktaya kadar geliştikten sonra yapmam gereken de buydu. Yakınca bir yerden bir başka haykırış cevaplandırdı benimkini. Çıkardığım sesler yaban domuzunu bir an için şaşırtmış olacak ki durdu; kararsız bir şekilde bakınırken yeni bir yaratık rüzgâr gibi daldı aramıza.

Kocaman bir orangutana benziyordu anam, ya da bir şempanzeye. Şu da var ki, çok belirli noktalarda gözle görülür biçimde başkaydı onlardan. Daha iriyarıydı bir kere, onlar kadar da kıllı değildi. Kolları daha kısa, bacakları daha şişman ve güçlü görünüyordu. Üzerinde herhangi bir giysi yoktu –yalnızca Tanrı'nın verdiği kıllarla örtülüydü–. Ve inanın bana, bu kızgın haliyle bir fırtınayı andırıyordu.

Tam bir fırtına gibi gelmişti bulunduğumuz yere. Dişlerini gıcırdatıyor, yüzünü binbir şekle sokuyor, hırlıyor, durmadan "kh-ah! kh-ah!" diye bağırıyordu keskin bir sesle. O kadar birdenbire ortaya atılmıştı ki, domuz kendini savunmak istercesine büzüldü elinde olmadan ve anam ona doğru atılırken öfkeyle kıllarını dikleştirdi. Derken bana doğru atıldı anam. İlk saldırısıyla domuzu iyiden iyiye şaşırtmıştı. Anamın kazandığı bu bir saniyeden nasıl yararlanmam gerektiğini de hemen anlamıştım. Ona sarılmak üzere zıpladım ve belinden yakaladım. Ellerim ve ayaklarımla sıkıca sarıldım ona. Ayaklarımla dedim, evet. Ellerimle olduğu kadar ayaklarımla da tutunabiliyordum o zamanlar. Yakaladığım güçlü gövdenin kasılıp gerildiğini duydum.

Anama ulaşmak için sıçradım dediğim gibi; aynı anda o da sıçrayıp tepemizdeki ağacın alçak dallarından birini yakaladı iki eliyle. O dala tutundu tutunmadı; aşağıda yaban domuzunun dişlerini korkunç bir şekilde gıcırdatarak saldırıya geçtiğini gördüm. İlk şaşkınlığı geçtikten sonra ileri atılmıştı; öyle de bir homurduyordu ki homurtusu borazan sesini andırıyordu. Bu bağırtının kendi türünden yaratıklara bir çağrı olduğunu anladım. Çünkü birden, uzun otlar arasından bir sürü gövdenin hışırtısı duyuldu.

Her yandan koşan bir sürü yaban domuzu bir anda doldurdu açıklığı. En aşağı yirmi yirmi beş tane vardılar. Anam daha yüksekteki kalın bir dala tutunarak tırmandı; yerden beş altı metre yükseklikte, rahat bir köşeye yerleşip oturduk. Ben hâlâ tutunuyordum anama. Artık kurtulmuştuk kurtulmasına, ama anamın coşkusu geçmemişti. Bar bar bağırıyor, hırlıyor, aşağımızdaki diş gıcırdatan, tüy dikleştiren kalabalığa kendi dilinden sövüp sayıyordu. Ben de bir yandan tir tir titriyor, bir yandan da kızgın hayvanlara bakarak annemin çığlıklarını taklit etmek için elimden geleni yapıyordum.

Uzaktan bizimkilere benzeyen bağırtılar geliyordu.Daha kalın, kükremeyi andıran bir bas sesiydi bu; uluyan babamdı ve babamın yaklaştığını gördüm. Daha doğrusu o zamanın havasına uygun gelecek şekilde topladığım kanıtlar o gelenin babam olduğuna inandırdı beni.

Öyle pek sevimli, pek alımlı bir baba değildi benimkisi. Yarı-insan, yarı maymundu sanki, ama ne insan ne de maymundu. Onu nasıl tanımlayacağımı bilemiyorum. Günümüzde ne yeryüzünde ne yeraltında ona benzer bir yaratık var. Kendi zamanına göre iriyarı bir adam sayılırsa da kilosu altmışı geçmiyordu. Yüzü geniş ve düzdü, gözkapakları gözlerini hemen hemen tamamen kapatıyordu. Gözleri ise çok küçük, çok derine yerleşmiş ve birbirine çok yakındılar. Burnu hiç yok gibi bir şeydi; geniş ve yumuktu, sanki kemiksizdi. Burun delikleri, yüzünün ortasında duran iki delik gibiydiler, aşağı doğru değil de dışarı doğru açılıyorlardı.

Alnı, gözlerinden itibaren geriye doğru eğikti; saçlar da gene gözlerin üstünden çıkmaya başlamış ve bütün kafayı kaplamıştı. Kafası akıl almayacak kadar ufaktı ve gene akıl almayacak kadar da kısa ve kalın bir boyun üzerine oturmuştu.

Gövdesinde temel bir ekonomi vardı denilebilir. Aynı şey hepimiz için söylenebilir zaten. Göğüs kafesi derindeydi, hatta bir çukur gibiydi; ama öyle güzel güzel şişen kaslarımız, geniş omuzlarımız, düzgün kollarımız, bacaklarımız, çizgili tepemiz, simetrik gövdelerimiz yoktu. Babamın gövdesinin her yanından güçlülük akıyordu; ne var ki güzel olmayan bir güçlülüktü; yırtıcı, yıkıcı, yakalamak, sıkmak, yırtmak, kırmak için düzenlenmiş bir Genç Dünya güçlülüğüydü bu.

Kalçaları dardı; sıska ve kıllı olan bacakları da eğri büğrü ve ince kaslıydı. Aslına bakılırsa babamın bacakları daha çok kola benziyordu. Biçimsiz ve yamru yumruydular; çağdaş insanların bacaklarını süsleyen etli baldırlardan bir eser yoktu üzerlerinde. İyi hatırlıyorum, yürürken tabanları üzerine basamıyordu. Zaten ayaktan çok ele benzeyen, kavrama ve yakalama yeteneği olan bir ayaktı onunkisi. Başparmak, öteki parmaklarla aynı sırada olacağına el başparmağı gibi ters yönde gelişmişti. İşte bu ters yönde gelişmişlik yüzünden, ayağı ile ne yakalama, kavrama gibi yetenekleri vardı ne de tabanları üzerinde yürüyebilme.

Ağacın tepesine sığınmış olan anamla bana gelişi en az bu acayip görünüşü kadar şaşırtıcıydı benim için. Ağaçlar arasından, daldan dala, ağaçtan ağaca atlayarak ilerliyordu. Çok da hızlı geliyordu üstelik. Şimdi bu satırları yazarken bile görebiliyorum onu; ağaçlarda sallanarak ilerleyen dört elli, kıllı bir yaratık; öfkesinden uluyan, arada bir durup kızgın kızgın göğsünü yumruklayan, altı yedi metre uzunluktaki boşlukları bir solukta atlayıp geçen, bir eliyle bir dal yakalayıp öbür eliyle birkaç metre ötede başka bir dala uzanabilen bir baba! Bir an bile duraklamıyordu; ağaçlar arasındaki yoluna nasıl devam edeceği konusunda en ufak bir kuşkusu olmadığı belliydi.

Onun gelişine bakarken kendi benliğimde, kendi kaslarımın içinde sanki, böyle daldan dala atlama isteği uyandı. Çok güçlü bir istekti bu hem de; o ufacık benliğimde, o yamru yumru kaslarımda bu isteği gerçekleştirecek gücün bulunduğunu seziyordum. Neden olmasın? Küçük çocuklar babalarının balta salladığını, ağaç kestiğini görüp de günün birinde kendilerinin de aynı şeyleri yapabileceklerini bilmezler mi? Ben de onlar gibiydim işte. Benim yaşamımın ülküsü de babamın

başardıklarını başarabilmekti. Her şeyimle daldan dala tırmanabilmeyi, orman içinde koşabilmeyi istiyordum.

Sonunda babam bize kadar geldi. Son derece kızgındı. Dışarı çıkık olan alt dudağı daha da sarkmıştı. Yaban domuzlarına bakarak köpek gibi homurdandı. Köpek dişlerinin çok iri ve sivri olduğunu ve pek beğendiğim bu dişlerin bende hayranlık uyandırdığını hatırlıyorum.

Babamın bağırıp çağırması aşağıdaki hayvanları daha da kızdırdı. Küçük küçük dallar kopararak düşmanlarımızın üzerine fırlatıyordu. Hatta daha da ileri giderek, tek elle kendini aşağı salladı ve hayvanlara yakın sayılırsa da gene de erişemeyecekleri bir yerden alay etti onlarla; hayvanlar deliye dönmüşlerdi, güçsüz bir öfkeyle koca dişlerini gıcırdatıp duruyorlardı. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi kalın ve uzunca bir dal koparıp, bir yandan ağaca tutunurken bir yandan da bu dalla, öfkeden deliye dönmüş hayvanları dürtüklemeye, koca burunlarına vurmaya başladı. Annemle benim bu eğlenceden ne denli hoşlandığımızı söylemem gereksiz.

Gelgelelim en tatlı eğlencelerden bile bıkıyor insan. Sonunda babam da hâlâ pis pis gülmeye devam ederek bizi yanına kattı ve ağaç dalları arasından ilerlemeye başladık. İşte o zaman biraz önceki isteğimin azaldığını duydum. Korkak ve çekingen, anama sarıldım, birlikte boşlukta tırmanıp sallanırken soluğum kesildi. Dallardan birinin anamın ağırlığına dayanamayıp kırıldığını hatırlıyorum. Oldukça büyük bir sıçrama yapmıştı; dalın kırılmasıyla birlikte her ikimizin de baş döndürücü bir hızla boşlukta yuvarlanmaya başladığımızı duyumsadım. Gerek ormanın güzelliği, gerekse yapraklar arasından parıldayan güneş bir anda gözlerimden silindi. Son olarak babamın birden durup bize baktığını görür gibi oluyorum. Gerisi kapkaranlık.

Tam o sırada uyanıyorum. Kendimi çarşaflı, yorganlı yatağımda, ter içinde buluyorum. Midem bulanıyor, tir tir titriyorum. Bir yandan da bakıyorum pencerem açık, gecenin serin rüzgârı odama doluyor. Gece lambam sakin sakin yanmakta... Ve bütün bunlardan anlıyorum ki şimdi, yaban domuzlarının eline düşmemişiz, yere varmamışız. Yoksa yıllar sonra bu yatakta uyanıp da o eski olayı hatırlayamazdım.

Şimdi, bir an için kendinizi benim yerime koyun da minicik çocukluğumun birkaç gününü geçirin; bir gececik yatın benimle. Ve o

anlaşılmaz, o korkunç olayları düşlediğinizi düşünün... Düşünün ki ufacık, deneyimsiz bir çocuktum. Ömrümde bir yaban domuzu görmemiştim. Evcilleşmiş bir domuz bile görmemiştim hatta. Bu hayvanlar hakkında görüp bildiğim tek şey, sabahları yumurtamın yanında yediğim jambondu. Buna karşın gerçek yaban domuzları düşlerimi deliyor ve ben, akıl almaz bir ana babanın eşliğinde, yüksek ağaç tepelerinde kovalamaca oynuyordum.

Kâbus dolu bu gecelerden korkmam, türlü bunalımlar geçirmem olağan sayılmaz mı? Lanetlenmiştim bir kere! Hepsinden de kötüsü, derdimi kimselere anlatamıyordum. Korkuyordum açıkçası, neden olduğunu bilmeden. Yalnızca bir suçluluk duygusu vardı içimde, bu duygunun nereden geldiğini de kesinlikle bilemiyordum. Böylece uzun yıllar boyunca sessiz sessiz acı çektim. Ta ki yetişkin çağa gelip de düşlerimin anlamını ve nedenini öğrenene kadar...

4

Bu tarih öncesi anılarımın tam olarak çözümleyemediğim bir yanı daha var: zaman öğesinin belirsizliği. Her zaman ayarlayamıyorum olayların sırasını; ayrıca birtakım olayların arasından kaç yıl geçmiş onu da bilmiyorum. Zamanın geçtiğini ancak yaklaşık olarak, o da çevremdekilerin görünüşlerindeki ve yaptıkları işlerdeki değişikliklere dayanarak çıkarabiliyorum.

Birtakım olayların sırasını da salt mantık yoluyla çıkarmak olası elbette. Örneğin, anamla birlikte yaban domuzlarından kurtulmak için ağaca tırmanma olayının Sarkıkkulak ile olan arkadaşlığımızdan önce meydana geldiği kesin. Aynı derecede kesin olan bir başka şey de bu iki olay arasında anamdan ayrıldığım.

Babamla ilgili hiçbir anım yok, yukarda anlattığımdan başka. Yaban domuzu olayını izleyen yıllar boyunca, bir tek kez bile görünmemiştir. O zamanki yaşama koşulları gözönüne alınırsa, sözünü ettiğim olaydan kısa bir süre sonra ölmüş olacağını düşünmek gerekir. Babamın çok zamansız ölmüş olduğuna inanıyorum. Çok canlı ve sağlıklıydı; bir kaza sonucu can vermiş olduğu kesin. Ama nasıl can vermiş olduğunu bilemeyeceğim –ırmakta mı boğuldu, bir yılan tarafından mı yutuldu; yoksa Kılıçdişli kaplanın midesini mi boyladı, onu kestiremiyorum–.

O eski tarih öncesi günlerden hatırladıklarım, yalnızca kendi gözümle görmüş olduğum şeyler çünkü. Anam, babamın nasıl öldüğünü biliyorduysa bile bana söylemedi. Onda, bu tür bir bilgiyi bana aktaracak kadar geniş bir söz dağarcığının bulunduğunu sanmıyorum. O zamanki insanların bütün sözcükleri topu topu otuz kırk sesten ibaret olmalıydı.

Bunlara "sözcük" değil de ses demek daha yerinde. Aslında sesten başka bir şey değillerdi çünkü. Belli bir değerleri yoktu ki sıfat, zarf gibi şeylerle değiştirebilsinler. O dediğim konuşma araçları henüz

türetilmemişti. İsim ya da fiilleri sıfat ya da zarflarla tanımlayacağımız yerde sesleri ton ayrıntılarıyla, niceliksel değişikliklerle, yükselip alçalmak ya da yavaşlayıp hızlanmak suretiyle tanımlardık. Belli bir sesi çıkarırken harcanan zaman süresi, anlamın ayrıntılarını verirdi.

Fiil çekimi diye bir şey yoktu. Geçmişten mi yoksa gelecekten mi söz ettiğimiz, ancak cümlenin genel anlamından çıkarılabilirdi. Konuşmalarımız hep somut şeyler üstüneydi, çünkü hep somut şeyler düşünürdük. Pantomim de geniş bir yer tutuyordu konuşmalarımızda. En basit bir soyutlama bile bizim düşünce yeteneğimizin ötesindeydi denilebilir; ayrıca herhangi bir soyutlamaya erişebilen biri çıktığında, bunu türdeşlerine anlatmakta binbir güçlük çekerdi. Düşündüğünü söyleyecek söz dağarcığına sahip değildi çünkü. Sırf onu söyleyebilmek için yeni bir ses ya da sesler türetse çevresindekiler bir şey anlayamazlardı ki. İşte o zaman pantomim çok işe yarıyordu. Adam, düşüncesini elinden geldiği kadar işaretle anlatıyor, aynı zamanda da yeni türettiği sesi tekrarlayıp duruyordu.

Böylece yavaş yavaş gelişiyordu dilimiz. Elimizde olan birkaç ses sayesinde o seslerden biraz daha ötesini düşünebiliyorduk. Derken yeni düşünceleri ifade edebilmek için yeni sesler gerekmeye başladı. Ama kimi zaman da kullandığımız seslerin çok ötesinde, çok ilerisinde olan düşünceler doğuyordu bazılarının kafasında ve (çok yalınkat da olsa) birtakım soyutlaşmalara gidiliyordu. Ancak bunları Ahali'ye anlatmak tümüyle olanaksızdı. Ne de olsa dilimizin gelişme hızı çok yüksek değildi.

Son derece basit ve geriydi yaşamımız, inanın bana. Buna karşın bugün yapılamayan, bilinemeyen birçok şey biliyorduk. Örneğin kulaklarımızı istediğimiz gibi oynatırdık; ister kabartır ister dümdüz yapabilirdik. Ayrıca sırtımızı, kürek kemiklerinin arasını kolaylıkla kaşırdık. Ayaklarımızla taş atardık –kaç kez yapmışımdır bunu–. Üstelik dizlerimi hiç kırmadan kalçamdan doğru öne eğilip değil parmak uçlarımı, dirseklerimi bile yere değdirmesini bilirdim. Kuş yuvalarına tırmanma konusuna gelinceee, ah, siz yirminci yüzyıl çocuklarının bizi görebilmiş olmanızı çok isterdim. Ama kuş yumurtası koleksiyonu yapmazdık ki biz. Afiyetle yerdik onları.

Hele, iyi hatırlıyorum, bir gün –ama orasını daha sonra anlatırım–... Önce Sarkıkkulak'la olan arkadaşlığımdan söz edeyim

biraz. Yaşamımın çok erken bir döneminde anamdan ayrıldım. Bunun nedeni babamın ölümünden kısa bir süre sonra annemin başka bir kocaya varmış olmasıydı sanıyorum. O herif üzerinde pek az anım var –hepsi de birbirinden kötü–. Hafifsıklet bir adamdı; hiç güçlü, sağlam görünmezdi. Üstelik çok fazla konuşurdu. Onun o bitmez tükenmez gevezeliğini hatırladıkça bugün bile içime fenalıklar geliyor. Kafası öylesine geriydi ki, hayatta bir amaca sahip olabileceğine kesinlikle inanmıyorum. Kafeslerde gördüğüm maymunlar hep onu hatırlatır bana. Evet evet, maymuna benziyordu tıpkı. Onu en iyi böyle tanımlayabilirim.

Taa ilk başlangıçtan beri benden nefret etti. Ondan ve bana oynadığı kötü niyetli oyunlardan korkmasını çabuk öğrendim. Ne zaman görünse hemen anama koşuyor, sığınmak istercesine ona sarılıyordum. Ama gün geçtikçe büyüyordum; arada bir anamdan ayrılmam, uzaklarda gezinmem, gittikçe daha da uzaklara gitmem olağandı. Geveze, işte bu fırsatları kolluyordu. (Burada bir parantez açıp o zamanlarda kimsenin adı olmadığını açıklamam gerek. Size de bana da kolaylık olsun diye yakından ilişkim olanlara ben ad taktım. Ve o Tanrı belası üvey babama "Geveze"den daha uygun bir ad bulamadım. Kendime gelince; ben kendi adımı Kocadiş koydum, çünkü iyi hatırlıyorum, köpek dişlerim oldukça büyüktü.)

Gelelim bizim Geveze'ye. Durup dinlenmeden korkuturdu beni. İkide bir çimdikler, tokat atar, hatta fırsat buldukça ısırırdı da. Çoğu kez anam işe karışır, beni rahat bıraksın diye bir güzel pataklardı onu. Ben bu sahnelere bayılırdım tabii. Bütün bunların sonucu, çok nefis ve bitmek bilmeyen bir aile kavgasıydı. Bütün kavgaların nedeni de bendim.

Anlayacağınız, aile yaşamım mutlu değildi. Bu sözleri yazarken gülümsüyorum kendi kendime. "Aile yaşamı"! Sözcüğün modern anlamıyla ne ailem ne de bir evim vardı tabii. Oturulan bir yerden değil de yalnızca bir ilişkiden söz edilebilir burada. Annemin bulunduğu yerdeydim ben, herhangi bir evde değil. Anamın da nerede bulunacağı, nerede yatacağı belli değildi. Tek kaygısı, akşam olduğunda bir ağacın tepesinde bulunmaktı.

Anam oldukça geri kafalıydı. Hâlâ ağaç tepelerinde oturmakta direniyordu. Sürümüzün daha ilerici üyeleri ise ırmağın üst yanındaki

mağaralara yerleşmişlerdi bile. Ama dediğim gibi annem gerici ve kuşkulu bir yaratık olduğundan dedelerden kalma ağaçlarda oturmak yetiyordu ona. Sürekli tünek yerimiz olan belli bir ağacımız vardı elbet, ama karanlık bastırdığında uzak bir yerdeysek, olduğumuz yerde bir ağaca tünerdik. Bizim ağaca annem kendine göre bir de yuva yapmıştı. Ağaç dalları ve yaprakların örülmesiyle meydana gelmiş olan bu yer her şeyden çok bir kuş yuvasını andırıyordu. Örülüşü en basit bir kuş yuvasınınkinden bin kat daha kaba sabaydı. Yalnız hiçbir kuş yuvasında görmediğim bir özelliği de üzerindeki çatısıydı.

Yok canım, çağdaş yapıların çatılarına şu kadarcık bile benzediğini sanmayın sakın! Hatta günümüzde yaşayan en ilkel toplumların yaptıkları çatılarla da bir benzerliği yoktu bunun. İnsanoğlunun –yani bizim bildiğimiz insanoğlunun– ortaya çıkardığı en kaba saba işten bin kat daha ilkel bir şeydi çatımız. Son derece baştan savma ve karmakarışık bir şekilde yapılmıştı. Ağacın bizim tünediğimiz çatallı kesiminin hemen üstüne çalı çırpılar atılmıştı. Yan yana birkaç başka çatala da çatı direği diyebileceğim dört beş sopa tutturulmuştu. Bunlar iki üç santim çapında sağlam sopalardı. İşte çalı çırpılar bunların üzerine döşenmişti. Döşenmiş demek de doğru değil ya; öyle baştan savma bir şekilde atılmışlardı işte. İşi sağlam yapmak için bir çaba gösterilmemişti. Ne saklayayım, yağmur yağdığında her yerinden akardı damımız.

Ama o Geveze yok mu? Ev yaşamını annemle bana zehrediyordu. Ev yaşamı dedimse, damı akan derme çatma ağaç yuvamızdan söz etmiyorum. Üçümüzün sürdürdüğü grup yaşamını söylüyorum. Bana yaptığı baskılar en kötüsüydü. Ömründe beş dakikadan fazla üzerinde durduğu tek konu bendim. Zaman geçtikçe annemin de beni savunma hevesi azalıyordu. Geveze'nin durmadan çıkardığı kavgalardan bıkmış, zamanla beni bir baş belası olarak görmeye başlamış olacaktı. Her neyse, giderek durum öylesine kötüleşmişti ki, çok geçmeden kendi isteğimle evden ayrılacaktım kuşkusuz. Ama böylesi bağımsız bir eylemi gerçekleştirmek kısmet olmadı bana. Daha ben ayrılmaya kesinlikle karar vermeden onlar beni evden attılar. Yani sözcüğün gerçek anlamıyla "atıldım".

Bir gün yuvada yalnız otururken, Geveze, kolladığı fırsatı yakaladı. Anamla Geveze bataklığa, yiyecek toplamaya gitmişlerdi.

Her şeyi önceden planlamış olacak ki, ormanda yalnız başına geri döndüğünü ve sanki kendi kendini kızdırmak ister gibi bağırıp çağırdığını, arada bir durarak göğsünü yumrukladığını gördüm. Zaten bizim sürünün bütün erkekleri kızdıkları zaman göğüslerini yumruklarlar.

Durumumun o andaki umutsuzluğunu hemen anladım. Yuvanın içinde tortop olup beklemeye başladım. Tir tir titriyordum tabii. Geveze doğruca ağaca geldi. İyi hatırlıyorum, bir meşe ağacıydı bizimki. Yukarı tırmanmaya başladı. Çıkardığı cehennemî gürültüyü de bir an için olsun kesmemişti. Daha önce de söyledim ya, dilimiz son derece kısıtlıydı. Geveze, salt bana olan sonsuz nefretini ve işimi o anda görmeye kararlı olduğunu binbir şekilde ifade edebilmek için yeni sesler bile türetmişti sanıyorum.

O, ağacın çatalına doğru tırmanırken ben de yatay bir dal üzerinden kaymaya başladım. Peşime düştü, ben de ilerledikçe ilerledim. Sonunda en ince sürgünlerin arasına gelmiştim. Geveze öteden beri korkağın biriydi, ne kadar kızgın olursa olsun dikkati hiçbir zaman elden bırakmazdı. Elbette beni ince sürgünlere kadar izlemeyi göze alamadı. Zaten ağırlığı dolayısıyla daha bana yetişemeden aşağı yuvarlanacağı açıktı.

Bana erişmesi için bir gerek de yoktu ortada. Kendisi de pekâlâ biliyordu bunu, namussuz! Suratında pis bir ifade, gözleri zalimce yanarak, bir aşağı bir yukarı sallamaya başladı. Deliler gibi sallıyordu. Düşünün; ben en uçta, dalın en ince yerinde, kırılan sürgünlere tutunmuşum. O, habire sallamakta dalı. On metre aşağıda toprak.

Çılgınca, gittikçe daha da çılgınlaşarak sallıyordu dalı. Bir yandan da sırıtıyor, nefretinin utkulu sonucunu kutluyordu sanki. Derken her şeyin sonu geldi. Tutunduğum sürgünlerin dördü birden kırıldı ve ben geriye, aşağıya doğru düşmeye başladım. El ve ayaklarımdaki kırık dalcıkların arasından onun sırıtan suratını görüyordum. Neyse ki aşağıda ağzı açık bekleyen yaban domuzları yoktu, çalılar da düşüşümün hızını kırdı.

Genellikle bu gibi düşmeler düşümün sonu olur. O sırada geçirdiğim sinir şoku, aradaki bin yüzyıllık uzaklığı bir saniyede aşmam ve ter içinde yattığım minik yatağımın içinde kendimi bulmam için yeterlidir. Ama ilk evimden ayrılışımın anısı olan bu düşü birçok

kez görmüş olmama karşın bir kez bile uyanmamışımdır. Her seferinde bağıra çağıra çalıların arasına yuvarlanır, oradan da küt diye yere otururum.

Yara bere içinde, ağlayıp sızlanarak kalakaldım düştüğüm yerde. Çalılar arasından yukarı baktığımda Geveze'yi görebiliyordum. Son derece neşeli ve neşeli olduğu kadar da şeytanca bir şarkı tutturmuştu. Şarkısına uygun bir biçimde sallamaya devam ediyordu dalı. Hemen sızlanmayı bırakıp sustum. Artık ağaç üstünde bulunmanın sağladığı güvenden yoksundum. Acımı çevreden duyulacak kadar yüksek sesle ifade edersem yırtıcı hayvanların eline düşme tehlikesiyle karşı karşıya olacağımı biliyordum.

Bir yandan hıçkırıklarımı durdurmaya çalışırken bir yandan da ıslak gözkapaklarımı açıp kaparken gördüğüm rengârenk ışıltıların ilgimi çektiğini hatırlıyorum. Bu oyun öylesine hoşuma gitti ki, gözkapaklarımı yarı aralayıp kırpıştırmaya bir süre devam ettim. Derken ötemi berimi incelemeye başladım, yaralarımın pek derin olmadığını gördüm. Şuram buram biraz sıyrılmış, tüylerim biraz yolunmuştu, o kadar. Kırık bir dalın sivri ucu koluma, iki buçuk santim kadar derine saplanmıştı; yere ilk çarpan sağ kalça kemiğim de dayanılmayacak kadar ağrıyordu. Ama bunlar ufak tefek yaralardı ne de olsa. Kırılan kemiğim falan yoktu; o eski günlerde insan derisi bugün olduğundan daha çabuk tazeleniyordu. Ama gene de oldukça sert bir düşüş olmuştu benimkisi; incinen kalçamdan dolayı bir hafta topalladığımı çok iyi hatırlıyorum.

Daha sonra, çalılar arasında yattığım yerde büyük bir üzüntü kapladı içimi; artık evsiz barksız, ailesiz, yuvasız bir yaratık olduğumu iyice anlamıştım çünkü. Bir daha hiçbir zaman ne anamın ne de Geveze'nin yanına dönmemeye kararlıydım. Kendi başıma ormanın uzak bir köşesine gider, orada tüneyecek bir ağaç bulurum diye düşündüm. Karnımı doyurmaya gelince, nerde ve nasıl yiyecek bulabileceğimi biliyordum. Zaten bir yıldan beri yemek konusunda anama bağlı olmaktan kurtulmuştum. O yalnızca bana yol gösteriyor ve türlü tehlikelere karşı koruyordu oğlunu.

Çalılar arasından yavaş yavaş sürünerek uzaklaşmaya başladım. Dönüp arkama baktım, Geveze hem sallanıyor, hem de şarkı söylüyordu dalda. Hiç de güzel bir görünüm değildi bu. Temkinli

olmam gerektiğini pek iyi biliyordum; dünyaya attığım bu ilk adımda son derece dikkatli olmalıydım.

Nereye gittiğimi düşünmeden ilerliyordum. Tek amacım Geveze'nin beni yakalayamayacağı kadar uzaklara gitmekti. Ağaçlara tırmandım ve saatlerce tepelerde dolaştım. Ağaçtan ağaca geçiyor, yere hiç inmiyordum. Ama ne belli bir yönde gidiyordum ne de sürekli olarak devam ediyordum yoluma. Bütün türdeşlerim gibi ben de başıboşluğa, amaçsızlığa alışmıştım. Üstelik ufacık bir çocuktum daha, yolda bol bol oyuna dalıyor, her şeyi unutuveriyordum.

Evimden ayrıldıktan sonra başıma gelen olaylar oldukça belirsiz benim için. Bu dönem düşlerimde fazla yer almıyor. Öteki benliğimin unutmuş olduğu birçok şey var elbet –özellikle bu dönemle ilgili şeyler–. Ağaçtaki evimden ayrılışımla mağaraların oraya gelişim arasındaki boşluğu öteki düşlerimden yararlanarak doldurma olanağını da bulamadım.

Ormanda dolaşırken birkaç kez açıklık alanlara geldiğimi ve bunları aşarken büyük korkular geçirdiğimi de hatırlıyorum. Ağaçtan inmek zorunda kaldığımda bu ağaçsız bölgeleri olanca hızımla koşarak nasıl geçmiştim. Ayrıca o yağmurlu günlerden sonra güneşli günlerin geldiğini de bir bir hatırlıyorum. Demek ki yalnız başıma epey gezip tozmuşum. Özellikle yağmurdan dolayı çektiğim sıkıntılar, bir de açlık ve açlıktan kurtulmak için neler yaptığım geniş yer tutar düşlerimde. En iyi hatırladıklarımdan biri de çıplak bir tepeciğin üzerindeki kayalar arasında kertenkele avına çıkışımdır. Taşların, kayaların arasından kaçıp kurtulmuştu çoğu; arada bir, bir taşı kaldırmayı başarır ve altında saklanan hayvancığı yakalardım. Yılanlar yüzünden bu kayalıklardan uzaklaşmak zorunda kaldım. Yılanların beni kovaladıkları falan da yoktu. Güneşin altında, düz kayalar üzerinde çöreklenmiş yatıyorlardı hep. Ama onlara karşı babadan kalma öyle büyük bir korku vardı ki içimde, sanki peşime düşmüşler gibi kaçtım oradan.

Derken, genç ağaçların buruk tatlı kabuklarından yedim. Daha sonra yumuşak kabuklu, içi sütlü gibi olan yeşil fıstıklardan bol bol yediğimi şöyle böyle hatırlıyorsam da bunun arkasından çektiğim karın ağrısı çok daha belirli anılarımın arasında. Karın ağrısının nedeni o yeşil fıstıklardı belki, belki de kertenkeleler. Bilmiyorum. Bildiğim bir

şey varsa o da yerde yatıp gaz sancılarından kıvrandığım birkaç saat içinde, yırtıcı hayvanlardan birine kurban gitmeyişimin büyük bir mucize olduğudur.

5

Ormandan açıklık alana çıktığımda, hiç beklenmedik bir anda, birdenbire gördüm o sahneyi. Oldukça geniş, ağaçsız bir alanın kenarında buldum kendimi. Bu alanın bir yanında dik yamaçlar yükseliyor, öteki yanından da bir ırmak akıyordu. Irmağın kıyısı yüksekçeydi, su kenarına inen yamaç da dik mi dikti. Birkaç yerde, şu ya da bu zamanda meydana gelmiş toprak kaymalarının sonucunda suya inen patikalar belirmişti. İşte bunlar, mağaralarda yaşayan Ahali'nin su içme yerleriydi.

Benim yanlışlıkla geldiğim bir yer de Ahali'nin başlıca yaşama merkeziydi anlaşılan. Sözcüğün en geniş anlamıyla köy diyebiliriz buraya. Anam, ben, Geveze ve birkaç basit kişi daha, zamanımızın banliyöde yaşayan halkları gibi asıl gruptan ayrı yaşardık. Uzakta yaşamamıza karşın biz de aynı sürünün üyeleriydik. Ayrıca çok uzakta da değildi bizim (yani benim eskiden yaşadığım) yer... Şurada burada oyalanarak, gezine gezine geldiğim için bir hafta kadar sürmüştü yolculuğum. Oysa doğrudan doğruya gelmiş olaydım bir saatte gelebilirdim.

Neyse, öykümüze dönelim. Ormanın kenarında durduğum yerden uçurumun yamacındaki mağaraları, açıklık alanı ve su içme yerlerine inen patikaları görebiliyordum. Ayrıca Ahali'nin büyük bir bölüğü de meydanın ortasındaydı. Bir haftadan beri, tek başına oradan oraya, başıboş dolaşmış, ufacık bir çocuktum. Bütün bu süre türdeşlerimden hiçbirini görmeden, korku ve umutsuzluk içinde yaşamıştım. Ama o anda, türdeşlerimden o denli çoğunu bir arada görünce büyük bir sevinç kapladı içimi ve deli gibi koştum onlara doğru.

İşte o zaman çok garip bir şey oldu. Ahali'den bazıları benim geldiğimi görüp uyarıcı çığlıklar attılar. O anda insanların hepsi birden korku içinde koşuşarak yamaçtaki mağaralara sığındılar, gözden kayboldular... Yalnızca karışıklık arasında yamacın hemen dibinde

bırakılmış olan bir bebek kaldı ortalıkta. Yürek parçalayıcı bir sesle ağlıyordu yavrucak. Anası yelyepelek dışarı fırladı; bebek onu yakalayabilmek için sıçradı ve kadın hızla mağaraya dönerken iyice yapışıp kaldı ona.

Oturduğum yerden mağaraların girişlerine bakarken Ahali'nin beni gözetlediğini fark ettim. Biraz sonra kafalarını dışarı çıkartmaya bile başladılar. Bir süre sonra bağıra çağıra birbirleriyle konuşmaya koyuldular. Anlaşılan gelişimin yarattığı telaş ve korku içinde herkes kendi mağarasına gidememişti. Küçüklerden bazıları en yakın buldukları mağaraya dalıvermişlerdi. Analar çocuklarına sesleniyorlardı, adlarıyla değil tabii. O sırada kimsenin adı falan yoktu ki. Analar, gürültü patırtı içinde üzüntülü sesler çıkarıyorlar, çocuklar da kendi annelerinin sesini hepsinin arasından seçebiliyorlardı. O anda benim annem bana sesleniyor olsaydı, binlerce kadın sesinin arasından onunkini tanıyabilirdim. Aynı şekilde annem de binlerce çocuk ağlaması içinden benimkini seçebilecek yeteneğe sahipti.

Bu karşılıklı seslenmeler epey sürdü. Ahali mağaralardan çıkıp aşağı inmeyecek kadar da temkinli kişilerdi. Sonunda bir tanesi çıkıp geldi dayanamayıp. İlerde bu kişinin yaşamımda önemli bir yeri olacaktı. Zaten sonradan öğrendiğime göre sürünün öteki bireylerinin yaşamasında da önemli roller oynamış gibiydi. Bu sayfalarda onu Kızılgöz adıyla tanıyacaksınız. Ona bu adı verdim, çünkü gözleri kan çanağı gibiydi, gözkapakları kıpkırmızıydı hep ve bu gözler, onun vahşetini tüm dünyaya ilan eder gibiydiler. Ruhunun rengi bile kızıldı sanki.

Her bakımdan bir canavardı o. Görünüş olarak bir devdi. En azından 80-85 kilo olmalıydı. Türdeşlerim arasında gördüğüm en irikıyım yaratıktı. Hatta Ateş Adamları arasında bile onun kadar iri olanına rastlamadım. Günümüzün devleri sayılan boks şampiyonları ile ilgili yazılar okurum bazı bazı gazetelerde. Ve bunların en güçlülerinin bile bizim Kızılgöz karşısında ne kadar dayanabileceklerini merak ederim.

Pek fazla dayanamazlardı, korkarım. Demirden parmakları ile bir yakaladı mı, gövde kaslarından herhangi birini –diyelim kol kasını– tuttuğu gibi kökünden koparıp bir kenara fırlatabilecek güçteydi. Üstelik bunu yapmaktan çekinmezdi de. Yumruğunu sıkıp, şöyle ters

taraftan bir tane salladı mı, kafataslarını tuzla buz edebilir, çirkin ayaklarından (ya da arka ellerinden) birinin şöyle bir vuruşuyla bağırsaklarını deşebilir, bir büküşte boyunlarını koparabilirdi. Bir ısırışta hem boynun ön tarafındaki şahdamarı deldiğini, hem de (aynı anda) boynun arka bölümündeki omurilik kemiğini kırdığını gözlerimle gördüm.

Oturduğu yerden bir sıçrayışta on metre öteye atlayabilirdi. Korkunç ve çok çirkin derecede kıllıydı. Bizim aramızda kişi ne denli kılsız olursa o denli makbuldü aslında. Ama bu yaratık baştan aşağı kıllarla kaplıydı. Kollarının hem içi hem dışı, hatta kulakları bile tüylüydü. Tüysüz olan yerleri yalnızca ellerinin içi, ayaklarının tabanı ve gözlerinin altıydı. Son derece çirkindi. Yırtıcı, sırıtkan ağzı; iyice aşağı sarkan alt dudağı, korkunç gözleri ile tam bir uyum içindeydi.

İşte mağaradan ilk çıkan yaratık bu Kızılgöz'dü. Son derece ağır, temkinli adımlarla mağarasından çıkarak yamaçtan aşağı indi. İlkin bana hiç aldırmayıp çevreyi bir güzel kolaçan etti. Yürürken kalçalarından doğru öne eğiliyordu; o kadar çok eğiliyordu, kolları da öylesine uzundu ki, attığı her adımda yumrukları yere değiyordu. Böyle yarı dikilmiş durumda yürürken pek rahat etmiyordu anlaşılan; yumruklarını yere değdirmesinin asıl nedeni de dengesini bulabilmekti. Ama inanın bana, dört ayak üzerinde öyle hızlı koşardı ki!.. Oysa biz dört ayak üzerinde koşmayı pek beceremezdik. Üstelik, yürürken elleriyle kendini dengeleyenler de pek seyrekti aramızda. Öyle yürüyen bir kişiyi atavik sayardık açıkçası. Ama Kızılgöz başka bakımlardan da atavikti.

Evet evet, Kızılgöz'ün bu geriliğini atavizm olarak nitelemek en doğrusu. Bizler, ağaç üzerindeki yaşantımızı bırakıp yerde yürümeye çalışma yolunda olan kişilerdik. Bu değişim birçok kuşaklardan beri sürüp geliyordu ve sonuç olarak gövdelerimizde buna uygun birçok değişiklikler meydana gelmişti. Ama Kızılgöz'ün gövdesi daha ilkel olan Ağaç Adamları'nınki gibi kalmıştı nedense. Bizim sürünün içinde doğmuş olduğu için bizimle kalmıştı ama aslında onun yeri başkaydı. Her bakımdan bizden daha ilkel, daha geriydi.

Son derece temkinli bir şekilde ve her an tetikte durarak meydanın her yanını dolaştı. Ağaçların arasından ileriye bakıyor,

peşinden geldiği sanılan hayranı arıyordu. O bunları yaparken de Ahali mağara ağızlarına doluşmuş, onu seyrediyordu.

Sonunda çevrede herhangi bir tehlikenin olmadığını kavramış olacak ki rahatladı. Su içme yerlerine bir göz atmak için kıyıya doğru giderken bana iyice yaklaşmıştı. Ama gene de varlığımdan habersiz görünüyordu. Bana hiç bakmadan, sallana sallana gezinmeye devam etti. Taa ki tam karşıma gelinceye değin. Derken, birdenbire, en ufak bir işaret vermeksizin döndü ve yüzüme korkunç bir tokat patlattı. Bu tokadın etkisiyle dört beş metre geriye yuvarlandım. Kendimi yarı yarıya kaybetmiş olmakla birlikte, daha tokat şaplar şaplamaz mağaralardan gelen çığlık çığlığa kahkahaları duyduğumu bugünkü gibi hatırlıyorum. O zamanın yaratıkları için harika bir eğlenceydi bu anlaşılan –ve Ahali eğlencenin tadını iyice çıkardı–.

Benim için hiç de eğlenceli olmayan bu törencikle sürüye katılmış oldum. Kızılgöz benimle ilgilenmedi olaydan sonra. Ben de rahat rahat ağlayıp sızlanmakta özgür kaldım. Kadınların birkaçı merakla çevreme toplandı –ben hemen tanıdım onları-. Geçen yıl annem beni fındık toplamaya götürdüğünde karşılaşmıştık.

Kısa zamanda onlar da yalnız bıraktılar beni. Yerlerini bir düzine kadar meraklı, alaycı yumurcak aldı. Çevremde bir halka çevirerek parmaklarıyla beni birbirlerine göstermeye, kendilerince gülmeye, beni dürtükleyip çimdiklemeye başladılar. Önce korkmuş olduğum için dişimi sıkıp bir süre katlandığım şımarıklıklarına sonunda dayanamadım, öfkem daha üstün geldi ve içlerinde en güçlü kuvvetli, en cesaretli görünenine var gücümle saldırdım. Bu saldırdığım çocuk Sarkıkkulak'tan başkası değildi. Ona Sarkıkkulak adını taktım, çünkü yalnız bir tek kulağını oynatabiliyordu. Öteki hep hareketsiz sarkar dururdu. Anlaşılan küçükken geçirdiği bir kaza sonucu kulak kaslarına bir şeyler olmuştu.

Ben saldırıya geçince o da bana girişti tabii ve zorlu bir kavgaya tutuştuk –bugün birbiriyle dövüşen erkek çocuklardan pek farkımız yoktu hani–. Birbirimizi tırnaklıyor, ısırıyor, saçlarımızı çekiyor, itişip kakışıyorduk. Bir ara yarım boyunduruğa aldım onu (bu yaptığıma yarım boyunduruk dendiğini çok daha sonra, üniversitenin güreş takımına girdiğimde öğrenmiştim). Durum benim için avantajlıydı ama fazla sürmedi. Sarkıkkulak bacağının birini büktüğü gibi karnıma

öyle bir tekme indirdi ki bağırsaklarım dışarı fırlayacak sandım. Kendimi kurtarabilmek için onu bırakmak zorunda kaldım ve yeni baştan başladık işe. Sarkıkkulak benden bir yaş büyüktü, bense ondan birkaç kat daha kızgındım. Sonunda selameti kaçmakta buldu. Ben de hemen peşine düştüm. Alanı geçip suya inen patikaya yöneldi. Ben de arkasından. O buraları daha iyi biliyordu tabii. Suyun kenarında biraz koştuktan sonra bir başka patikadan gene yukarı tırmandı. Derken, meydanı şöyle verevden geçip geniş ağızlı bir mağaraya dalıverdi.

Ben de ne yaptığımı düşünemeden arkasından girdim içeri. O kapkaranlık yerde birden korktum. Ömrümde hiçbir mağaranın içini görmemiştim ki. Ahlayıp sızlanmaya başladım. Sarkıkkulak bir süre alay etti benimle. Derken, saklandığı yerden üstüme atlayarak düşürdü beni. İkinci bir kez dövüşe tutuşmak niyetinde değildi, kaçıp gitti. Ben mağarayla onun arasında bulunuyordum; benim yanımdan geçmemişti, gene de gitmiş gibiydi. Kulak kabarttım, nereye saklandığını kestiremedim. İyice şaşırmıştım buna. Dışarı çıktım, mağaranın tam ağzında oturup beklemeye başladım.

Kapıdan çıkmadığına emindim; birkaç dakika sonra ense kökümde kıkırdamaya başlamaz mı? Gene kovaladım onu, mağaranın içine kaçtı. Bu kez de ben içeri girmedim. Mağaranın kapısından birkaç adım gerileyip çıkmasını bekledim orada. Kapıdan çıkmadı ama gene birkaç dakika sonra ense kökümde bitti; ben de onu mağaranın içine kovaladım.

Birkaç kez yinelendi bu numara. Sonunda mağaranın içine kadar ardından gittim ve boş yere mağarada aradım onu. Yok, yok! İyice meraklanmıştım. Nasıl olmuştu da beni atlatmıştı, bir türlü anlayamıyordum. Hep mağaranın içine kaçıyor, hiçbir zaman da dışarı çıkmıyordu. Buna karşın arkamdan bir yerlerden gelip eğleniyordu benimle. Böylece kavgamız neşeli bir saklambaç oyununa dönüştü kendiliğinden.

Uzun bir süre devam ettik bu oyuna, aramızda arkadaşça, sevimli bir hava doğdu. Sonunda benden kaçmadı Sarkıkkulak, birbirimize sarılıp oturduk. Biraz sonra geniş ağızlı mağaranın sırrını da açıkladı bana. Elimden tutup mağaranın içine götürdü. Çok dar bir aralık, bu mağarayı başka bir mağaraya bağlıyordu; bu ikinci mağa-radan birlikte geçerek açık havaya çıktık.

Artık eni konu arkadaş olmuştuk. Başka çocuklar çevremizi alıp da benimle alay etmeye başladıklarında ikimiz birden saldırırdık onlara. Saldırılarımız öylesine yırtıcıydı ki kısa zamanda herkes rahat bıraktı beni. Sarkıkkulak köyü gezdirip çevreyi tanıttı. Yaşama koşulları ve gelenekler konusunda bana pek bir şey söyleyemezdi –söz dağarcığı yeterli değildi çünkü–. Salt ona bakarak birçok şey öğrendim. Ayrıca pek çok şeyin de yerini gösterdi.

Mağaralarla ırmağın arasındaki açıklık yerden ormana götürdü beni. Orada, otlak bir yerde yetişen ince köklü havuçlarla karnımızı tıka basa doyurduk. Ondan sonra suya inip doya doya da su içtik. Patikadan yukarı çıkarak mağaraların oraya yöneldik.

Irmaktan meydana çıkan patikada bir kez daha karşılaştım Kızılgöz'le. Ben her şeyden habersiz yürüyordum ki Sarkıkkulak'ın birden büzülerek kenara çömelip saklandığını gördüm. Tabii hemen onun gibi yaptım ben de. Saklandıktan sonra bu korkunun nedenini öğrenmek üzere baktım ve Kızılgöz'ü gördüm. Patikadan aşağı gerine gerine yürüyor, kan çanağına dönmüş gözleriyle kötü kötü bakıyordu. Bütün çocukların bizim gibi kaçışıp saklandıklarını hatırlıyorum. Yetişkinlerse o yaklaştıkça çekingen gözlerle bakıyorlar ve kenara çekilerek yolun ortasını ona bırakıyorlardı.

Alacakaranlık bastırınca köy meydanı bomboş kaldı. Ahali, mağaraların güvenli karanlığına dalmıştı. Sarkıkkulak yatacak yer de verdi bana: Yamacın en yükseklerine tırmandık; orada, aşağıdan görülmeyen daracık bir aralıktan küçücük bir mağaraya girdik. Önce o girdi, ben de aralıktan zorlukla sığarak izledim onu. Kendimi minicik, taştan oyulmuş bir odada buldum. Tavan alçacıktı –en fazla altmış yetmiş santim–. Genişliği ise bir metreyle bir buçuk metreden fazla değildi. İşte buracığa sıkıştık ve birbirimize sarılarak sıcak bir gece geçirdik.

6

Çocukların daha yürekli olanları geniş ağızlı mağaraların içinde oynarlardı. Ancak bu mağaraların içinde gece yatan olmadığını çabuk öğrendim. Girişi çok dar olan mağaralar ev olarak kullanılıyordu yalnızca –giriş ne denli dar olursa o denli iyiydi–. Bunun nedeni, o zamanlar gecemizi gündüzümüzü bize zehir eden yırtıcı hayvanlardı elbette.

Sarkıkkulak'la geçirdiğim ilk gecenin sabahında girişi dar olan mağaraların üstünlüğünü anladım. Güneş daha yeni doğmuştu ki Kılıçdişli kaplan meydanın ortasında göründü. Ahali'den iki kişi de meydanda bulunuyordu o sırada. Hemen toz oldular. Onlar çok korktuklarından ne yaptıklarını bilemez durumda mıydılar, yoksa hayvan çok yakına geldiği için yamaca tırmanmaya zaman mı bulamadılar, bilmiyorum. Her neyse, kaça kaça bir gün önce Sarkıkkulak'la birlikte oynadığımız geniş ağızlı mağaraya kaçabildiler ancak.

Hayvan da arkalarından daldı içeri. İçerde ne olduğunu kesinlikle bilmiyorum. Belki de mağaraları birleştiren o dar aralıktan kaçmış olabilirler. Bu aralık Kılıçdişli'nin geçemeyeceği kadar dardı; o da girdiği yerden dışarı çıkmak zorunda kaldı. Son derece öfkelenmişti. Belli ki bir gece önceki avı başarısız olmuş, o da karnını içimizden biri –ya da birkaçı– ile doyurmayı aklına koymuştu. Derken, biraz önce elden kaçırdığı iki kişinin öteki mağaranın girişinde olduklarını görüvermez mi, hemen atladı o yana. Bu kez onlar da ilk mağaraya kaçtılar. Kılıçdişli daha da öfkeli bir halde, kükreyerek fırladı dışarı.

Olanları yamaçtan izleyen bizler çığlık çığlığa bağırmaya başladık hep bir ağızdan. Yamacın her yanında, dar mağara girişlerinde toplanmıştık, binbir çeşit ses çıkarıyorduk. Bir yandan bağırırken, bir yandan da yüzümüzü olmadık biçimlere sokuyor, hırlıyorduk. İçgüdüsel bir davranıştı bu bizim için. Biz de en az Kılıçdişli kadar

kızgındık, ama bizim öfkemiz korkuyla karışıktı aynı zamanda. Ben, çevremdekilerin en coşkulusuyla boy ölçüşürcesine haykırıyor, hırlıyor, yüzümü biçimden biçime sokuyordum. Bilinçli olarak onların verdiği örneği izliyor değildim üstelik; içimden gelen bir dürtünün sonucuydu bu yaptıklarım. Saçlarım, tüylerim diken diken olmuştu. Nerden geldiğini anlamadığım kudurgan bir öfkeyle deliye dönmüştüm.

İhtiyar Kılıçdişli, bir mağaradan bir mağaraya koşup durdu bir süre. Bizimkiler o dar aralıktan kaçarak hayvanın eline düşmemeyi başardılar. Bu arada, yamacın tepesinde bulunan bizler de eyleme geçmiştik artık. Her dışarı çıkışta kaplanın üstüne taş atıyorduk. Önceleri taşları üzerine düşürmekle yetiniyorduk ama, kısa zamanda kaslarımızın bütün gücünü kullanarak savurmaya başladık taşları.

Bu bombardıman Kılıçdişli'nin dikkatini üzerimize çekti, eskisinden daha da beter kızdırdı onu. Ötekinin peşini bırakıp bizlere doğru, yamaca saldırdı. Pençelerinin altında parçalanıp dökülen kayalara tutunmaya çalışıyor ve yükseldikçe daha fazla hırlıyordu. Bu korkunç görünüm karşısında selameti kendini mağarasının içine atmakta buldu herkes. Nerden biliyorsun derseniz, ben mağaramın daracık aralığından kafamı çıkardığımda bütün yamacın bomboş olduğunu gördüm. Yalnızca oflaya puflaya tırmanan Kılıçdişli vardı ortalıkta. Onun da ayağı kaydı birdenbire ve paldır küldür aşağı yuvarlandı.

Ben, sevinç dolu, yüreklendirici bir sesle haykırdım. Yamaç gene bağırıp çağıran Ahali'yle doldu, taşlar eskisinin iki üç katı hızla yağmaya başladı Kılıçdişli'nin üzerine. Kaplan öfkeden deliye dönmüştü. Defalarca yamaca saldırdı. Hatta bir keresinde, ilk mağaraların girişlerine kadar geldi geri püskürtülmeden önce. Ama içeri girmeyi başaramadı. Yukarı doğru her atılışında kocaman bir korku dalgası kaplıyordu yamacı. Önceleri hepimiz mağaraların içine kaçışıyorduk; derken bazıları dışarda kalıp taş yağdırmaya devam ettiler. Kısa zamanda hiçbirimiz kaçmaz olduk. Olanca gücümüzle, deliler gibi taş atıyorduk hayvana.

Bu kadar görkemli bir varlığın bu derece şaşkına döndürülebileceğine inanmazdım doğrusu. Bu güçsüz görünüşlü, ufak tefek Ahali tarafından atlatılmak da fena halde gururuna dokunmuştu anlaşılan. Durduğu yerden bize kızgın kızgın bakıyor, hırlıyor,

kuyruğunu deli gibi sallıyor, kafasına yağan yaşlardan kendini korumaya çalışıyordu bir yandan da. Bir keresinde okkalı bir taş fırlattım ben. Tam zamanında kafasını kaldırdı, taş burnunun ortasına çarptı. O zamanki hali görülecek şeydi hani. Dört ayağı birden yerden kesilerek dümdüz havaya fırladı. Hem canı yanmış hem de pek gafil avlanmıştı. Bir yandan kükrüyor, bir yandan da kedimsi çığlıklar atıyordu.

Yenilmişti düpedüz, bunu pekâlâ biliyordu. Elinden geldiği kadar onurlu görünmeye çalışarak ağır ağır yürüdü, taş yağmurunun kendisine erişemeyeceği bir yere geldi. Meydanın tam ortasında durarak aç ve üzgün gözlerle süzdü bizi. Yemeğinden vazgeçmek zorunda kalmak son derece üzmüştü onu besbelli; biz köşeye kıstırılmış ama erişilememiş bir yığın ettik ona göre. Hayvanın bu görünüşü karşısında gülmeye başladık. Onu küçük gördüğümüzü belirten alaycı kahkahalar atıyorduk. Oysa hayvanlar alay edilmekten hiç hoşlanmazlar. En bozuldukları şeydir alaya alınmak. Bizim kahkahalarımız da Kılıçdişli'yi fena sinirlendirmiş olacak ki, yeniden saldırıya geçerek yamaca yöneldi. Bizim istediğimiz de bu değil miydi zaten? Kavgamız oyuna dönüşmüştü, ona taş atmaktan son derece zevklenmeye başlamıştık.

Bu seferki saldırı pek de uzun sürmedi. Çabucak aklını başına topladı hayvan. Üstelik attığımız taşlar adamakıllı canını yakmıştı. Bir gözünün iyice şişmiş olduğunu –o kadar ki nerdeyse tüm kapandığını– çok iyi hatırlıyorum. Sonunda gittiği ormanın tam kenarından dönüp bize bakışını da hatırlıyorum aynı canlılıkla. Dudakları patlamış, tüyleri diken diken, kuyruğu kırbaç gibi sallanan bir yaratık! Son olarak kötü kötü hırlayıp ağaçların arasında bir kayboluşu vardı ki.

İşte o zaman bizlerden yükselen patırtıyı duymalıydınız. Saklandığımız deliklerden çıkarak kayalar üzerinde hayvanın pençesinin bıraktığı izleri incelemeye koyulduk. Herkes birden konuşuyor, bağrışıyordu. Çift mağaranın içinde yakalanmış olan iki kişiden biri tam yetişkin değildi; yarı çocuk, yarı delikanlı sayılırdı. Sığındıkları yerden gururla çıkmışlardı, biz de hayranlıkla çevrelerini sarmıştık. Derken küçüğün annesi halkayı yararak oğlunu yakaladı ve büyük bir kızgınlıkla pataklamaya başladı onu. Kulaklarını yumrukluyor, saçlarını çekiyor, çığlık çığlığa bağırıyordu. İriyarı, çok

kıllı bir kadıncağızdı; oğlunun hakkından gelmesini hepimiz büyük bir zevkle seyrediyorduk. Kahkahadan kırılıyor, düşmemek için birbirimize tutunuyor ya da neşeyle yerlerde yuvarlanıyorduk.

Sürekli korku altında yaşamamıza karşın çok gülen bir Ahali'ydik biz. Eğlenmeyi çok seviyorduk, kolay da eğleniyorduk doğrusu. Üstelik bir eğlenmeye başladık mı her şeyimizi veriyorduk eğlence uğruna. Yarım yamalak hiçbir yanımız yoktu. Gülünç bir şey oldu mu kasıklarımızı tuta tuta, iki kat olur, kahkahaları koyuverirdik. Gülünç bulduğumuz o kadar çok şey vardı ki üstelik. Ah, öyle bir gülerdik ki, hiç sormayın!

Köyümüzde ava çıkmaya kalkan her yırtıcı hayvana, Kılıçdişli'ye yaptığımızın aynını yapardık. Patikalarımızı, su içme yerlerimizi kendimizden başka herkesten temizleyebilmek için yaptığımız şey, bizim bölgeye girmeye kalkışan her türlü hayvana dünyayı zehretmekti. En yırtıcı avcı hayvanları bile öylesine deliye döndürüyorduk ki, bizi rahat bırakmak zorunda kalıyorlardı. Biz onlar gibi savaşçı değildik; kurnaz ve korkaktık yalnızca. Ve işte bu kurnazlığımız ve korkaklığımız, bir de öteki hayvanlardan çok daha üstün olan korkma yeteneğimiz yüzündendir ki, Genç Dünya'nın o son derece düşmanca doğa çevresine karşı koyabilmiştik.

Anladığıma göre Sarkıkkulak benden bir yaş büyüktü. Geçmişinin ne olduğunu bana anlatabilecek güçte değildi, annesini hiç görmediğim için öksüz olduğuna inanmıştım. Babalar zaten adamdan sayılmazdı bizim sürüde. Evliliğin en ilkel dönemiydi. Çiftler sık sık bozuşurlar, kolayca birbirlerinden ayrılırlardı. Çağdaş insanlar da boşanma yasalarından yararlanarak aynı şeyi yapıyorlar ya bugün. Bizim yasalarımız yoktu daha. Davranışlarımızı törelere göre ayarlardık. Bu evlilik konusundaki töreler de oldukça serbest ve başıboştu.

Bununla birlikte öykümün daha ilerisinde de göreceğiniz gibi monogamiye (tek eşliliğe) doğru ilk adımlar atılmaya başlanmıştı. Daha sonraları monogamiyi benimseyen kabilelerin ötekilerden çok daha güçlü, çok daha sağlam oldukları görülmüştü. Üstelik daha ben yeni doğduğum zaman bile birbirlerine bağlı kalan birkaç çift vardı ağaçlarda yaşayan. Anamın tanıdıklarıydı bunlar. Açıkçası sürü içinde sürdürülen grup yaşantısı, monogamiye pek elverişli değildi. O

birbirlerine bağlı çiftler de onun için sürü dışında, yalnız başlarına yaşıyorlardı anlaşılan. Bunlar yıllar yılı birlikte kalırlardı. Ama eşlerden biri öldü ya da bir yırtıcı hayvanın midesini boyladı mı, sağ kalan eş kendine yeni birini bulmakta gecikmezdi.

Sürünün arasına katılışımın ilk birkaç gününde beni pek meraklandıran bir şey dikkatimi çekmişti. Adsız ve adlandırılması olanaksızmış gibi görünen bir korku vardı herkesin üstünde. Başlangıçta yalnızca yön ile ilgiliymiş gibi görünüyordu bu. Sürü kuzeydoğudan korkuyordu. Bu yönden herkesin çekindiğini duyumsuyordunuz. Ahali o yana sık sık bakarken, her birinin gözünde başka yerlere bakarken hiç de sezilmeyen bir korku görülüyordu.

O mevsimin en iyi yiyeceği olan ince köklü havuçlardan yemek için kuzeydoğuya doğru gittiğimizde Sarkıkkulak her zamankinden çok daha çekingen olurdu. Yakınlardaki büyük, sert havuçları ya da ip gibi ince olanları yemeyi yeğler, iki adım ileriye gidip de el değmemiş, taze, nefis havuçlardan yemeyi göze alamazdı. Ben ilerledikçe kızar, azarlardı beni. O yönde çok büyük bir tehlike olduğunu belirtir, ancak dilinin yetersizliği dolayısıyla bu tehlikenin ne olduğunu anlatamazdı.

O geride kalıp bana bağırıp çağırırken hiç aldırmadığım ve bir güzel karnımı doyurduğum nice günleri hatırlarım. Hiçbir şey anlamazdım onun bu telaşından. Hep tetikteydim ama hiçbir tehlike sezemiyordum. En yakın ağaçla aramdaki uzaklığı hesaplar, birdenbire Esmerhayvan ya da Kılıçdişli çıkagelecek olursa o sığınağa her ikisinden de önce yetişebileceğimi pekâlâ bilirdim.

Derken bir akşamüstü köyde duyulmadık bir gürültü koptu. Koca sürü bir tek duygunun etkisi altında harekete geçmişti: korku! Uçurumun yamacı Ahali'yle doldu; hepsi kuzeydoğuya bakıyor, bir şeyi işaret ediyorlardı. İşin aslının ne olduğunu anlayamadım; önce kendi mağarama tırmandım ve ancak ondan sonra dönüp milleti korkudan çılgına çeviren şeyin ne olduğuna baktım.

İşte o zaman, ömrümde ilk kez, duman denilen o esrarengiz nesneyi gördüm. O ana kadar rastladığım en büyük hayvandı bu. Ayağa kalkmış, başını ağaçların çok üstünden uzatarak bir o yana bir bu yana sallanan canavar bir yılan olduğunu sandım bir an. Ama çevremdeki Ahali'nin davranışlarından anladığım kadarıyla kimse dumanın kendisinden korkmuş değildi. Dumandan, başka bir şeyin

belirtisi olduğu için korkmuş görünüyorlardı. Bu başka şeyin ne olabileceği hakkındaysa en ufak bir düşüncem yoktu. Çevremdekiler bu konuda bana bir şey açıklayabilecek durumda değildiler. Pek yakında öğrenecektim bu korkunç tehlikenin ne olduğunu. Yeryüzünde Esmerhayvan'dan, Kılıçdişli'den ve dünyanın en korkunç yaratığı sandığım yılandan da daha korkunç bir yaratık olduğunu öğrenecektim pek yakında.

7

Bizim gibi yalnız yaşayan bir çocuk daha vardı sürüde. Adını Kırıkdiş taktım. Anası mağaraların birinde oturuyordu, iki çocuğu daha vardı. Yer darlığından olacak, en büyüklerini kendi başının çaresine baksın diye evden kovmuştu. Bu evden kovulma olayının gelişmesini birkaç gün üst üste seyretmiş, seyrederken de pek eğlenmiştik doğrusu. Kırıkdiş evinden ayrılmak istemiyordu; onun için de annesi ne zaman mağaralardan uzaklaşsa koşup içeri giriyordu. Kadıncağız geri gelip de oğlunu mağarada bulunca öyle öfkeleniyor, öyle tatlı bağırıp çağırıyordu ki gülmekten bayılıyorduk. Sürünün en aşağı yarısı eğlenceyi kaçırmamak için bütün gün bu karşılaşma anlarını kollardı. Önce içerden annenin çığlıkları ve azarlama sesleri gelir, derken Kırıkdiş'in dayak yediği ve buna karşı gösterdiği gürültülü tepki işitilirdi. Bu arada iki küçük kardeş de işe karışır, patırtı tam son kertesine varmışken Kırıkdiş minik bir yanardağ patlaması gibi uçarak mağaradan fırlardı.

Kadıncağız birkaç gün bu şekilde uğraştıktan sonra oğlanı evden atabildi. Zavallı çocuk meydanın ortasında yarım saat kadar tek başına ağlayıp sızlandı. Sonra Sarkıkkulak ve benimle yaşamaya geldi. Mağaramız küçüktü; iyice sıkışırsak üçümüz yatabiliyorduk. Kırıkdiş'in bizimle bir geceden fazla kaldığını hatırlamıyorum. Demek ki kaza hemen meydana gelmişti. Öğle zamanıydı. Sabah bol bol havuç yiyip karnımızı doyurmuş, sonra da oyuna dalmıştık. Havuç tarlasının ilerisindeki büyük ağaçların ötesine kadar gitmiştik. Nasıl oldu da Sarkıkkulak her zamanki ölçülü davranışlarını unuttu bilmem. Herhalde oynadığımız oyunun coşkusundan olacak. Ağaçların arasında elim sende oynuyorduk. Hem de ne oyun! Altı yedi metre uzunluktaki aralıkları hiç düşünmeden atlıyorduk. On on iki metrelik yüksekliklerden yere atlamak bile bir hiçti bizler için. Şimdi düşünüyorum da, o yükseklikler aklıma geldikçe ürperiyorum.

Büyüyüp daha ağırlaştıktan sonra, ağaçlardan atlarken daha ölçülü olmayı öğrendik elbet. Ama o yaşlarda yaylı gibiydi gövdelerimiz, yapamayacağımız şey yoktu.

Oyunu en iyi, en çevik oynayan Kırıkdiş'ti: Bir kere hepimizden az ebe oluyordu. Üstelik oynarken öyle güç bir numara icat etmişti ki, ne ben ne de Sarkıkkulak becerebiliyorduk onu. Doğrusunu isterseniz, bu numarayı denemeye bile korkuyorduk.

İkimizden biri ebe olduğu zaman Kırıkdiş belli bir ağacın en yüksek dallarından birinin en ucuna kaçıyordu. Dalın ucunun yerden yüksekliği en az otuz metre olmalıydı. Üstelik arada düşüşü hafifletecek ne bir dal, ne bir çalılık vardı. Ancak on metre kadar aşağıda ve yatay bir uzantıda bizden en az altı metre uzaklıkta, komşu bir ağacın dalı vardı.

Biz dalın üzerinde onu kovalarken Kırıkdiş, yüzü bize dönük dalı sallamaya başlardı. Bu durumda bizim ilerlememiz kolay olmazdı tabii; ama bütün numara bu değildi. Sırtı atlayacağı yere dönük olarak sallanırdı çocuk ve biz tam yakına gelince kendini geri bırakıverdi. Sallanan dal yaylı bir atlama tahtası gibi onu geriye doğru, epeyi uzağa atardı. Düşerken yan döner; böylece yüzü, yakalayacağı öteki dala doğru olurdu. Yakaladığı dal, hızlı düşüşün ağırlığı altında iyice eğilir, hatta bazen çatır çatır çatırdardı da hiç kırılmazdı. Ve her zaman yaprakların arasından Kırıkdiş'in bize bakarak sırıttığını görürdük.

Kırıkdiş bu numarayı en son yapmaya kalktığında ben ebeydim. O, dalın en ucuna gelmiş, sallanmaya başlamıştı. Ben de sürüne sürüne peşinden gidiyordum ki Sarkıkkulak'ın bizi uyarmak için alçak sesle seslendiğini işittim. Eğilip baktım ki, ağacın çatalında, gövdenin hemen kıyısına çömelmiş duruyor. Ben de içgüdüsel bir hareketle üzerinde bulunduğum dala sarılarak yüzü koyun yattım. Kırıkdiş de sallanmayı bırakmıştı, ama dal sallanmaya devam ediyordu; bu yüzden Kırıkdiş'in gövdesi hışırdayan yapraklarla birlikte bir inip bir kalkıyordu karşımda.

Kuru bir dalın çatırtısını işitip aşağıya bakınca ömrümde ilk kez bir Ateş Adamı gördüm. Yerde yavaş yavaş, sinsi sinsi yürüyor; yukarı doğru, bizim bulunduğumuz ağaca bakıyordu. Önce yırtıcı bir hayvan sandım onu. Çünkü omuzlarına ve belinin çevresine eski püskü bir ayı postu sarmıştı. Derken ellerini, ayaklarını ve yüz çizgilerini gördüm.

Bizlere çok benziyordu, ancak daha az kıllıydı, ayakları da bizimkiler kadar ele benzemiyordu. Sonradan öğrendiğime göre onlar zaten bizlerden çok daha kılsızmışlar. Öte yandan bizler de Ağaç Adamları'ndan daha az kıllıydık.

Ona bakarken birden kafamda bir şimşek çaktı. Kuzeydoğunun herkesi korkudan titreten tehlikesi buydu herhalde. O acayip dumanı bu çıkarıyor olmalıydı. Ama gene de şaşırdım. Öyle korkulacak bir hali yoktu çünkü. Kızılgöz de, bizim sürünün daha başka güçlü erkekleri de kolayca hakkından gelebilirlerdi bu yaratığın. Yaşlıydı da üstelik; yüzü çizik çizikti, suratındaki tüyler kırlaşmıştı. Tek ayağı topaldı bir de. Ondan hızlı koşabileceğimden, herhangi bir ağaca ondan çabuk tırmanabileceğimden emindim. Bu yaratığın bizi yakalamasına olanak yoktu.

O zamana kadar hiç görmediğim bir şey taşıyordu elinde: ok ve yay! O sırada ok ile yayın ne anlama gelebileceğini bilmiyordum. O tahta parçasının ölüm saçan bir araç olduğunu nerden kestirebilirdim? Ama Sarkıkkulak biliyordu. Herhalde Ateş Adamları'na daha önce rastlamış olacaktı. Ateş Adamı ona baka baka ağacın çevresini bir dolaştı. Sarkıkkulak da ağacın gövdesine sarılarak dönüyor, gövdeyi Ateş Adamı'na karşı bir siper olarak kullanıyordu.

Adam birdenbire ters yöne dönmeye başladı. Sarkıkkulak gafil avlanmıştı, o da yönünü değiştirdi ama gereği kadar çabuk değil: Ateş Adamı yayını germiş, okunu atmıştı bile. Onun yükselerek Sarkıkkulak'a doğru gelişini, ona isabet etmeyip yandaki bir dala çarptıktan sonra yere düşüşünü gördüm. Üzerinde bulunduğum yüksek dalda zıp zıp zıplamaya başladım. Besbelli bir oyundu bu, hem de tatlı bir oyun! Ateş Adamı Sarkıkkulak'a bir şeyler fırlatıyordu, tıpkı bizim de eğlence olsun diye arada bir birbirimize bir şeyler fırlattığımız gibi.

Oyun bir süre daha sürdü. Ama Sarkıkkulak bir kez daha kendini göstermemeyi başardı. Ateş Adamı tam ondan vazgeçmişti ki ben yüksek dalımdan eğilip ona seslendim. Ben de oynamak istiyordum. Elindeki o nesneyi bana da atsındı bakalım. Beni gördü görmesine, aldırmadı. Dikkatini hâlâ elinde olmadan dalın üstünde zıplayan Kırıkdiş'e çevirmişti.

İlk ok yukarı doğru fırladı. Kırıkdiş korku ve acıyla haykırdı. Hedefine ulaşmıştı ok. Tabii durum değişmiş oluyordu böylece. Artık oynama hevesim kalmamıştı, titreyerek dala sıkı sıkıya sarıldım. Derken bir ikinci, arkasından da bir üçüncü ok yaydan fırlayıp yapraklar arasından yükseldi, Kırıkdiş'e dokunmadan, havada bir eğik çizip yere düştüler.

Ateş Adamı yayını gerdi yeniden, duruşunu biraz değiştirdi, bir iki adım geriledi, ikinci bir kez duruşunu değiştirdi. Yayın kirişi tınladı, bir ok daha fırladı boşluğa. Aynı anda korkunç bir çığlık atan Kırıkdiş daldan aşağı yuvarlandı. Döne döne düşüşünü seyrettim. Sanki binlerce kolu bacağı vardı. Göğsüne saplanmış olan okun ucu, gövdesinin her dönüşüyle bir gözüküyor, bir kayboluyordu.

Acı çığlıklar atarak otuz metre yükseklikten doğruca yere düştü. Benim bile duyduğum bir gürültüyle çarptı toprağa; gövdesi hafifçe sıçradı bir kez. Hâlâ yaşıyordu; olduğu yerde tepiniyor, inliyor, elleri ve ayakları ile toprağı pençeliyordu. Ateş Adamı'nın, elinde bir taşla ona doğru koştuğunu hatırlıyorum, sonra o taşla çocukcağızın başına defalarca vurduğunu... ve her şey kararıyor o anda.

Bütün çocukluğum boyunca, düşümün burasına geldiğimde çığlıklar atarak uyandığımı biliyorum. Çoğu kez başucumda annemi ya da dadımı şaşkın ve telaşlı bir şekilde durur bulurdum. Serin ellerini ter içindeki alnıma sürerek korkulacak bir şey olmadığını söyler, beni yatıştırmaya çalışırlardı.

Tarih sırasında bu düşten sonra gelen düşüm, her seferinde Sarkıkkulak'la ikimizin ormandan kaçışımızla başlardı. Ateş Adamı, Kırıkdiş ve o felaket ağacı yok olmuşlar. Sarkıkkulak'la ben tam bir panik içinde ağaçların arasında koşuyoruz. Sağ bacağımda yakıcı bir acı var ve baldırımın iki yanından Ateş Adamı'nın okunun iki ucu görünmekte. Adım attıkça okun girdiği yer adamakıllı acıdıktan başka orada durması yürümemi de engelliyor. Sarkıkkulak'a yetişmekte güçlük çekiyorum.

Sonunda ilerleme umudundan vazgeçtim. Ağacın birinin sağlam görünen bir çatalına çöktüm. Sarkıkkulak yoluna devam ediyordu; seslendim ona. Hatırlıyorum, sesim son derece acıklıydı; o da durup geriye, bana baktı. Derken geri dönüp yanıma geldi, üzerinde bulunduğum çatala tırmanarak oku incelemeye koyuldu. Çekip

çıkarmaya çalıştıysa da, bir yana çektiğinden okun dikenli başı, öteki yana çektiğinde ise okun tüylü tersi çıkmasını önlüyordu. Üstelik o kadar canım acımıştı ki, daha fazla uğraşmasına izin veremedim.

Bir süre oracıkta büzülüp kaldık. Sarkıkkulak sinirliydi ve bir an önce gitmek istiyordu. Durmadan korkak gözlerle çevreye bakınıyordu. Bense acı içinde sızlanıyor, hıçkırıklarımı tutamıyordum. Sarkıkkulak çok güç durumdaydı yanımda; o andaki davranışı, yani büyük korkusuna karşın kalkıp gitmeyerek benimle kalışı, sanırım ki insanoğlunu en güçlü hayvan haline getiren iyilik ve arkadaşlık duygularının henüz tam gelişmemiş bir örneğiydi.

Sarkıkkulak bir kez daha oku çekip çıkarmayı denedi; ama acı ve öfkeyle durdurdum onu. Derken eğildi ve okun sapını dişleri ile kemirmeye başladı. Bunu yaparken de her iki yandan sıkı sıkı yakalamıştı sapı, yaranın içinde kıpırdamasın diye. Ben de can havliyle tutunmuştum arkadaşıma. Hiç unutamadığım bu sahne üzerinde sık sık kafa yorarım. Yarı yetişkin iki hayvancık, insanoğlunun daha çocukluk yıllarında, yan yana. Bunlardan biri içindeki büyük korkuyu yenerek, kendisini kurtarmak, kaçmak gibi bencil bir içgüdüyü alt ederek ötekinin hayatını kurtarmaya çabalıyor... Bu sahnenin ilerisi için ne anlamlara gelebileceğini düşünürüm. Birbirleri için ölümü göze alan Damon ile Pythias gelir gözlerimin önüne. Savaşlara, doğal afetlerin olduğu yerlere koşan Kızılhaç hemşireleri gelir, kendilerini insanlığa feda etmiş binlerce yiğit gelir, İsa’nın kendisi gelir... Ve dünyaya gelmiş gelecek bütün büyük adamların, bütün yiğitlerin; aslında Sarkıkkulak’ la Kırıkdiş’in ve Genç Dünya’nın öteki belli belirsiz üyelerinin ilkel belleklerinden gelmiş olduklarını düşünürüm.

Sarkıkkulak okun ucunu kemirip bitirdikten sonra sapı çekip çıkarmak hiç de güç olmadı. Hevesle kalkıp yola koyuldum. Ama bu kez de o durdurdu beni. Bacağım şakır şakır kanıyordu. Küçük damarlardan bazıları kesilmişti herhalde. Bir dalın ucuna tırmanıp bir sürü yeşil yaprak toplayıp geldi. Yaprakları yaramın içine doldurdu. Kanın durmasını sağlamıştı bu. İkimiz birlikte yolumuza devam ettik ve kısa zamanda minik, ama güvenli mağaramıza kavuştuk.

8

Ailemden ayrıldıktan sonra geçirdiğim ilk kışı çok iyi hatırlıyorum. Tir tir titreyerek geçirdiğim o uzun günler hakkında nice düşlerim olmuştur. Sarkıkkulak'la ikimiz yan yana oturuyoruz, kollarımızı ayaklarımızı birbirimize sarmışız, soğuktan dişlerimiz çatırdıyor, suratlarımız mosmor kesilmiş. Özellikle sabaha karşı fena soğurdu hava. Sabahın o erken soğuk saatlerinde hemen hemen hiç uyumazdık; büyük acılar çekerek oturur, güneşin doğup da bizi biraz olsun ısıtmasını beklerdik.

Dışarı çıktığımızda don çatırdardı ayaklarımızın altında. Bir keresinde sabah kalktığımızda, ırmağın su içme yeri olan sakin bir gölcüğün de buz tutmuş olduğunu görmüştük. Ahali ne olduğunu anlamadığı için son derece şaşırmıştı. İhtiyar İlikkemik sürünün en yaşlı kişisiydi, o da ömründe buna benzer bir şey görmemişti hiç. Gözlerinde kaygılı, acıklı bir ifade belirdi buzu incelerken (bir şeyi anlamadığımız ya da belli belirsiz, anlatılması olanaksız bir istek doğduğu zamanlar hep bu yakınmalı bakış belirirdi gözlerimizde). Sırası gelince buzu incelemeye koyulan Kızılgöz bile aynı acıklı bakışlarla doluydu; sonra bu bakışları kuzeydoğuya doğru çevirdi. Sanki bu son olayın Ateş Adamları ile olan ilişkisini çözümlemek ister gibiydi.

Ama yalnızca bir tek o sabah buzla karşılaşmıştık ve geçirdiğimiz en soğuk kıştı o yılki. Aynı derecede soğuk geçen başka bir kış hatırlamıyorum. Şimdi düşünüyorum da o kış, sonradan gelecek olan nice soğuk kışların ilk habercisi olmalıydı herhalde. Kuzeyden inmekte olan buzullar, yavaş yavaş yeryüzünü kaplamaya başlıyorlardı. Ama biz o buzulları hiç görmedik. Sürümüzün sonraki kuşakları güneye göçünceye ya da oldukları yerde yeni iklim koşullarına alışıncaya kadar bir sürü kuşak gelip geçecekti.

Son derece başıboş ve şansa dayanan bir yaşantımız vardı. Hemen hiçbir şeyi önceden planlamaz, kazara planladığımız şeyleri de pek seyrek olarak uygulardık. Acıktığımız zaman karnımızı doyurur, susadığımız zamansa su içerdik. Et yiyen düşmanlarımızdan uzak durmaya çalışır, geceleri mağaralarımıza sığınır, geri kalan zamanlarda da oynayarak vakit geçirirdik. Her şeye çok meraklıydık. Çok kolay eğlenir ve durmadan birbirimize oyunlar oynardık. Tehlike karşısında kaldığımız, bir de herhangi bir şeye kızdığımız zamanlar dışında hiçbir ciddilik yoktu yaşantımızda. Ama tehlike olsun, kızgınlık olsun çok çabuk unutulurdu aramızda.

Düzensiz, mantıksız, ipsiz sapsız kişilerdik işin doğrusu. Sebatlı, amaçlı değildik hiç. İşte Ateş Adamları bu yüzden bizlerden ileriydiler. Bizde olmayan ya da pek az olan bu şeylerin hepsinden onlarda bol bol vardı. Buna karşılık özellikle duygusal alanda, uzun süreli bağlar kurabilme yeteneği görülürdü bizimkilerde de. Daha önce sözünü ettiğim monogam (tek eşli) çiftlerin ilişkisini bir tür alışkanlık olarak niteleyebilirsiniz belki; ama ne benim Tezayak'a karşı duyduğum ve yıllar yılı duymaya devam ettiğim istek ne de Kızılgöz ile aramızda olan sonsuz düşmanlık öyle kolay kolay açıklanamaz.

O çok eski geçmişteki yaşantımızı düşündüğüm zaman, en çok içimi sıkan şeylerden biri işte bu düzensizliğimizle aptallığımızdı. Bir keresinde kırık bir su kabağı bulmuştum, hatırlıyorum. Oyuk yanı yukarı doğru gelmiş olduğundan içi yağmur suyu dolmuştu. Su tatlı mı tatlıydı, son damlasına kadar içtim. Hatta su kabağını alıp dereye bile indim ve yeniden suyla doldurdum. Bu suyun da bir bölümünü içip geri kalanını Sarkıkkulak'ın kafasından aşağı boca ettim. Sonra da kabağı bir yana attım gitti. İçine su doldurup mağarama taşımak aklımın köşesinden bile geçmedi. Oysa geceleri sık sık susardım, özellikle yabani soğan ya da suteresi yediğim zamanlar. Geceleri mağaradan çıkıp su içmeye gitmek hiç kimsenin göze alacağı bir şey değildi.

Başka bir gün de kurumuş bir kabak bulmuştum. İçindeki çekirdekler takırdıyordu. Benim için yeni bir oyuncak olan bu nesneyi sallayıp içinden gelen sesleri dinleyerek bir süre eğlendim. Sonra gene fırlatıp attım bir yana. Oysa bu olaylardan çok kısa sonra, su depolamak için su kabaklarının kullanılması âdet oldu. Yazık ki benim

değildi buluş. Bu onur, ihtiyar İlikkemik'e aitti; yaşlılığı dolayısıyla doğan birtakım gereksinmelerin bu yeniliğe yol açtığını eklemek de yerinde olur sanırım.

Her neyse, sürünün su kabaklarından yararlanmaya başlayan ilk üyesi İlikkemik'ti işte. Mağarasında her zaman bir miktar su bulundururdu. Mağarası dediysem, kendi mağarası değil. Yaşlı adam, oğlu Tüysüz'ün mağarasının bir köşesinde sığıntı gibi yaşardı. İlikkemik'in, su içme yerinde tasını doldurup mağarasına götürdüğünü görürdük; Ahali birbirini taklit etme bakımından çok yetenekliydi. Önce biri, derken bir başkası, sonra bir üçüncüsü yaşlı adamın davranışını izlediler. Çok kısa bir zamanda da su kabakları içinde su saklamak âdet haline geldi.

İhtiyar İlikkemik sık sık hastalanırdı, mağarasından çıkamazdı. Bu hastalıklardan birinde oğlu Tüysüz, babasının da tasını doldurup mağaraya götürmeye başladı. Bir süre sonra da Tüysüz, bu işi kendi oğlu Uzundudak'a devretti. İlikkemik iyileştikten sonra bile Uzundudak, büyük babasının suyunu taşımayı sürdürdü. Zamanla, çok özel durumlar dışında erkekler hiç su taşımamaya, bu görevi kadınlarla çocuklara bırakmaya başladılar. Sarkıkkulak'la ben bağımsız olduğumuzdan yalnızca kendi sularımızı taşırdık. Hatta oyunun en tatlı yerinde anaları tarafından çağrılıp da su kabaklarını doldurmaya yollanan öteki çocuklarla iyice alay ederdik.

İlerlemeler çok ağır oluyordu o zamanlar. Yaşantımız oyun içinde geçiyordu sanki. Yetişkinler bile çocuklar gibi oyunla zamanlarını geçirirler, hiçbir başka hayvanın oynamadığı kadar çok oynarlardı. Öğrendiğimiz ufak tefek şeyleri de gene oyun sırasında, o da çok meraklı olduğumuz, birtakım şeyleri çabuk kavradığımız için öğrenirdik. Düşünün ki, ben Ahali'yle birlikte yaşadığım sürece yapılan tek önemli icat su kabaklarının yararlı hale getirilmesiydi. Önceleri yalnızca su saklamak için kullanırdık bunları.

Günün birinde kadınlardan biri –hangisi olduğunu bilemeyeceğim– su kabağının içine yabanmersini doldurup mağarasına taşıdı. Onu gören bütün kadınlar, topladıkları yaban mersinleri, fındık fıstıkları, kökleri aynı biçimde taşımaya başladılar. Fikir bir kez ortaya atıldı mı hemen uygulanıyordu. Taşıma araçları konusunda yapılan bir başka yenilik de gene kadınların kafasından çıktı. Kadının birinin su

kabağı küçük gelmişti herhalde –ya da evde unutmuştu, kimbilir–. İki koca yaprağı büküp kenarlarını ufak dalcıklarla birbirine tutturarak torbamsı bir şey yapmış, en büyük su kabağının bile alamayacağı kadar yabanmersini taşımıştı evine.

Ahali'yle birlikte yaşadığım sürece taşıma araçları konusunda bir adım bile ileri gidilemedi. Örneğin, kuru sazlardan sepet örmek kimselerin aklına gelmedi. Kimi kadın ya da erkekler, mağaralarda yatak yapmak için topladıkları eğrelti otları ile dalları kolay taşımak için demet demet birbirlerine bağlarlardı güçlü asma saplarıyla. Herhalde on ya da yirmi kuşak sonra biz de sepet örmeye başlayacaktık. Kesin olan bir şey varsa o da bir kez sazlardan sepet örmeyi akıl ettikten sonra atılacak adımın kumaş dokumaya başlamak olacağıydı. Bundan sonra da giysiler yapılacak, gövdenin örtülmesi ile utanma ve utangaçlık duyguları doğacaktı.

Genç Dünya işte ondan sonra hız kazanmıştı. Ama bizde yoktu bu hız. Daha yeni başlıyorduk, bir tek kuşağın yaşam süresinde pek fazla ilerleyemezdik elbet. Silahımız yoktu, ateşimiz yoktu, konuşma işleminin bile en ilkel dönemindeydik. Yazı denilen tinsel araç o denli uzak bir gelecekte ortaya çıkacaktı ki, düşündükçe aklım duruyor.

Bir seferinde ben bile çok önemli bir buluşta bulunacaktım az kaldı. İşte o zamanlar, tüm gelişmelerin tamamen rastlantıya dayandığını gösterecek bir örnek size: Sarkıkkulak'ın oburluğu olmasaydı ben köpekleri evcilleştirmiş olacaktım! Kuzeydoğuda yaşayan Ateş Adamları bile başaramamışlardı bunu daha. Kendi gözlemlerimden biliyordum ki köpekleri yoktu. Ama durun, Sarkıkkulak'ın oburluğu toplumumuzun gelişmesini nasıl yıllarca geri bıraktı onu anlatayım.

Mağaralarımızın batı yakasında bir bataklık vardı. Güneye doğru kayalık, alçak tepecikler uzanıyordu. İki nedenden dolayı bu bölgelere pek giden olmazdı. Bir kere oralarda bizim yediğimiz türden besin maddeleri bulunmuyordu. Sonra, o kayalık tepelerde yırtıcı hayvanların inleri vardı.

Bir gün Sarkıkkulak'la ikimiz tepelerin oraya gittik. Kaplanın biriyle alay etmeye dalmış olmasaydık o kadar uzaklara gitmezdik elbette. Gülmeyin lütfen. Kaplan dediysem bizim ihtiyar Kılıçdişli'den başkası değildi bu. Korkulacak hiçbir şey yoktu ayrıca. Sabahın erken

bir saatinde, ormanda rastlamıştık ona. Yüksek dallar arasındaki güvenli yerimizden aşağı sesleniyor, bağırıp çağırarak ondan nasıl nefret ettiğimizi anlatıyorduk kendisine. Daldan dala, ağaçtan ağaca atlayarak onu tepeden izliyor, cehennemi bir gürültü çıkararak ormanda yaşayan herkese ihtiyar Kılıçdişli'nin gelmekte olduğunu duyuruyorduk.

Hiç değilse doğru dürüst avlanmasını engelledik ya. Bir güzel de kızdırdık onu. Bize bakarak hırlıyor, kuyruğunu kırbaç gibi sallıyor, kimi zaman da olduğu yerde durup uzun uzun süzüyordu bizi. Öyle uzun uzun baktığında, nasıl becerip de bizi ele geçirebileceğini hesaplıyordu kuşkusuz. Ama biz yalnızca gülüyor, kafasına dal parçaları atıyorduk.

Bu tür kaplan avları Ahali arasında oldukça yaygın bir spordu. Kimi zaman, gündüz gözüyle ortalığa çıkan bir kaplan ya da aslan, sürünün yarısı tarafından böyle tepeden izlenirdi. Kendimize göre öç alıyorduk hayvanlardan; çünkü sürümüzün birçok üyesi, ormanda boş bulundukları bir anda kaplanların ya da aslanların midesini boylamıştı. Ayrıca, bu gibi işkencelerle onları çaresizlik ve utanç içinde bırakmakla, yırtıcı hayvanlara bizim bölgelerimizden uzak durmayı öğretmiş oluyorduk bir dereceye kadar. Hepsinden önemlisi, pek eğlenceli oluyordu avlar. Kim icat ettiyse çok esaslı bir oyundu bu.

Kısacası, Sarkıkkulak'la ikimiz, Kılıçdişli'yi ormanın içerlerine doğru beş altı kilometre kovalamıştık. Sonunda dayak yemiş bir sokak köpeği gibi kuyruğunu bacaklarının arasına sarkıtıp bizim bitmez tükenmez alaylarımızdan kaçtı. Biz ona yetişmek için elimizden geleni yaptıysak da ormanın kenarına geldiğimizde ufukta bir çizgiden ibaret kalmıştı.

Nerden aklımıza esti bilmiyorum; çocukça bir merak herhalde. Tuttuk, oralarda biraz oynadıktan sonra açıklık alana, kayalık tepeciklerin hemen dibine gittik. Fazla uzaklaşmadık elbet. Zaten ağaçların kırk elli metre ötesine hiç geçmemişizdir. Sivri bir kayanın meydana getirdiği köşeyi dönünce (çok dikkatli ilerliyorduk, ne zaman ne ile karşılaşacağımız belli değildi çünkü) güneşte oynayan üç köpek yavrusu gördük.

Onlar bizi görmediler, biz de bir süre seyrettik oyunlarını. Yabanköpekleriydi bunlar. Kayalık duvarda yatay bir yarık

görünüyordu; herhalde analarının onları bıraktığı inin girişiydi bu. Yavrular da ana sözü dinlemiş olsalardı inden çıkmamaları gerekirdi. Ama bizde olduğu gibi onların içinde de kaynayan bir hayat vardı. Ve nasıl Sarkıkkulak'la ben ormandan çıkıp oralara kadar gelmeyi göze almışsak, bu yavrular da inden dışarı çıkmayı göze almışlardı. Anaları onları burada yakalayacak olsaydı nasıl cezalandırırdı, pek iyi biliyorum.

Ancak anaları değil, Sarkıkkulak'la ikimiz yakaladık onları. Bir ara Sarkıkkulak bana baktı ve hemen koştuk onlara doğru. Yavrular inden başka kaçacak yer bilmiyorlardı; bizse önden gidip bu yolu kapadık. Bir tanesi bacaklarımın arasından geçip kaçmaya çalıştı. Çömeldiğim gibi yakaladım onu. Minicik fakat keskin dişlerini koluma öyle bir geçirdi ki, acıdan olduğu kadar şaşkınlıktan düşürüverdim yavruyu. Bir saniye bile geçirmeden içeri kaçtı.

İkinci yavruyu yakalamaya çalışan Sarkıkkulak, kaşlarını çattı ve çıkardığı çeşitli seslerle ne kadar aptal ve beceriksiz olduğumu belirtti. Utanmıştım. Bu utancı yenmek gerekiyordu. Üçüncü yavruyu kuyruğundan yakaladım. Bir kere dişlerini geçirmeyi başardıysa da sonunda ensesinden tuttum, bir şey yapamaz duruma geldi. Sarkıkkulak'la birlikte yere oturduk; yavruları havaya kaldırıp bakıyor, kahkahalarla gülüyorduk.

Hayvancıklar hırlıyor, çığlıklar atıyorlardı. Sarkıkkulak birden irkildi. Bir şey işitmiş gibiydi. Korkuyla birbirimize baktık. İçinde bulunduğumuz tehlikeyi ilk kez fark etmiştik sanki. Hayvanları öfkeden çılgına çeviren şeylerin en başında yavrularına sataşılması gelirdi. Gürültüleriyle ortalığı ayağa kaldıran bu yavrular ise yabanköpeklerine aitti. Çok iyi tanırdık onları: Sürüler halinde avlanan, ot yiyici hayvanların en büyük korkusu olan yaratıklardı bunlar. Yaban ineği ve bizon sürülerinin peşine düşerler; yavruları, yaşlı ya da hasta hayvanları yakalayıp oracıkta parçalarlardı. Birçok kereler bizi de kovalamışlardı. Bir keresinde Ahali'den birinin, bir kadıncağızın onlar tarafından kovalandığına ve tam ormanın kenarına ulaştığı sırada yakalandığına tanık olmuştum. Koşa koşa yorulmuş olmasaydı bir ağaca tırmanmayı başarabilirdi belki. Denemedi de değil, ama tutunamadı ve düştü. Köpekler işini çabucak bitirmişlerdi.

Arkadaşımla bir an bakışmamız yetti. Avlarımızı elimizden kaçırmaksızın yerimizden fırladığımız gibi ormana doğru koştuk. Yüksek bir ağacın güvenli dalları arasına ulaşır ulaşmaz durduk ve yavruları yeniden havaya kaldırarak güldük. Bizim için en önemli şeyin eğlence olduğunu unutmayın. Ne olursa olsun bir güzel gülmemiz şarttı.

Ömrümde yapmaya kalktığım en güç işlerden biri başladı burada. Köpek yavrularını mağaramıza taşımaya koyulduk. Ellerimizle yavruları tutmaya uğraştığımızdan tırmanmamız son derece güç oluyordu tabii. Bir ara yerde yürümeyi denedik ama bir sırtlan peyda olunca yeniden ağaca çıkmak zorunda kaldık. Sırtlan aşağıdan yürüyerek bizi izledi. Bir bildiği varmış meğerse.

Sarkıkkulak'ın aklına bir şey geldi. Yatak yapmak için topladığımız yaprak demetlerini nasıl bağladığımızı hatırladı. Dayanıklı asmalardan biraz kopararak yavrunun ayaklarını birbirine bağladı. Boynundan doladığı bir başka asma sapına da bu ilkini bağlayarak hayvanı sırtından aşağı sarkıttı. Böylece elleri ve ayakları tırmanma işinde kullanılmak üzere serbest kalmış oluyordu. Buluşundan öylesine hoşnuttu ki, benim de yavrumu bağlamamı beklemeden yoluna devam etti. İşin içinde bir güçlük vardı oysa. Köpek yavrusu Sarkıkkulak'ın sırtında yaprak demeti gibi durmuyordu ki. Önce yana doğru attı kendini, sonra öne. Dişleri bağlanmış olmadığı için de yaptığı ilk iş, arkadaşımın yumuşak, çıplak karnını ısırmak oldu. Sarkıkkulak korkunç bir çığlık attı. Neredeyse düşecekti. Düşmemek için her iki eliyle bir dala tutunmak zorunda kaldı. Boynundaki sap koptu, köpek bütün ayakları bağlı olduğu halde yere yuvarlandı. Sırtlan akşam yemeğini yemeye koyuldu.

Sarkıkkulak fena bozulmuş, kızmıştı. Sırtlana etmediği hakareti bırakmadı. Sonra küskün küskün, yalnız başına çekti gitti. Bende kalan yavruyu, mağarama götürmek istememin hiçbir anlamı yoktu; ama "istiyordum" işte. Onun için işi sürdürdüm. Sarkıkkulak'ın fikrini biraz daha geliştirerek çok daha kolaylaştırdım işi. Yavrunun ayaklarını bağlamakla kalmadım, dişlerinin arasına bir sopa sokuşturarak çenesini sıkıca bağladım.

Sonunda köpeği eve kadar götürmeyi başardım. Herhalde Ahali'nin çoğunluğundan daha inatçı olmalıymışım, yoksa

başaramazdım. Yavruyu yüksek mağarama çıkarmaya çabaladığımı görünce bana güldüler. Ama hiç aldırmadım. Çabalarım başarıyla sonuçlandı bir kere; üstelik bir de köpek yavrusu edinmiştim. Ahali'nin hiçbirinde böyle canlı bir oyuncak yoktu. Çok çabuk alıştık birbirimize. Başlangıçta, oynarken beni ısırmaya kalktı. Esaslı bir yumruk yedikten sonra uslanmıştı. Uzun süre beni ısırmayı denemedi artık.

Hemen hemen bütün zamanımı onunla geçiriyordum. Yeni bir şeydi o benim için; bütün Ahali'nin ortak özelliklerinden biri yeni şeylere olan merak ve ilgiydi. Hayvancığın yemiş ve sebze yemediğini görünce kuşlar, sincaplar, yavru tavşanlar yakalamaya başladım ona (bizler sebze kadar et de yerdik, onun için ufak av hayvanları yakalamakta ustaydık hepimiz). Yavru kendisine verdiğim etleri yedikçe serpildi, güzelleşti. Şimdiki kafamla yapabildiğim oranlamalara göre bir haftadan fazla kaldık birlikte. Derken bir gün, kucağımda bir yuva dolusu yeni yumurtadan çıkmış sülün kuşuyla mağaraya döndüğümde ne göreyim? Sarkıkkulak köpek yavrusunu öldürmüş, yemeye hazırlanıyor. Hemen atladım üzerine –mağaramız küçüktü ya–, kıyasıya dövüşmeye başladık.

Böylece köpeği evcilleştirme deneylerinin belki de ilki, iki arkadaş arasında esaslı bir kavgayla son bulmuş oldu. Birbirimizin saçını yolduk; tırmaladık, ısırdık birbirimizi. Derken bir süre küs durduk, sonunda barıştık. Sonra da oturup köpek yavrusunu afiyetle yedik. Çiğ çiğ mi? Elbette... Daha ateş bulunmamıştı ki. Hayvanları pişirerek yemek evresi, uzak geleceğin karanlığında –ya da aydınlığında– bekliyordu bizi.

9

Kızılgöz bizlerden daha ilkel, daha geriydi. Sürünün içinde uygunsuz düşen tek önemli öğeydi denilebilir. Yeri bizim yanımız değildi. Ama bizler de öylesine ilkeldik ki, onu öldürecek ya da aramızdan kovacak kadar güçlü bir işbirliği yapacak halimiz yoktu. Bizim toplumsal örgütümüz ne kadar kaba saba olursa olsun o, bu örgüte bile sığamayacak kadar kaba sabaydı. Topluma karşı eylemleri ile sürüyü ikide bir altüst ediyordu. Bizden daha eski bir tipe dönüktü ve asıl yeri bizim yanımız değil, yeni yeni insanlaşmaya başlamış olan Ağaç Adamları'nın yanıydı.

Kıyıcı bir canavardı. Günümüze oranla çok daha yırtıcı olan o dönemin bir yaratığını böylesine ağır biçimde tanımlamanın ne demek olduğunu siz hesaplayın artık. Karılarını kıyasıya döverdi. Bir defada bir taneden fazla karısı olurdu demek istemiyorum, sık sık yeniden evlenirdi. Herhangi bir kadının onunla yaşayabilme olanağı yoktu. Zavallılar zorlandıkları için ister istemez otururlardı onunla. Onun sözüne uymamak kimin haddine? Hiçbir erkek ona karşı çıkacak kadar güçlü değildi ki.

Alacakaranlık bastırmazdan önceki sessiz saatler sık sık gözlerimin önüne gelir. Su içme yerlerinden, havuç tarlasından, yaban mersinlerinin oradan dönen Ahali, birer ikişer mağaraların önündeki meydanı doldurmaya başlamıştır. Bu saatten sonra dışarda kalmayı kimse pek göze alamaz. Çünkü korkunç karanlık yaklaşmaktadır ve o korkunç karanlıkta, insanoğlunun ataları deliklerinde titrerken yırtıcı hayvanlar kanlı avlarına çıkarlar.

Mağaramıza tırmanmamıza birkaç dakika kalmıştır. Günün oyunlarından yorulmuş olduğumuz için seslerimiz kısık kısık çıkmaktadır. Hâlâ eğlenceye, oyuna doymamış olan yavrular bile daha sessiz sedasız oynamaktadırlar. Denizden gelen rüzgâr durulmuş, batmakta olan güneşin son damlaları gölgelerimizi uzatmıştır. Birden

Kızılgöz'ün mağarasından korkunç çığlıklar ve vuruş sesleri gelmeye başlar. Kızılgöz karısını dövmektedir.

Önce korkulu bir sessizlik kaplar hepimizi. Ama dayak ve çığlıklar sürdükçe biz de çaresiz bir öfke içinde bar bar bağırmaya, tepinmeye başlarız. Kızılgöz'ün davranışlarının erkekleri çok kızdırdığı bellidir, ama korkularından bir şey yapamazlar. Bir süre sonra dayak biter, derin derin inleyen kadının sesi de kesilir, biz kendi aramızda söylenirken acıklı bir alacakaranlık çevreyi sarar.

Hemen her şeyi alaya alan, her şeyden bir eğlence çıkaran bizler, Kızılgöz karılarını döverken hiç gülmezdik. Bu olayların ne denli acıklı olabileceğini çok iyi biliyorduk çünkü. Kaç kez, sabah kalktığımızda o korkunç yaratığın son karısını uçurumun dibinde ölü bulmuşuzdur. Yediği dayağın sonunda ölen kadını, mağarasından aşağı atıverirdi. Ölülerini gömmezdi hiç. Durduğu yerde çürüyerek yaşadığımız yerleri kirletecek olan cesetleri uzağa taşıma işini sürüye bırakırdı. Genellikle ölülerimizi ırmağa, en son içme yerinin aşağısında bir yere atardık.

Kızılgöz, yalnızca karılarını öldürmekle de kalmaz; onları elde edebilmek için gözünü kırpmadan adam öldürürdü. Kendisine yeni bir eş arayıp da başka bir adamın karısında karar kılarsa, zavallı adamı hemencecik öldürürdü. Bu cinayetlerden ikisini gözlerimle gördüm. Bütün sürü de bilirdi olanları, ama kimse bir şey yapamazdı. Henüz yönetim sistemine benzer bir şey gelişmemişti sürünün içinde. Birtakım törelerimiz vardı ve bu törelere aykırı hareket edenleri kendimize göre cezalandırırdık. Örneğin su içme yerlerini kirleten biri çıktı mı, onu gören herkes üzerine saldırırdı. Öte yandan bilerek yanlış yere alarm veren bir kişi tarafımızdan fena hırpalanırdı. Oysa Kızılgöz tüm törelerimizi hiçe sayar, keyfi ne isterse onu yapardı; biz de öylesine korkardık ki ondan, cezasını vermek için hep birlikte eyleme geçecek yürekliliği bulamazdık kendimizde.

Sarkıkkulak'la mağarayı paylaşmaya başladığımızın altıncı kışı geldiğinde gerçekten büyümüş olduğumuzu fark ettik. Kapı yerine kullandığımız dar yarıktan içeri girmek öteden beri kolay olmuyordu. Ancak bu dar girişin de kendine göre üstün yanları vardı tabii. Bir kere sürüdeki daha güçlü kuvvetli kişilerin mağarayı elimizden almasını önlemişti. Oysa en güzel mağara bizimkiydi. Yamacın en tepesinde olduğu için en güvenlisi, kışın da en küçük olduğu için en sıcağı.

Ahali'nin zekâ gelişiminin oranı son derece düşüktü. Herhangi birinin bizi kovalayıp mağaranın girişini genişletmesi işten bile değildi. Kimsenin aklına gelmedi bu. Sarkıkkulak'la ben de ancak içeri sığamayacak kadar büyüdüğümüz zaman düşünebildik bunu yapmayı. Yaz epey ilerlemişti, biz de çok yediğimiz için iyice şişmanlamıştık. Arada sırada aklımıza esiyor, yarığı genişletme işinde çalışıyorduk.

Önceleri parçalanabilecek gibi olan taşları ellerimizle kazdık. Bir süre sonra tırnaklarımızda hayır kalmadı tabii. Derken ben, kazara aklıma gelen bir fikri denedim ve bir odun parçası ile kayaları oymaya başladık. Böylece işimiz kolaylaşmıştı ama başımıza başka işler açıldı. Bir sabah erkenden duvardan bir yığın parça kazıyıp çıkarmıştık. Mağaranın önünü temizlemek için yığını bir tekmede yamaçtan aşağı yuvarladım. O anda aşağıdan kızgın bir uluma geldi. Bakmamız bile gereksizdi; ne yazık ki çok iyi tanıyorduk o sesi. Bizim taş parçaları Kızılgöz'ün üstüne düşmüş olmalıydı.

Ne yapacağımızı bilemeden dehşet içinde mağaraya sığındık. Aradan bir dakika bile geçmeden Kızılgöz kapımızda boy gösterdi. Kanlı gözlerini kısmış, bize bakıyor, şeytanlar gibi haykırıyordu. Ne var ki iriyarı oluşu nedeniyle içeri giremiyordu. Birden çekip gitti. Kuşku uyandırıcı bir gidişti bu. Normal olarak olduğu yerde kalıp öfkesi geçinceye kadar bağırıp çağırması gerekirdi. Mağaranın girişine kadar sürüne sürüne gidip aşağıya baktım. Yeniden yamaca tırmanmakta olduğunu gördüm. Bir elinde uzun bir sopa vardı. Bu sopayla ne yapmayı tasarladığını düşünmeme zaman kalmadan kapımıza ulaştı, elindekini içeri sokarak bize vahşice vurmaya başlamıştı bile. Vuruşları korkunçtu. Kolaylıkla bağırsaklarımızı deşebilirdi kuşkusuz. Yan duvarlara yapıştık, sopanın buralara ulaşabilmesi hemen hemen olanaksızdı. Ama o kadar ustaca sallıyordu ki sopayı, arada bir isabet ettiriyordu. Ucu sivri olan sopa her vuruşunda derimizden, tüylerimizden bir parça alıp götürüyordu. Biz acıdan çığlık attıkça o, sevincinden kükrüyor, daha sert, daha zalimce vurmaya başlıyordu.

Ben iyiden iyiye kızmaya başladım. O günlerde oldukça çabuk kızan, sinirli bir kişiydim. Yürekli de sayılırdım –yürekliliğim köşeye sıkıştırılmış bir sıçanınkine benzese bile...– Bir ara sopanın ucunu yakaladım. Canavar o kadar güçlüydü ki beni kapıya kadar sürükledi.

Koca kolunu uzatıp beni yakaladı. Tırnaklarını etime saplamıştı. Can havliyle pençesinden kurtulup daha güvenli olan yan duvara ulaştım.

Yeniden vurmaya başladı sopayla ve bir ara omuzuma fena isabet ettirdi. Sarkıkkulak köşeye sığınmış, sızlanmaktan ve isabet aldığı zaman bağırmaktan başka bir şey yapmıyordu. Bense Kızılgöz'e vurabileceğim bir sopa aradım. Mağaranın içinde otuz santim uzunluğunda ince bir dal parçasından başka bir şey yoktu. Bunu attım suratına. Herhangi bir zarar vermedi elbet, ama bizimki, benim kendisine vurmaya cesaret etmiş olmamdan öylesine sinirlenmişti ki eskisinin iki katı öfkeyle haykırmaya başladı. Vuruşları da dayanılmaz bir hal almıştı. Derken ufak bir taş parçası bulup fırlattım. Tam göğsüne isabet etmez mi?

Bu başarı yürekliliğimi arttırdı. Üstelik onun kadar kızmıştım, korku diye bir şey kalmamıştı içimde. Zorlaya zorlaya koca bir taş kopardım duvardan. Taşın en az bir bir buçuk kilo ağırlığı vardı. Bütün gücümle Kızılgöz'ün suratına patlattım. Nerdeyse bitirmiştim işini. Sopasını düşürerek geriye doğru sendeledi, az kalsın uçurumdan aşağı yuvarlanıyordu.

Akıl almayacak kadar korkunç bir görünüşü vardı şimdi. Yüzü gözü kan içindeydi; hırlıyor, dişlerini yaban domuzları gibi gıcırdatıyordu. Gözlerinden kanı sildi ve beni görebildi. Öyle delice kükredi ki duysanız oracıkta can verebilirdiniz. Sopası düşüp gitmişti. Bu kez ufak kaya parçaları koparıp mağaramın içine atmaya başladı. Böylece bana da silah sağlamış oluyordu. Onun bana attığını ben geri fırlatıyordum. Hem de benim taşlar hedefe ulaşıyordu bal gibi. Çünkü ben onu her an görebildiğim halde o beni pek iyi göremiyordu...

Birden yeniden yok oldu. Mağaranın kapısından bakıp aşağı inmekte olduğunu gördüm. Bütün sürü dışarda toplanmış, korkuyla karışık bir şaşkınlıkla olanları seyrediyordu. Kızılgöz inerken ötekilerden daha ödlek olan birkaç kişi mağaralara doğru kaçıştılar. İhtiyar İlikkemik'in hızlı hızlı sendeleyerek uzaklaşmaya çalıştığını gördüm. Derken Kızılgöz bir sıçrayışta on metrelik bir yükseklikten yere atladı. Kucağında çocuğu ile daha yeni tırmanmaya başlamış bir kadının yanı başına düştü. Kadın korkuyla haykırdı ve kendisine tutunmakta olan iki yaşındaki bebeği şaşkınlıktan bırakarak Kızılgöz'ün ayaklarının altına yuvarlandı. Hem o, hem de mutsuz ana

uzandılar yavruyu kapmak için; Kızılgöz daha çevik davranarak bebekçiği yakaladı. O minicik, güçsüz gövdeyi tuttuğu gibi karşı duvara fırlattı. Zavallı ana koşup paramparça olan yavrusunu kucağına aldı ve hemen oracığa çömelerek ağlamaya başladı.

Kızılgöz sopasını almak için ilerlemişti bile. Sendeleyerek koşmaya çalışan İlikkemik yoluna çıkmaz mı tam o sırada? Canavar koskoca elini uzatarak yaşlı adamı ensesinden yakaladı. Boynunun kırılıp kırılmadığını görmek için eğildim. İhtiyar, kendini kaderine bırakmışçasına salıvermişti gövdesini.

Kızılgöz bir an duraladı ve tir tir titreyen İlikkemik kafasını eğerek kollarıyla başını örttü. Derken Kızılgöz onu küt diye yüzükoyun yere attı. İhtiyar İlikkemik debelenmedi. Öyle yattığı yerde ölüm korkusu içinde ağlamaya başladı. Meydanda durmuş bu sahneyi seyreden Tüysüz'ü gördüm bir an. Kızgınlıktan göğsünü yum-rukluyordu ama yaklaşıp babasını kurtarmaya korkuyordu belli ki. Birden, ters tabiatının kimbilir hangi acayip buyruğuna uyan Kızılgöz, yaşlı adamı rahat bıraktı ve sopasını almaya gitti.

Sopa elinde dönerek yeniden duvara tırmanmaya başladı. Benim yanımda durmuş, titreyerek olanları seyreden Sarkıkkulak hemen mağaraya daldı. Kızılgöz'ün bizi öldürmeyi aklına koymuş olduğu apaçık meydandaydı. Bense umutsuz, kızgın ve oldukça serinkanlıydım. En yakın çevremde oraya buraya koşarak bir sürü taş toplayıp mağaramın kapısına yığdım. Kızılgöz'ün bulunduğum yere ulaşmasına bir iki metre kalmıştı. Bir kaya çıkıntısı onu görmemi engelliyordu. Biraz daha tırmanınca kafası göründü. Ve görünmesiyle bir taş indirdim. Ne yazık ki isabet ettiremedim; tam duvara çarpıp parçalandı ama çıkardığı toz ve ufak parçalar gözlerine dolduğu için bir an gerilemek zorunda kaldı.

Tümüyle seyirci pozunda olan sürü üyeleri aralarında gülüşüp söylenmeye başladılar. Sonunda Kızılgöz'e karşı çıkan birini görmenin sevinciydi bu. Ancak bu sevinç ve hayranlıklarını ilk belirttikleri anda Kızılgöz, onlara dönüp öyle bir hırlayış hırladı ki hemen suspus oldular. O da bu korkuyu kendi gücünün bir kanıtı olarak kabul ettiğinden böbürlendi ve kafasını yeniden çıkardı. Kaşlarını çatıyor, hırlıyor, dişlerini gıcırdatarak beni de korkutmaya çalışıyordu. Kaş çatışı gerçekten dehşet verici bir şeydi: Bütün kara derisini kasıyor,

tepesindeki saçları öne iniyordu. Öyle ki her tel saçı dikiliyor ve dümdüz öne doğru uzanıyordu.

Bu görünüş karşısında titredim, ama korkumu yenmeyi başararak elimdeki taşla onu tehdit ettim. Gene de ilerlemek hevesindeydi. Fırlattığım taş hiçbir yerine değmeden düşüp gitti. İkinci kez attığım taş boynuna isabet etti. Düşman gene geriledi böylece; bir eliyle kayalara tutunmaya çalışırken bir eliyle de boğazını tutuyordu. Sopa paldır küldür yere yuvarlandı.

Artık onu görememekle birlikte kötü kötü öksürdüğünü, boğulurmuş gibi sesler çıkardığını işitebiliyordum. Seyircilerde ise bir ölü sessizliği vardı. Canavarın arada bir boğazını temizlediğini de işitiyordum. Derken aşağı inmeye başladı. Yavaş yavaş iniyor, ikide bir durup boynunu iki yana döndürüyor ya da eliyle yokluyordu.

Onun bu durumda aşağı inmekte olduğunu gören Ahali, çığlık çığlığa ormana doğru kaçmaya başladı. En geride, sendeleye topallaya koşmaya çalışan ihtiyar İlikkemik vardı. Kızılgöz bu kaçışa aldırmadı bile. Uçurumun dibine inince ağır ağır yürüyerek kendi mağarasının hizasına geldi ve yeniden tırmanıp mağarasına girdi. Bir kere bile dönüp arkasına bakmamıştı.

Ben Sarkıkkulak'a baktım, Sarkıkkulak bana baktı: Anlaşmıştık. Büyük bir dikkat ve sessizlik içinde uçurumun tepesine doğru tırmanmaya başladık hemen. En tepeye ulaşınca geriye baktık. Köy bomboştu; Kızılgöz mağarasına kapanmış, Ahali ise ormana dalarak kaybolmuştu.

Biz de dönüp deli gibi koşmaya başladık. Sağa sola bakmadan açıklık yerlerden, otlar arasında yılan olup olmayacağını düşünmeden tepelerden koşarak ormana kadar geldik. Hemen ağaca tırmanıp yolumuza devam ettik. Mağaraları kilometrelerce geride bırakıncaya kadar koştuk, koştuk. Sonunda büyük bir ağacın geniş bir dalında durduk. Bir kez daha bakıştık ve gülmeye başladık. Birbirimize sarılıp, gözlerimizden yaşlar gelinceye kadar, kasıklarımıza ağrılar girinceye kadar güldük, güldük, güldük...

10

Gülmekten iyice hevesimizi aldıktan sonra Sarkıkkulak'la ikimiz, kaçtığımız yol üzerinden biraz geriye dönüp bataklığa geldik ve kıyısındaki yabanmersini çalılarından bir güzel kahvaltımızı yaptık. Bu bataklık, yıllarca önce annemle birlikte ilk kez gittiğim yerdi. Aradan geçen zaman içinde onu hemen hemen hiç görmemiştim. Mağaraların oraya, sürüyü ziyarete geldiği zamanlar ben ormana çıkmış oluyordum genellikle. Köy meydanında bir iki kez Geveze'ye rastlamış, mağaramın kapısından ona türlü laflar atarak sinirini bozmak zevkini tatmıştım. Bu karşılaşmalar dışında ailemle ilgimi tümüyle kesmiştim. Kendi başımın çaresine pekâlâ bakıyordum ya.

Tıka basa yabanmersini yiyip üzerine de iki yuva dolusu yarı olgunlaşmış bıldırcın yumurtası yuvarladıktan sonra, iki arkadaş dolaşa dolaşa ırmağa doğru indik. Bir zamanlar Geveze'nin beni zorla kovduğu eski ağaç evim de buralardaydı. Baktım, ev hâlâ boşalmamıştı, hatta ailenin genişlemiş olduğunu gördüm. Anama sıkı sıkı yapışmış bir bebecik vardı. Bir de daha büyükçe bir kız çocuğu, aşağı dallardan birine oturmuş, çekinerek süzüyordu bizi. Belli ki bu benim kızkardeşim, daha doğrusu üvey kızkardeşimdi.

Annem beni tanıdı, ama ben ağaca tırmanmaya başlayınca yanına çıkmamam için uyardı beni. Benden çok daha dikkatli ve çekingen olan Sarkıkkulak hemen geriledi. Gelmesi için ısrar ettimse de dinlemedi. Bir süre sonra kızkardeşim ağaçtan indi. Orada ve çevredeki ağaçların tepesinde bütün gün oynayıp eğlendik. Akşama doğru başımıza ne işler açıldı bilseniz. Kız benim kardeşim olmasına kardeşimdi ama bana son derece kötü davranıyordu. Çünkü Geveze'nin bütün kötü yürekliliği geçmişti ona da. Birden önemsiz bir şeye kızarak üstüme yürüdü, beni tırmaladı, saçımı çekti, sivri dişlerini olanca gücüyle koluma geçirdi. Ben de öfkeden kendimi kaybettim bir

an. Onu yaralamadım ama o güne kadar yediği en esaslı dayağı benden yemiş olduğu da kesindir.

Nasıl bağırıyor, tepiniyordu bir bilseniz! Bütün gün ortalıkta görünmemiş olan Geveze de tam o sırada dönmez mi? Uzaktan gürültüyü duyunca koşarak üzerimize gelmeye başladı. Annem yanımıza yetişmek için fırladıysa da Geveze daha önce geldi. Ancak, Sarkıkkulak'la ben onun gelişini beklememiş, kaçmaya başlamıştık bile. Hemen peşimize düşerek ormanda deliler gibi kovaladı bizi.

Kovalama bitip de Sarkıkkulak'la birlikte doyuncaya kadar güldükten sonra bir de baktık ki alacakaranlık çökmek üzere. Gece bütün korkunçluğuyla bastırırken bizim mağaramıza dönebilmemiz söz konusu değildi artık. Kızılgöz'le geçirdiğimiz serüven bunu olanaksız kılıyordu. Öteki ağaçlardan biraz ayrı duran büyük bir ağaca sığındık, en yüksek dallardan birine tüneyerek geceyi geçirmeye hazırlandık. Aman ne kötü bir geceydi o. İlk birkaç saat çok yağmur yağdı, derken hava soğudu, buz gibi bir rüzgâr esmeye başladı üstümüze. Titreyen gövdelerimiz, çatırdayan dişlerimizle, sırılsıklam bir halde birbirimize sarıldık. Ah, gövdelerimizin sıcaklığıyla çabucak ısınan o minicik, kupkuru mağara nerdeydi şimdi?

Sabahleyin son derece sıkıntılı ama kararlıydık. Bir daha böyle bir gece geçiremezdik. Büyüklerimizin yaptıkları ağaç sığınaklarını hatırlayarak biz de kendimize öyle bir ev yapmayı düşündük. Kaba saba bir yuvanın ilk iskeletini tamamladık, hatta daha yüksek dallar üzerine sopalar uzatarak çatı direkleri bile hazırladık. Tam o sırada güneş çıktı ve biz, onun tatlı sıcaklığı altında bir gece önce çektiğimiz sıkıntıları unutarak kahvaltılık bir şeyler aramaya koyulduk. Karnımızı doyurduktan sonra da –düşünün o zamanki insanların savrukluğunu– oyuna daldık. Öyle arada bir aklımıza estikçe, bir de yarım yamalak çalıştığımız için, bir aydan fazla sürdü ağaç evimizin tamamlanması. Tamamlandıktan sonra da bir gece bile yatmadık içinde.

Ama durun, daha oraya gelmezden önce anlatılacak bir sürü şey var. Mağaralardan ayrıldığımızın ikinci günü, gene oyun oynarken Sarkıkkulak beni kovalamaya başladı. Ağaçların arasından koşa koşa ırmağa kadar indik. Tam bataklığın bitip de ırmağın başladığı yerde oldukça geniş, çamurlu bir bölge vardı. Bu sığ, çamurlu suyun ırmakla birleşen ağzı bayağı geniş, birikmiş olan su ise tüm akıntısızdı. Bu ölü

suya, ağzın tam iç yanına bir sürü ağaç yuvarlanmış; dallar, gövdeler birbirine karışmıştı. Bunlardan bazıları kışın ırmak akıntılarından aşınmış, yazınsa kızgın kumsalda yatmaktan kuruyarak düzgün bir biçime girmişlerdi. Bunlar suyun üstünde yüzüyorlardı. Biz üzerlerine çıkmaya kalkınca da inip çıkıyorlar ya da ters dönüyorlardı.

Şurada burada, ağaç gövdelerinin arasındaki yarıklardan suyun içi, suyun içinde de bir sürü minik balık görünüyordu. Sarkıkkulak'la ikimiz hemen balıkçı oluverdik. Kütüklerin üzerine yüzükoyun uzanıyor, hiç kıpırdamadan sessiz sessiz bekliyorduk. Balık sürüleri yaklaşınca elimizi birden daldırıp avuç dolusu balık çıkarıyorduk. Avlarımızı hemen oracıkta, ıslak ve canlı olarak yiyor, tuzun eksikliğini de doğrusu hiç duymuyorduk.

Bu bataklık ağzı en sevdiğimiz oyun yeri oldu. Her gün buraya gelerek saatlerce balık tutuyor, kütüklerin üzerinde oynuyorduk. Ve gene burada ilk denizcilik dersimizi aldık. Sarkıkkulak'ın üzerine uzandığı kütük ötekilerden ayrılarak yüzmeye başladı. Bizimki yan yatmış, uykuya dalmıştı üstelik. Hafif bir rüzgâr kıyıdan uzaklaşmasını sağlamıştı. Ben durumu fark ettiğim zaman artık atlanamayacak kadar uzaktaydı kütük.

Önce pek komiğime gitti Sarkıkkulak'ın hali. Daha sonra, ilkin anlayamadığım bir korkuyla titredim. O zamanların güvensiz yaşamı içinde bu tür korkular çok olağandı. Yapayalnızlığımı duymuştum birdenbire. Aramızda bir iki metre bile bulunmamasına karşın bana yabancı bir doğa öğesinin üzerinde olan Sarkıkkulak'ın çok uzakta olduğunu sanmıştım. Yüksek sesle seslendim ona. Korkuyla uyandı ve dikkatsizce kıpırdandığı için kütük ters yüz olup suyun içine yuvarlanmasına yol açtı. Üç kez denedi yeniden üstüne çıkmayı, üç kez de suyun içine yuvarlandı. Sonunda başarıya ulaşabildi; kütüğün üstünde çömelip korkulu korkulu söylenmeye başladı.

Bu durumda ne benim ne de onun yapabileceği bir şey vardı. Yüzme konusunda hiçbir şey bilmiyorduk. Yüzmeyi içgüdüsel olarak bilen hayvanlardan çok ileriydik ama insan olarak da yüzme konusunu bir sorun olarak ele alıp çözümleyecek kadar gelişmemiştik. Son derece üzgün bir şekilde, kıyıda bir aşağı bir yukarı yürüyor, Sarkıkkulak'ın su yüzündeki istemsiz gidiş gelişlerinde ona elden geldiğince yakın bulunmaya çalışıyordum. Bu arada o da öyle

sızlanıyor, öylesine yüksek sesle ağlıyordu ki, çevredeki bütün yırtıcı hayvanlar nasıl başımıza toplanmadı hâlâ şaşıyorum.

Saatler geçti. Güneş tepemize yükseldi, sonra batıya doğru alçalmaya başladı. Sabahki hafif rüzgâr da dindi ve Sarkıkkulak'ın kütüğü, kıyıdan otuz metre kadar uzakta, hareketsiz kalakaldı. Derken, hiçbir zaman kesinlikle anlayamadığım bir şey oldu. Sarkıkkulak büyük bir buluşta bulundu. El ve kollarını kürek gibi kullanarak kütüğü harekete geçirdi. Başlangıçta çok ağır ve yönsüz ilerleyebiliyordu. Sonra oturuşuna bir çekidüzen verdi ve kütüğün yönünü de ayarlayarak büyük bir çabayla yaklaşmaya başladı. Ben n'olup bittiğini hâlâ doğru dürüst anlayamamıştım. Oturdum ve kıyıya doğru gelişini büyük bir mutlulukla seyrederek beklemeye başladım.

Sarkıkkulak bu olaydan bir şey öğrenmişti; benim bilmediğim bir şeyi biliyordu artık. Biraz dinlendikten sonra bu kez bilinçle odun parçasının üzerine çıkıp suya açıldı. Birkaç tur attıktan sonra beni de kendisiyle birlikte çıkmaya zorladı. Böylece ben de kürek –daha doğrusu el– çekmeyi öğrendim. Bu olayı izleyen günlerde o bataklık su birikintisinden bir türlü ayrılamadık. Bu yeni oyunumuza öyle dalıyorduk ki kimi zaman karnımızı doyurmayı bile unutuyorduk. Geceleri yakındaki bir ağaçta tünemeye başladık. Kızılgöz'ün varlığını da tümüyle unutmuştuk.

Her gün bir başka odun parçasını deniyorduk. Sonunda öğrendik ki üzerine çıktığımız kütük, ne kadar küçük olursa su yüzündeki hızımız da o oranda artıyor. Ancak küçük kütüklerin daha kolay ters yüz olup bizi suya devirdiğini de anladık. Küçük kütükler hakkında bir şey daha öğrendik zamanla. Bir gün, ayrı ayrı kütüklerin üzerine uzanmış, yan yana ilerliyorduk. Derken, oyun sırasında ve tamamen bir rastlantı sonucu olarak kütükleri iyice birbirine yanaştırıp, her ikimiz de birer kol ve ayağımızla ötekinin kütüğünü tuttuğumuz takdirde daha iyi bir denge sağladığımızı ve ters yüz olmadığımızı fark ettik. Bu biçimde, yan yana uzandığımız zaman dış yanda kalan el ve ayaklarla pek güzel ilerleyebiliyorduk. Bu konuda son buluşumuz da böyle yan yana yattığımız takdirde çok daha küçük kütükler kullanarak çok daha hızlı ilerleyebileceğimizdi. Buluşlarımız burada son buldu. En ilkel salı icat etmiştik de farkında bile değildik.

Kütükleri, sağlam asma sapları ya da uzun köklerle birbirine bağlamak aklımızın köşesinden geçmedi. El ve ayaklarımızla tutunmakla yetindik.

Su oyunlarından ilk hevesimizi alıncaya kadar geceleri ağaç yuvamıza dönmemiştik. Sonunda yaptığımız eve gitmek aklımıza gelebildi. İşte o zaman Tezayak'la karşılaştık. Önce ben gördüm onu. Bizim ağacın yanındaki meşeden palamut topluyordu. Son derece çekingendi. Önce hiç kıpırdamadan durup bekledi, sonra kendisini görmüş olduğumuzu anlayınca yere atladığı gibi koşa koşa kaçıp gitti. Daha sonraki günlerde onu şurada burada görüyorduk ara sıra. Zamanla, bataklıkla evimiz arasında gidip gelirken onu arar olduk.

Günün birinde, artık kaçmamaya karar vermiş olacak ki gelişimizi bekledi ve biz yaklaşınca yumuşak, barışçı sesler çıkardı. Ne var ki, çok fazla yaklaşamıyorduk ona. Biraz yanaştığımızı görünce kaçıyor, gözle görülebilecek ama elle dokunulamayacak bir uzaklıkta durarak gene yumuşak yumuşak sesler çıkarıyordu. Bu cilveler birkaç gün sürdü. Onunla tanışıp arkadaş olmak epey uzadıysa da sonunda ahbap olduk, arada sırada bizimle oynamaya başladı.

Başlangıçtan beri hoşlanmıştım ondan. Görünüşü çok sevimliydi. Çok uysaldı. Gözleri, o zamana kadar görmüş olduğum gözlerin en yumuşağı, en tatlısıydı. Bu bakımdan Ahali'nin öteki kız ve kadınlarından çok ayrıydı. Öbür kadınlar hep erkeksi tavırlıydılar. Oysa bu kızcağız hiç sert ya da kızgın ses çıkarmıyor, herhangi bir belanın yaklaştığını görünce olduğu yerde kalıp dövüşeceğine kaçmayı yeğ tutuyordu.

Daha önce de sözünü ettiğim yumuşaklık bütün benliğinden fışkırıyordu sanki. Bunun izlerini gerek yüz, gerekse gövde yapısında görmek mümkündü. Gözleri, öteki türdeşlerimizin gözlerinden çok daha büyüktü ve onlarınki kadar içeri çökük değildi. Üstelik kirpikleri uzun ve düzgündü. Kalın ve çökük bir burnu yoktu. Biçimli bir burun kemiği vardı, burun delikleri de aşağı doğruydu. Ne dişleri kocaman kocamandı, ne de üst dudağı uzun ve sarkık. Alt dudağı da çıkık değildi. Kol ve bacaklarının dış yanları ile omuzları dışında hiç de tüylü sayılmazdı. Kalçaları dar olmakla birlikte baldırları hiç yamru yumru değildi.

Şimdi yirminci yüzyıl kafamla onu yeniden gözlerimin önünde canlandırırken düşünüyorum da bu kızcağızın Ateş Adamları ile bir akrabalığı olabileceğini sanıyorum. Anası ya da babası daha yüksek soydan gelmiş olabilirdi. Zamanımızda bu tür olaylar yaygın değildiyse de arada bir ortaya çıktığı bir gerçekti. Bunun bazı örneklerini gözlerimle görmüştüm, hatta sürüden bazılarının döneklik yapıp Ağaç Adamları'nın yanına kaçtıklarını bile.

Bütün bunları anlatmanın sırası değil şimdi. Dönelim öykümüze. Tezayak, sürüdeki öbür dişilerden tümüyle başkaydı ve ben hemen sevmiştim onu. Yumuşaklığı, tatlılığı beni çekiyordu. Hiçbir zaman sertlik, kabalık yapmaz, hiçbir zaman dövüşmezdi. Hep kaçardı, hep... Adını da bu yüzden Tezayak koymuştum ya. Sarkıkkulak'tan da benden de iyi tırmanırdı. Koşmaca oynadığımız zamanlar güçlükle yakalardık onu; oysa o bizi istediği zaman kolayca yakalayabilirdi. Bütün hareketleri çok çevikti. Uzaklıkları oranlamaktaki dehasının yanı sıra müthiş bir yürekliliği vardı. Her konuda çekingen olmasına karşın tırmanmaya, ağaçlarda koşmaya geldi mi hiç korkusu kalmazdı. Onun yanında Sarkıkkulak'la ben beceriksiz ve korkak görünürdük.

O da bizim gibi öksüzdü. Onu bir başkasıyla görmedik hiç; ormanda ne zamandan beri kendi başına yaşadığını bilmemize olanak yoktu. Çaresiz ve yalnız çocukluğunun daha ilk başlarında, yaşamak için kaçması gerektiğini öğrenmiş olmalıydı. Çok akıllı, o derece de ağzı sıkıydı. Sarkıkkulak'la ikimiz onun yaşadığı yeri bulma işini bir oyun haline getirdik. Bir yerde, hem de pek uzak olmayan bir yerde, bir ağaç sığınağı olduğu kesindi. Ama nerde? Onu ne kadar izledikse de yerini öğrenmeyi bir türlü başaramadık. Gündüzleri bizimle oynamaya hevesliydi, ama yaşadığı yerin sırrını büyük bir kıskançlıkla saklardı.

11

Tezayak'ın biraz önce yaptığım tanımlaması Kocadiş'in, yani düşlerimde yaşayan öteki benliğimin yapabileceği bir tanımlama değildi aslında. Ben, yani modern ben, düşlerim aracılığıyla Kocadiş'in gözlerinden bakıyor ve görüyordum.

O geçmiş zamanın çoğu olaylarını da gene aynı biçimde anlattığıma dikkatinizi çekerim. İzlenimlerimdeki bu çift biçimlilik öylesine karışık ki, siz okuyucularımı boşuna yormak gereksiz. Yalnız burada öyküme biraz ara vererek bu ikiliği, bu şaşırtıcı kişilik karışıklığını açıklamak istedim. Yüzyılların ötesinden geriye bakarak, öteki benliğim Kocadiş'in duygularını, hareketlerini inceleyen, güdülerini çözümleyen ben'im –yani şimdiki ben–. Kocadiş'in hiçbir şeyi incelediği, çözümlediği yoktu. Son derece saf ve basitti o. Olayları yaşıyordu yalnızca, neyi niçin yaptığını düşünmeden, tümüyle bilinçsiz olarak.

Bense –yani bugünkü benliğim– büyüyüp akıllandıkça düşlerimin özüne daha derinden girebiliyordum. Bazen kişi düş görürken bunun farkındadır. Hele gördüğü kötü bir düşse, bunun yalnızca bir düş olduğunu yineleyerek avutur kendisini. İşte ben de aynı şekilde kendi düşüme girerdim ve bunun sonucu ortaya çıkan acayip çift kişiliğim, olayların hem oyuncusu hem de seyircisi olurdu. Ve çoğu kez çağdaş ben, ilkel ben'in sersemliği, mantıksızlığı, kafasızlığı ve genel olarak korkunç aptallığı karşısında fena halde sinirlenmiş, sabırsızlanmışımdır.

Bu parantezi kapamazdan önce bir noktaya daha değineyim. Siz hiç düşünüzde düş gördünüz mü? Köpeklerin, atların, tüm hayvanların düş görebildikleri biliniyor. Kocadiş'in zamanında da yarı-insanlar düş görürlerdi; kâbus geçirdiklerinde de bar bar bağırırlardı uyku arasında. Şunu bilesiniz ki, ben de kaç kez Kocadiş'le yatıp onun düşlerini görmüşümdür.

Artık bu, aklın alabileceği şeylerin ötesine çıkıyor, biliyorum. Ve aynı şekilde biliyorum ki, yaptım bu işi. Şunu da ekleyeyim, Kocadiş'in kuşlar gibi uçtuğu ya da sürüngenler gibi süründüğü düşler, en az sizin gördüğünüz boşlukta kayma düşleri kadar gerçekti onun için.

Kocadiş'in de bir başka kişiliği vardı çünkü; uykuya daldığı zaman bu ikinci kişilik düşünde geçmişi görüyordu. Kanatlı sürüngenleri, ejderhaların savaşlarını, onların da ötesinde minik kemirgen memelilerin yaşamlarını, hatta onların da gerisinde, en eski denizlerin kıyılara bıraktığı yapışkan maddeleri görüyordu. Bu düşleri daha geniş, daha ayrıntılı anlatmama olanak yok. Son derece belirsiz, karmakarışık ve korkunç şeylerdi -işte o kadar-. Daha fazlasını anlatmaya dilim varmıyor. Şu kadarını söyleyeyim ki, kalın bir sis perdesinin ardından gördüğüm geniş ve şaşırtıcı olaylar dizisi, yeryüzündeki yaşamın yalnızca maymundan insana doğru gelişimini değil, solucandan insana kadarki gelişimini kapsıyordu.

Şimdi dönelim öykümüze. Ben, Kocadiş, arkadaşım Tezayak'ı yüz ve gövde yapısı daha ince olan, kocaman gözlü, uzun kirpikli, biçimli burunlu bir kız olarak tanımıyordum tabii. Yumuşak sesler çıkaran, kavga etmeyen, yumuşak gözlü bir dişi olarak biliyordum onu yalnızca. Onunla oynamaktan, birlikte yiyecek avına çıkmaktan hoşlanıyordum ama bunun nedenini bilmiyordum. Ayrıca ağaca tırmanmak konusunda da birçok şey öğretmişti bana. Çok akıllı ve çok güçlüydü; tırmanmasını, koşmasını engelleyecek uzun etekleri de yoktu.

Tam bu sıralarda Sarkıkkulak'la aramıza bir uzaklık girdi. Annemin oturduğu ağaçtan tarafa sık sık gitme alışkanlığı çıkardı. Benim aksi üvey kızkardeşime tutulmuştu; üstelik Geveze'ye de kabul ettirebilmişti kendini. Ayrıca, buralarda bizim yaşlarımızda beş altı genç daha vardı. Ağaçlarda yaşayan birbirine bağlı çiftlerin çocuklarıydı bunlar. Sarkıkkulak bu gençlerle de oynamayı seviyordu.

Tezayak'ın bu gruba katılmasını bir türlü sağlayamadım. Ne zaman onlarla oynamaya gitsem o geride kalır, sonra birden ortadan kaybolurdu. Bir keresinde gelmesi için iyice ısrar ettiğimi hatırlıyorum. Ama yolda, ikide bir telaşla geriye bakıyor; besbelli gelmekten çekiniyordu. Sonunda gene geri kaçtı ve ağacın birinden

bana seslendi. Bu durumda Sarkıkkulak yeni arkadaşlarıyla oynamaya gittiği zamanlar ben onunla birlikte gitmez oldum. Tezayak'la çok iyi arkadaştık, bununla birlikte, bütün çabalarıma karşın onun hangi ağaçta oturduğunu bir türlü öğrenememiştim. Araya başka olaylar girmemiş olsaydı yakında çiftleşecektik kuşkusuz, çünkü sevgimiz karşılıklıydı. Ne yazık, araya başka bir olay girdi.

Bir sabah Tezayak ortalıkta görünmeyince Sarkıkkulak'la ben de kalkıp bataklık suya indik ve kütüklerimizle oynamaya başladık. Sudan daha yeni çıkmıştık ki, dehşet verici bir kükreme işittik. Kızılgöz'dü bu. Kütük yığınının öteki yanında çömelmiş, bütün nefretiyle bakıyordu bize. Fena halde korkmuştuk. Burada sığınabileceğimiz dar girişli bir mağara da yoktu üstelik. Yalnız aramızdaki on metrelik su birikintisi az çok güvenlik sağlıyordu bize. Bütün cesaretimizi topladık.

Kızılgöz ayağa kalkıp kıllı göğsünü yumruklamaya başladı. Bizim kütüklerimiz yan yanaydı, üzerlerine oturup gülmeye başladık. Başlangıçta biraz isteksiz bir gülmeydi bizimkisi, daha korkudan kurtulmamıştık. Yavaş yavaş, Kızılgöz'ün bu durum karşısında güçsüz kaldığı kafamıza dank edince rahatladık ve gamsız kahkahalarımızı koyuverdik. Beriki öfkesinden kuduruyordu. Çaresiz bir kızgınlık içinde, durmadan dişlerini gıcırdatmaktan geri kalmıyordu. Bizse kendimizi tam bir güven içinde sandığımızdan alay edip duruyorduk onunla. İki adım ötesini görmekten aciz budalalardık anlayacağınız.

Kızılgöz birdenbire göğsünü yumruklamayı, dişlerini gıcırdatmayı bir yana bırakıp kütük yığınından ayrıldı, kıyıya koştu. Birdenbire bizim neşemiz de son buldu. Kızılgöz'ün öç almaktan kolay kolay vazgeçmeyeceğini pekâlâ biliyorduk. Ne yapmak niyetinde olduğunu bilemeden, korku içinde beklemeye koyulduk. İnan olsun, suda açılmak aklımıza bile gelmedi. Biraz sonra atlaya zıplaya gene kütük yığının üstüne geldi düşman. Koca eli çakıl taşları ile doluydu. Tanrı acımış da daha öldürücü silahlar, örneğin kiloluk taşlar bulamamış. Çünkü on metrelik bir uzaklıktan öyle taşlar atmaya kalksaydı kesinlikle öldürebilirdi bizi.

Gene de büyük tehlike içindeydik. Vınnn! Küçük bir çakıl taşı kulağımın hemen yanından bir kurşun hızıyla geçti. Sarkıkkulak'la aynı anda kürek çekmeye başladık. Vınnn, küüüt! Sarkıkkulak acıyla

haykırdı. Çakıl taşlarından biri, iki omuzunun arasına isabet etmişti. Derken ben de bir isabet aldım ve çığlığı bastım. Bizi kurtaran tek şey, Kızılgöz'ün cephanesinin bitmesiydi. Sarkıkkulak'la ikimiz son hızla kaçarken o kıyıya dönüp yeniden taş toplamaya gitti.

Yavaş yavaş menzilden çıkıyorduk. Kızılgöz cephanesini tazelemek için kıyıya bir iki yolculuk daha yaptı taşlar yanımızdan geçiyordu. Su birikintisinin orta yerinde hafif bir akıntı vardı. Biz, heyecanımızdan akıntının bizi ırmağa doğru sürüklediğini ayrımsamamıştık. Su yüzünde ilerlemeyi sürdürüyorduk. Kızılgöz de kıyıyı izleyerek bize elinden geldiğince yakın olmaya çalışıyordu. Derken daha büyük taşlar bulmaya başladı. Yeni cephanesiyle daha da uzağa atabiliyordu. En az iki buçuk kilo ağırlığında bir kaya parçası benim yanı başımda bulunan bir kütüğe çarptı; etkisi öylesine büyük oldu ki, bir sürü kıymık, ateşten iğneler gibi bacağıma saplandı. Taş bana çarpmış olsaydı ölüp gitmiştim kesinlikle.

Derken ırmağın akıntısına kapıldık. Kendimizi kurtarmak için öyle coşkulu coşkulu kürek çekmeye dalmıştık ki, içinde bulunduğumuz durumun kötülüğünü ancak Kızılgöz'ün attığı zafer çığlığı ile anlayabildik. Irmak akıntısının birikmiş bataklık suyuna eriştiği yerde bir dizi ufak su çevrintisi bulunmaktaydı. Bunlar bizim biçimsiz kütükleri yakaladıkları gibi hiç durmadan döndürmeye, oradan oraya, ileri geri atmaya başladılar. Artık ilerleme çabasını bir yana bırakıp tüm enerjimizi kütükleri yan yana ve birbirine bağlı tutmaya verdik. Bu arada Kızılgöz de bombardımanı sürdürüyor, dört bir yanımızda suya düşen taş parçaları üzerimize su sıçratmaktan başka hayatımızı da tehlikeye sokuyordu. Kızılgöz bir yandan da bağıra çağıra sevincini belirtmekten geri kalmıyordu.

Bataklık suyunun ırmakla birleştiği yerde sert bir dönemeç yapıyordu ırmak ve ana akıntı buradan doğruca karşı kıyıya yöneliyordu. Dolayısıyla biz, bir yandan ırmağın aşağı tarafına doğru giderken, bir yandan da karşı kıyıya, yani kuzey kıyıya yönelmiş oluyorduk. Böylece Kızılgöz'ün hedefi olmaktan kurtulduk. Son olarak dönemecin tam ucundaki toprak parçası üzerinde zıp zıp zıplayarak bir zafer şarkısı söylerken gördüm onu.

Sarkıkkulak'la ben, kütüklerin birbirinden ayrılmasını önlemeye çalışmaktan başka bir şey yapacak durumda değildik. Yazgımıza boyun

eğmiştik artık. Irmağın kuzey kıyısından ancak kırk elli metre uzaklıkta olduğumuzu kavrayıncaya kadar kadere karşı çıkmaya kalkışmadık. Ama kıyıya oldukça yakın olduğumuzu görünce yeniden davrandık ve ellerimizi kürek gibi kullanarak o yana doğru ilerlemeye çalıştık. Tam bulunduğumuz yerde, ana akıntı yeniden ırmağın güney kıyısına dönüyordu. Çabalarımız sonucunda akıntının en hızlı ve en dar olduğu yerde, daha ne olduğunu pek anlayamadan akıntıdan kurtulmuş, durgun suya girmiştik bile.

Kütüklerimiz yavaş yavaş ilerleyerek sonunda karaya yumuşak oturuş yaptı. Sarkıkkulak'la birlikte kıyıya çıktık. Kütükler de kendi kendilerine yüzerek durgun sudan ayrılıp gittiler. Birbirimize baktık, ama gülmedik bu kez. Yabancı bir diyara gelmiştik. Geldiğimiz şekilde geri dönebileceğimiz, yeniden kendi ülkemize kavuşabileceğimiz aklımızdan bile geçmedi.

Irmağın bir kıyısından öteki kıyısına geçmesini öğrenmiştik ama yaptığımız işin öneminden, hatta bu işi yapmış olduğumuzdan bile haberimiz yoktu. Oysa Ahali'den başka hiç kimse başaramamıştı bunu. Irmağın kuzey kıyısına ilk adımı atan bizlerdik; ve sanırım sonuncusu da biz olduk. Gelecekte başkaları da yapabilecekti aynı şeyi kuşkusuz; Ateş-İnsanları'nın göçü ve bunun sonucu olarak Ahali'den hayatta kalanların da göçmek zorunda kalmaları bu evrimi yüzyıllarca geciktirdi.

Gerçekten de Ateş-İnsanları'nın göçünün ne kadar büyük bir yıkım olacağını kimse bilemezdi o sıra. Bana kalırsa bu göç, Ahali'nin hemen hemen tümüyle yok olmasını çabuklaştırdı. Yani bizler, insanlığa doğru tomurcuklanmaya başlamış olan ilkel yaratıklar, daha çiçeklenemeden yolunduk, ırmağın denize döküldüğü yerdeki korkunç çağlayan tarafından yutulduk. Diyeceksiniz ki, bu durumda nasıl oldu da sen hayatta kaldın? Durun biraz, öykümün daha ilerki bir bölümünde anlatacağım bunun nasıl olduğunu.

12

Irmağın kuzey yanındaki topraklarda ne kadar süre dolaştık hiç bilemiyorum. Issız bir adaya sürüklenmiş, yeniden kendi ülkelerine dönme umudundan yoksun deniz kazazedeleri gibiydik. Irmağa sırtımızı dönüp, haftalarca, aylarca hiçbir insan izi olmayan kırlıklarda dolaştık durduk. Bu yolculuğu bütün ayrıntılarıyla anlatmama, hele olayları günü gününe sıralamama olanak yok. Genel olarak belli belirsiz, silik bir şeyler kalmış aklımda; ancak bazı olaylar açık seçik olarak canlanıyor gözümün önünde.

Özellikle Uzun Göl ile Uzak Göl arasındaki dağlardayken katlandığımız korkunç açlığı çok iyi hatırlıyorum. Bir de çalılar arasında uyuyan bir buzağıyı yakalayışımızı. Ayrıca Uzun Göl ile dağlık bölge arasındaki ormanda yaşayan Ağaç Adamları'yla da karşılaştık. Zaten bizi dağlara doğru kovalayarak Uzak Göl'e gitmeye zorlayan da onlardı.

Irmaktan ayrıldıktan hemen sonra batıya doğru yürümeye başladık. Derken, bataklık bir bölgenin ortasından akan ufak bir dereye geldik. Buradan yukarı, kuzeye doğru kıvrılarak bataklığın sınırını izledik. Gide gide Uzun Göl adını verdiğim göle geldik birkaç gün sonra. Gölün üst yanında bir süre kaldık, bol bol yiyecek vardı çünkü. Bir gün ormanın içinde Ağaç Adamları'yla karşılaşmayalım mı? Bu yaratıklar yırtıcı maymunlardan başka bir şey değillerdi aslında. Ama gene de bizlerden pek farklı oldukları söylenemez. Bizden daha kıllıydılar, doğru; bacakları biraz daha eğri ve yamru yumruydu, gözleri biraz daha küçük, boyunları biraz daha kalın ve kısaydı. Ama yüzlerinde, avuçlarında ve tabanlarında kıl yoktu; çıkardıkları sesler bizimkilere benziyor, bizimkilere benzer anlamlar da taşıyordu. Ağaç Adamları ile bizim Ahali arasında öyle pek büyük bir ayrılık yoktu kısacası.

Onu önce ben buldum. Ufak tefek, kupkuru bir ihtiyardı; yüzü buruş buruş olmuş, gözleri sulanmış, titrek bir yaratık. Bizim için tam bir avdı o. Yaşadığımız dünyada çeşitli türler arasında hiçbir yakınlık, hiçbir dayanışma yoktu. Üstelik bizim türümüzden de değildi bu yaratık; bir Ağaç Adamı'ydı. Yaşlıydı da. Bir ağacın –belli ki kendi ağacıydı bu, çünkü dalların arasında kırık dökük bir yuva görünüyordu– dibinde oturuyordu.

İhtiyarı Sarkıkkulak'a göstermemle üzerine saldırmamız bir oldu. Ağaca tırmanmaya kalktıysa da bizden çok daha ağır hareket ettiği için ben bacağından yakalayıp aşağı çektim onu. Ondan sonra bir güzel eğlendik. Zavallıya çimdikler attık, saçını çektik, kulaklarını büktük, dallarla dürtükledik her yanını. Bu arada gözlerimizden yaşlar gelerek gülüyorduk tabii. Kurbanımızın boş yere debelenmeleri, kızgınlık gösterileri gerçekten de gülünçtü. Gençliğinin soğumuş küllerini yeniden alevlendirmek için çabalaması, yılların gerisinde kalmış olan gücünü canlandırmaya çalışması, korkunç bir şekilde kaş çatacağı yerde yüzünü zavallı bir biçimde buruşturması, dökülmüş dişlerini gıcırdatması, sıska göğsünü porsumuş yumruklarıyla dövmesi gülmekten kırıp geçiriyordu bizi.

Bir de öksürüğü vardı üstelik. Soluksuz kalıyor, öksürüyor, tükürük saçıyordu durmadan. Her ağaca çıkmaya davranışında geri çekiyorduk onu. Sonunda kendi güçsüzlüğüne teslim oldu ve oturduğu yerde ağlamaktan başka bir şey yapamaz oldu. Sarkıkkulak'la ben de karşısına oturduk, birbirimize sarılıp onun zavallılığına güldük, güldük.

Ağlamaktan sızlanmaya geçti, sızlanmaktan da ulumaya. Sonunda bağırmayı bile başardı. Aldı mı bizi bir korku! Ne kadar susturmaya çalıştıysak da boş; biz susturmak istedikçe o daha beter bağırıyordu. Derken ormanın pek uzak olmayan bir yerinden kulağımıza, "Göek! Göek!" diye bir ses geldi. Bu sese karşılık olarak ormanın çeşitli yerlerinden çeşitli bağırmalar geldi ve çok uzakta bir yerden son derece kalın bir sesin "Göek! Göek!" dediğini işittik. Aynı zamanda, ormanın her yanından "Huuu, Huuuuu!"lar yükseliyor, çevremizi sarıyordu sanki.

Ve kovalamaca başladı. Kaçtık, kaçtık, koşumuz hiç bitmeyecek gibiydi. Ağaçlardan atlaya atlaya, dört bir yanımızdan geliyorlardı.

Bütün bir sürü peşimize düşmüştü anlaşılan ve nerdeyse yakalayacaklardı bizi. Sonunda yere inmek zorunda kaldık. Ama bu iyi oldu bizim için. Çünkü onlar, gerçekten Ağaç Adamları'ydılar, tırmanma işini bizden daha iyi beceriyorlardı. Ancak yerde koşma konusunda biz daha üstündük. Kuzeye doğru tabanları yağladık, koca bir sürü uluyordu arkamızdan. Açıklık yerlere geldiğimizde arayı epey açtık ama çalılıklarda onlar hızlanıp bize yetiştiler, birçok kereler yakalanmamıza ramak kaldı. Bu bitmez tükenmez kovalamaca sürdükçe anladık ki biz onların türünden değiliz ve aramızda dayanışma diye hiçbir şey yok.

Saatlerce koşturdular bizi. Orman bitmek bilmiyordu. Elden geldiği kadar ağaçsız alanlara kaçmamıza karşın sonunda hep sık ağaçlı yerlere varıyorduk. Arada bir kurtulduğumuzu sanıp dinlenmek için oturuyorduk. Daha bir soluk bile almadan o Tanrı belası "Huuu, Huuu!"ları ve korkunç "Göek! Göek!" seslerini duyuyorduk. Kimi zaman da son derece vahşi bir "Ha ha ha haaa!" işitiliyordu.

Böylece ormanın bir başından öteki başına kadar kovaladı kızgın Ağaç Adamları. Sonunda akşama doğru yamaçlar gittikçe yükselmeye, ağaçlar da gittikçe ufalmaya başladı. Derken, dağın çayırlık eteklerine ulaştık. Artık iyice hızlı ilerleyebilirdik biz, burada Ağaç Adamları peşimizi bırakıp ormanlarına döndüler.

Dağlar ıssız, çıplak ve düşman görünüşlüydü. Üç kez yeniden ormana dönmeyi denedik. Ancak Ağaç Adamları pusuda bekliyorlardı, her seferinde bizi geri çevirdiler. Sarkıkkulak'la ikimiz geceyi, nerdeyse bir çalıdan farksız olan cüce bir ağacın tepesinde geçirdik. Hiç de güven içinde değildik, oradan geçecek herhangi bir yırtıcı hayvanın kurbanı olabilirdik.

Sabahleyin, içimizde Ağaç Adamları'na karşı yeni uyanmış olan bir saygıyla, dağlara vurduk. Belirli bir planımız, hatta ne yapacağımız hakkında en ufak bir düşüncemiz olmadığı kesindi. Güçbela kurtulduğumuz tehlikeden uzaklaşıyorduk yalnızca. Dağlarda dolaştığımız günlerin anısı çok soluk, belli belirsiz kafamda. O ıssız, çıplak bölgede günlerce dolandık, çok acı çektik. Çok da korktuk bu arada, her şey öylesine yeni ve yabancıydı ki. Hava çok soğuk olduğu için fena halde üşüdük, bir süre sonra da korkunç bir açlığa katlanmak zorunda kaldık.

Issız kayalar, köpüren akarsular, kocaman, gürültülü çağlayanlar diyarıydı burası. Nice derin dağ boğazlarından geçtik, nice uçurumlu dere yataklarını indik çıktık, nice dar geçitlerden geçtik; ve her zaman, her yanımızda, nereden bakarsak bakalım, bitmez tükenmez sıra dağlar görüyorduk. Geceleri, bulduğumuz inlerde, kaya yarıklarında yatıyorduk. Çok soğuk bir gece, tıpkı bir ağaca benzeyen, ince uzun bir kayanın tepesinde tünediğimizi hatırlıyorum.

Sonunda açlıktan başımızın döndüğü sıcak bir öğlen saatinde, iki sıradağı birbirinden ayıran geniş vadinin üst bölümüne ulaştık. Toprağın bu yüksek belkemiğinden kuzeye doğru baktığımızda, gittikçe alçalan yamaçların ötesinde, çok uzakmış gibi duran bir göl gördük. Güneş, suyun yüzünde parıldıyordu; çevresinde açık düzgün bir çayır yayılmıştı; doğusuna doğru da upuzun bir ormanın kara çizgisini görebiliyorduk.

Göle ulaşmamız iki gün sürdü; vardığımız zaman da açlıktan ölmek üzereydik. Gölün kıyısında, çalılar arasında otlukta mışıl mışıl uyuyan bir buzağıcık bulduk. Bu yavru epey uğraştırdı bizi, çünkü hayvan öldürmek için yalnızca ellerimizi kullanmasını biliyorduk. Sonunda karnımızı bir güzel doyurabildik. Buzağıdan arta kalan eti de ormana taşıyıp bir ağaca sakladık. Ama bir daha bu ağaca uğrayamadık, çünkü Uzak Göl'den çıkan akarsuyun kıyıları yumurta dökmek için denizden çıkmış olan alabalıklarla tıklım tıklım doluydu.

Gölün batısında geniş otlaklar uzanıyordu. Burada da bol bol bizon, yaban ineği ve benzeri büyükbaş hayvanlar vardı. Ancak yaban köpeği sürüleri de kol geziyordu; yüksek ağaçlar olmadığı için de bize göre güvenli bir yer değildi. Günlerce akarsuyu izleyerek kuzeye doğru yol aldık. Derken, neden olduğunu söyleyemeyeceğim, çünkü bilmiyorum, akarsuyu izlemeyi bırakıp doğuya kıvrıldık, oradan da koca bir ormanı aşarak güneydoğuya döndük. Yolculuğumuzu uzun uzun anlatıp da içinizi sıkacak değilim. Ancak, Ateş İnsanları'nın ülkesine nasıl vardığımızı anlayasınız diye gittiğimiz yönleri şöyle bir sıralayayım dedim.

Birden karşımıza bir ırmak çıktı. Bunun bizim eski ırmak olduğunu bilmiyorduk tabii. O kadar uzun süredir yolumuzu kaybetmiş dolaşıyorduk ki, kayıp yaşamayı alışkanlık haline getirmiştik sanki. Şimdi geriye bakarak düşünüyorum da insan yaşamı, insan

yazgısı gerçekten çok küçük rastlantılara dayanıyor. Irmağın bizim ırmak olduğunu bilmiyorduk, bilmemiz olası değildi; ama durup dururken karşı kıyıya geçmemiş olsaydık hiçbir zaman sürüye dönemeyecektik; ve ben, bin yüzyıl sonra doğacak olan ben, hiçbir zaman doğamayacaktım.

Gerek Sarkıkkulak, gerekse ben, kendi ülkemize dönmek istiyorduk. Yol boyunca sıla özlemi çekmiş, kendi türümüzden yaratıkları, kendi topraklarımızı özlemiştik. Üstelik sık sık Tezayak'ı düşünüyordum. Yanındayken mutlu olduğum, o yumuşak sesler çıkaran, o nerede oturduğu bilinmeyen dişi yaratık ikide bir aklıma geliyordu. Onu hatırladığım zamanlar garip bir açlık duyuyordum; ama hiç de aç olmadığım, örneğin yemeğimi yeni bitirdiğim zamanlarda duyuyordum bunu.

Neyse, dönelim ırmağa. Yiyecek içecek boldu, özellikle yabanmersini çeşitleri ve pek tatlı bitki kökleri. Kıyıda günlerce oyalandık, türlü oyunlar oynadık. Derken Sarkıkkulak'ın aklına bir düşünce geldi. Düşüncenin gelişi gözle görülebilirdi. Ben açık seçik gördüm. Önce bakışları değişti; yakınmalı, kaygılı, ters bir anlam belirdi; bir şey fena halde rahatsız etmiş, sanki dürtüklemişti onu. Sonunda gözleri bulandı; kafasında yeni belirmiş olan düşünceyi tam yakalayamadan kaçırmış gibiydi. Ama biraz önceki yakınmak, ters görünüm yeniden geldi gözlerine; besbelli düşünce inatçı çıkmış, Sarkıkkulak da önünde sonunda yakalayabilmişti onu. Bana baktı, sonra ırmağa ve uzakta görünen karşı kıyıya. Bir şeyler söylemek istedi. Ama kafasındaki düşünceyi dile getirebilme yeteneği yoktu. Sonunda, anlayamadığım saçma sapan birtakım sesler çıkarınca ben de kahkahayı bastım; öfkeyle üzerime saldırıp beni yakaladığı gibi yere fırlattı. Dövüşmeye başladık. Sonunda bir ağaca tırmanıp kurtuldu elimden. Ben arkasından tırmanmak istedikçe de oralardan uydurduğu bir uzun dal parçasıyla geri itekledi beni.

Kafasında belirmiş olan düşünceyse parıldıya parıldaya uçup gitmişti. Ben işin aslını bilmiyordum, o da unutmuştu. Ama ertesi sabah gene belirdi kafasında. Belki de düşüncenin bu denli inatçı olmasının nedeni, Sarkıkkulak'ın yuvaya dönme içgüdüsünün çok güçlü oluşuydu. Her neyse, gene gelmişti düşünce, hem de bir gün öncekinden daha parlak, açık seçik olarak. Beni ırmağa, kıyıya takılıp

kalmış bir kütük parçasının yanına indirdi. Ben de sandım ki vaktiyle bataklığın su birikintisinde oynadığımız oyunu oynamak istiyor. Az ötedeki bir başka kütüğü alıp getirdiği zaman da öyle sanmaya devam ettim.

Ancak kütüklerin üzerine uzanıp da el ve ayaklarımızla ikisini birleştirdikten ve ırmağa açılıp akıntıya kapıldıktan sonra anladım niyetini. Bir ara durup uzak kıyıyı işaret etti; kütüğünü çekmeye devam ederek yüksek sesle, hevesli hevesli bağırdı. Ne demek istediğini anlamıştım, ben de en az onun kadar istekle harekete geçtim. Akıntı o kadar hızlıydı ki, bizi tuttuğu gibi güney kıyısına attı, ama daha yanaşmaya kalmadan, yeniden akıntıya yakalanarak kuzey kıyısına doğru gitmeye başladık.

İşte burada aramızdaki anlaşmazlık büyüdü. Kuzey kıyısının bize çok daha yakın olduğunu görerek o yana doğru gitmeye başladım. Oysa Sarkıkkulak var hızıyla güney kıyısına doğru kulaçlıyordu suları. Kütükler bir daire içinde dönmeye başladılar şimdi de ve biz ne o yana ne de bu yana gidebiliyorduk. Şiddetli akıntı, ırmağın aşağılarına doğru sürüklemeye devam ediyordu. Bu durumda dövüşmeye kalkamazdık, kütükleri bir arada tutan el ve ayaklarımızı bırakmamamız gerektiğini çok iyi biliyorduk. Bağıra çağıra hakaret ettik birbirimize, sövgüler savurduk karşılıklı. Ağız kavgamız sürüp giderken, akıntı kütüklerimizi yine güney kıyısına yöneltmişti. Artık en yakın hedef orası olduğuna göre çatışmayı bırakıp bir an önce kıyıya ulaşmak için çaba göstermeliydik. Durgun bir koydan karaya yanaştık sonunda. Doğruca ağaçlara tırmanıp çevremizi kolaçan etmeye koyulduk.

13

Irmağın güney kıyısına dönüşümüzün ilk gecesinde Ateş Adamları ile karşılaştık. Sarkıkkulak'la birlikte geceyi geçirmek üzere tünediğimiz ağacın biraz ötesinde, ormanda ava çıkmış bir grubun kamp yeri vardı. Başlangıçta Ateş Adamları'nın sesleri bizi korkuttu. Ama daha sonra, gece iyice çökünce, yaktıkları ateş son derece ilgimizi çekti. Hiç gürültü çıkarmadan, ağaçtan ağaca sürüne, sürüne, kamp sahnesini daha yakından görebileceğimiz bir yere geldik.

Ateş, ırmağın yakınında, ağaçlar arasındaki ufak bir açıklıkta yanıyordu. Çevresinde yarım düzine kadar Ateş Adamı vardı. Sarkıkkulak birden kolumu yakaladı, tir tir titrediğini hissettim. Daha dikkatle baktığımda, ateşin çevresindekiler arasında Kırıkdiş'i vuran ufak tefek yaşlı avcıyı gördüm. Ateşe yeni odun atmak için ayağa kalkıp da yürüdüğünde, sakat bacağı yüzünden hâlâ topalladığını gördük. Nerden aldıysa bu yarayı, sakat kalmıştı. Geçen seferki karşılaşmamıza göre daha kuru, daha buruş buruş görünüyordu. Yüzündeki tüyler de iyiden iyiye kırlaşmıştı.

Öteki avcılar hep genç adamlardı. Her birinin yanında, yerde ok ve yayları duruyordu. Bu silahların ne olduğunu pek iyi biliyordum artık; Ateş Adamları bellerine ve omuzlarına hayvan postları dolamışlardı. Kolları ve bacakları çıplaktı, ayaklarına da herhangi bir şey giymemişlerdi.

Daha önce de söylemiş olduğum gibi, bizim Ahali kadar kıllı değildi bunlar. Başları da pek büyük sayılmazdı; alnın gözlerden başlayarak geriye eğikliği konusunda ise Ahali ile aralarında öyle büyük bir ayrılık yoktu.

Ne bizler kadar kamburdular, ne de davranışlarında bizim kadar atik ve çevik. Belkemikleri, kalçaları ve diz eklemleri belki bizimkilerden daha sağlamdı. Kolları da kısaydı bizimkilere göre. Yürürken ellerinden biriyle yere dokunarak denge sağlamak gibi bir

huyları yoktu. Ayrıca, kasları bizimkilerden daha yuvarlak, daha simetrikti; yüzleri de cana yakın... Burun delikleri aşağı doğru açılıyordu; burundaki kemikler daha gelişmiş olduğundan bizimkiler gibi yumruk yiyip yamulmuşa benzemiyordu. Dudakları kuru, az etli, daha az sarkıktı, köpek dişleri gerçek köpeklerin dişlerine benzemiyordu bizimkiler kadar. Buna karşılık onlar da bizler gibi ince kalçalıydılar ve bizden daha kilolu değildiler. Kısacası Ateş Adamlar ile aramızdaki fark, Ağaç Adamları ile aramızdaki farktan daha azdı. Aslında her üç türün de birbiriyle akrabalığı vardı elbet. Çok uzak bir akrabalık da değildi bu.

Adamların çevresinde oturmuş oldukları ateş pek çekici bir şeydi doğrusu. Sarkıkkulak'la birlikte saatlerce oturup alevleri ve dumanı seyrettik. En çok beğendiğimiz de yeni yakacak atıldığı zaman yukarı doğru uçuşan kıvılcımlardı. Ateşe daha yakından bakabilmek için yanaşmak istiyordum ama olanaksızdı bu. Açıklık yerin tam kenarındaki bir ağaca tünemiştik, yakalanmayı göze alamıyorduk.

Ateş Adamları ateşin çevresinde çömelmişler, başları dizlerinin arasında uyuyorlardı. Uykuları hiç de derin değildi. Uyurken bile kulakları hareket ediyordu, belli ki çok tedirgindiler. Arada bir aralarından biri kalkıp ateşi harlandırmak için odun atıyordu. Ormanın ortasındaki bu ışık halkasının çevresinde yırtıcı av hayvanları dolaşıp duruyorlardı; gerçi onlar karanlıktaydı ama Sarkıkkulak'la ben seslerinden tanıyorduk. Yabanköpekleriyle bir sırtlan vardı; bir ara korkunç ulumalar, hırlamalar kapladı ortalığı; uyuyan Ateş Adamlarının hepsi birden aynı anda yerlerinden fırlayıverdiler.

Bir keresinde iki aslan gelip durdu bizim ağacın altında; biri erkek biri dişi. Kılları dikilip gözleri parlayarak baktılar insan milletine. Erkek aslan bıyıklarını yalamaya başlamıştı bile, hevesli hevesli titriyordu. Hemen yemeğe başlamak için can atıyordu besbelli. Dişisi daha temkinliydi. Bizi de o gördü ilkin. Her ikisi de başlarını ağaca kaldırıp burun deliklerini titrete titrete, sessizce baktılar bize. Derken öfkeli öfkeli homurdandılar, ateşe bir kez daha göz attıktan sonra ormana vurup gittiler.

Onlar gidedursun, biz uzun süre olduğumuz yerde kalıp ateşi seyrettik. Arada bir çalıların arasında yuvarlanan ağır gövdelerin çatırtısını duyuyor, ateşin çevresindeki halkanın karşı karanlık yanında,

alevlerin arkasından parlayan gözleri görebiliyorduk. Uzakta bir aslan kükredi; ve gene uzaktan, yaralanmış bir hayvancığın çığlıkları, suyun içinde debelenirken çıkardığı şapırtılar. Gene ırmağın oradan bir gergedanın kalın hırıltısı.

Sabah uykudan uyanınca sürüne sürüne ateşin olduğu yere gittik. Küllenmişti ama sönmemişti, Ateş Adamları da çekip gitmişlerdi. Çevredeki ağaçları bir dolaşıp gerçekten gittiklerinden emin olduktan sonra koşa koşa ateşe yaklaştık. Bunun ne biçim bir şey olduğunu yakından görmek istiyordum; hâlâ ışıldayan bir koru aldım elime. Aldığım gibi atıverdim, korkunç bir çığlık koyuverdim. Benim çığlığım Sarkıkkulak olacak ödleği öyle bir korkuttu ki hemen bir ağacın tepesine fırladı. O kaçınca ben de korktum bu sefer; çarçabuk ben de tırmandım ağaca.

İkinci gelişimizde daha dikkatli davrandık, korları ellemeye kalkmadık. Ateş Adamları'nı taklit etmeye başladık. Ateşin yanına çömelip başlarımızı dizlerimize eğdik, uyuyormuş gibi yaptık. Sonra konuşmalarını da taklit etmeye çalıştık, onların pozlarıyla konuşarak bir sürü saçma sapan ses çıkardık. O kara kuru ihtiyarın, ateşi bir sopayla dürtüklediğini görmüştüm. Tabii hemen bir sopa uydurup ben de dürtükledim ateşi; bir yığın kor çıktı meydana, bulut bulut küller yükseldi gökyüzüne. Bu oyun pek hoşumuza gitti doğrusu, kısa zamanda her ikimiz de bembeyaz küllerle kaplanmıştık.

Dün geceki adamların ateşe nasıl odun attığını gördükten sonra bizim de aynı şeyi denemeye kalkacağımız belli bir şey. Önce ufak tefek dallar attık ateşe. Başarı! Odun birden parlayıp çatırdaya çatırdaya yanmaya başladı. Neşemize diyecek yoktu doğrusu; hoplaya zıplaya, bağıra çağıra dans etmeye başladık. Derken daha büyük odun parçaları topladık. Ateş koskocaman oluncaya kadar attık da attık odunları. Çevre ağaçlara koşup getirdiğimiz kuru dallarla durmadan yükseltiyorduk ateşi. Alevler büyüdükçe büyüyordu, dumanlar yüksek ağaçların tepelerini çoktan aşmıştı. Ateş gürüldeyip çatırdıyor, hatta kükrüyordu. Kendi ellerimizle yarattığımız en görkemli yapıttı bu; son derece gururlanıyorduk. Biz küllerden apak olmuş iki cüce, o harikulade ateşin çevresinde deli gibi dans ederken, kendimizi Ateş Adamı olmuş sanıyorduk.

Biz farkında olmadan tabandaki kuru otlarla ağaç diplerindeki alçak çalılar da ateş almıştı. Birden küçük alanın kenarındaki kocaman ağaçtan alevler yükselmeye başladı. Şaşkın gözlerle baktık. Sıcaklık öylesine artmıştı ki gerilemek zorunda kaldık. Bir başka ağaç daha tutuştu; böyle böyle derken en az yarım düzine ağaç cayır cayır yanmaya başladı. Ödümüz kopmuştu. Canavar zincirlerini koparmış, olanca gücüyle dalıvermişti ormanın içine. Korkumuzdan hiçbir yere kıpırdayamadan olduğumuz yerde kaldık. Yangın çevremizde bir yay meydana getirmişti, bizi de orta yerde kıstırmıştı. Sarkıkkulak'ın gözlerinde, ne olup bittiğini anlamadığı zamanlar beliren o yakınmalı bakış belirdi. Benim bakışlarımda da ayrı anlam vardı kuşkusuz. Birbirimize sarılıp öylece kaldık. Ta ki, ısı artık dayanılmayacak kadar artıp, yanık saç kokusu aklımızı başımıza getirene kadar. Derken deli gibi kaçmaya başladık; ormanın içerlerine, batıya doğru koşuyor, koşarken de arada bir dönüp yangına bakıyorduk hakır hakır gülerek.

Öğlene kadar koştuktan sonra boyuna benzer bir toprak parçasının üzerine geldik. Sonradan anladığımıza göre ırmak burada büyük bir kıvrım yapıyor, hemen hemen tam bir daire meydana getiriyordu. Kıstağın tam girişinde bir dizi alçak, yarı yarıya ağaçlık tepeler vardı. Bunları aştık. Geriye baktığımızda ormanın bir alev denizi haline gelmiş olduğunu gördük. Rüzgâr yangını doğuya doğru sürükleyip götürüyordu. Bizse ırmak kıyısını izleyerek batıya doğru yürümeye devam ettik. Ve birden, neye uğradığımızı bile anlayamadan kendimizi Ateş Adamları'nın köyünün orta yerinde bulduk.

Bu köy ya da yaşama yeri, stratejik bakımdan akıllıca seçilmişti. Bir yarımadaydı burası; dolanan ırmak, üç yanı da doğal olarak koruyordu. Karayla olan tek bağlantısı biraz önce geçtiğimiz dar kıstaktı, orada bile alçak tepeler doğal bir engel meydana getiriyordu. Burada, dünyadan hemen hemen tümden ayrılmış bir şekilde yaşayan Ateş Adamları kimbilir kaç yıldan beri gelişip ilerlemekteydiler. Hatta sanırım, bir süre sonra göç etmek zorunda kalarak bizim Ahali için gerçek bir felaket yaratmalarının bir nedeni bu kuytu yerde erişmiş oldukları refahın yüksekliğiydi. Herhalde sayıca çoğalmışlar, zamanla yarımadalarına sığamaz olmuşlardı. Durmadan genişleyip yayılıyorlardı ve bu genişleme sırasında Ahali' yi önlerine kattıkları

gibi oralardan kovacak, bizlerden boşalacak mağaralara yerleşip bir zamanlar bizim oturduğumuz yerlerde yaşayacaklardı.

Ne var ki, Ateş Adamları'nın kalesine ilk gittiğimiz gün, bir süre sonra meydana gelecek olan bu olayların hiçbirinden haberimiz olamazdı. Nerede olduğumuzu anlar anlamaz yapılacak yalnızca bir tek şeyi sonunda kavramıştık: kaçmak! Ancak çok derin olan merakımızı bir türlü yenememiştik; köye şöyle bir göz atmaktan kendimizi alamadık. Ömrümüzde ilk kez Ateş Adamları'nın kadınlarını ve çocuklarını görüyorduk. Çocuklar genellikle çırılçıplak koşuşuyorlardı ortalıkta. Kadınlar ise yırtıcı hayvanların postlarından giysiler yapmışlardı kendilerine.

Ateş Adamları da bizim gibi mağaralarda yaşıyorlardı. Bu mağaraların önündeki meydan, hafif bir eğimle ırmağa kadar uzanıyordu ve her yanında ufak ufak ateşler yanmaktaydı. Ateş Adamları'nın yiyeceklerini çiğ çiğ mi yoksa pişirerek mi yediklerini bilemiyorum. Sarkıkkulak'la baktığımızda kimsenin yemek pişirdiğini falan görmedik. Bana kalırsa, kaba saba da olsa bir çeşit pişirme işleminden geçiriyor olmalıydılar yediklerini. Onlar da bizim gibi su kabakları içinde su taşıyorlardı. Ortalıkta giden gelen, bağıran çağıran boldu; özellikle çocuklarla kadınlar. Çocuklar, tıpkı Ahali'nin çocukları gibi oyunlar oynuyor, yaramazlık yapıyorlardı. Zaten Ateş Adamları'nın çocukları ile Ahali'nin çocukları yetişkinlerden daha çok benziyorlardı birbirlerine.

Sarkıkkulak'la ikimiz pek fazla oyalanmadık orada. Hemen hemen delikanlılık çağına gelmiş bazı çocukların ok atma talimleri yapmakta olduklarını gördük ve tez elden ırmağın kıyısına dönmeyi yeğledik. Kıyıda bir sal vardı. Gerçek bir saldı bu; Ateş Adamları'ndan biri tarafından yapılmış olacaktı. Küçük ve düzgün iki kütük, sağlam bitki kökleri ve karşılıklı yerleştirilmiş ağaç parçaları ile sıkıca birbirine bağlanmıştı.

Bu sefer aynı anda ikimizin aklına birden parlak bir düşünce geldi. Ateş Adamları'nın topraklarından kaçmaya çabalıyorduk ya, neden bu salı kullanarak karşı kıyıya geçmeyelim? Hemen üstüne çıkıp açılmaya yeltendik. Birden bir şey yakaladı salı ve yeniden hızla kıyıya çarptırdı. Öylesine sert bir durdurmaydı ki bu, nerdeyse ikimiz birden suya yuvarlanacaktık. Derken, salın bükülerek birbirine sarılmış köklerden

yapılma bir iple ‘bir ağaca bağlı olduğunu gördük, ikinci bir kez açılmaya kalkmadan önce bu ipi çözdük.

Biz uğraşa didine ırmağın ortasına ulaşıncaya kadar yan akıntılar salı ırmağın aşağılarına doğru sürüklemişti. Öyle ki, Ateş Adamları’nın köyünden açık seçik görülebilecek bir yerdeydik artık. Ancak son hızla ilerleme çabasındaydık ve tabii ki gözümüz hep karşı kıyıdaydı; onun için bu kıyıdan gelen haykırışı işitinceye kadar tehlikeli durumumuzun farkına bile varmadık. Bir de dönüp baktık ki ne görelim? Bir sürü Ateş Adamı kıyıya toplanmış, birbirlerine bizi işaret etmiyor mu? Bir başka kalabalık da patırtının ne olduğunu anlamak için mağaralarından çıkmakta... Salın üzerine oturup biz de onları seyretmeye başladık ve su üstünde ilerlemeyi unuttuk gitti. Kıyıda bir patırtı alıp yürümüştü ki sormayın. Birkaç kişi bize ok bile attı ve oklardan birkaçı yakınımıza düşmedi değil. Ancak ok menzilinden uzaktık, vurulmamız olasızdı.

Gerçekten tam anlamıyla dolu bir gün geçirmiştik Sarkıkkulak arkadaşımla birlikte. Bir yanda çıkardığımız yangın doğuya doğru gökyüzünün yarısından fazlasını dumana boğmuştu. Bu yetmiyormuş gibi şimdi de suyun ortasında, tamamen tehlikeden uzak bir durumda Ateş Adamları’nın kalesinin çevresinde dolaşıyorduk. Akıntıya kapılmış hızla geçerken oturduğumuz yerden alay ettik onlarla. Önce güneye, sonra güneydoğudan doğuya, hatta bir ara kuzeydoğuya, sonra gene doğuya, güneydoğuya ve güneye, ordan da kıvrılarak batıya sürükledi akıntı bizi. Kısaca, ırmağın nerdeyse kendi kendini düğümlediği o çift dönemeci katettik.

Ateş Adamları’nı iyice geride bırakıp batıya doğru sürüklendiğimizde çok iyi tanıdığımız bir sahneyle karşı karşıya kaldık birden. Bir zamanlar sık sık giderek hayvanların sulanmalarını seyrettiğimiz büyük su içme yeriydi karşımızda beliren. Çok iyi biliyorduk ki, bunun biraz ötesinde havuç tarlası vardı, havuç tarlasının gerisinde de sürümüzün yaşadığı, mağaralarımızın bulunduğu yer! Hemen kıyıya doğru ilerlemeye başladık, ama çok hızlı gittiğimizden oraya yanaşamadık. Daha biz neye uğradığımızı bile anlayamadan nereye gelmişiz dersiniz? Bizim sürünün kullandığı su içme yerine! Çoluk çocuk ve kadınlarla doluydu kıyı; su kabaklarına su doldurmaktaydılar. Bizim geldiğimizi görünce patikalardan deliler

gibi koşarak kaçmaya başladılar, aceleden su kaplarını bile orada bırakarak.

Sonunda karaya çıktık ve tabii salı bağlamayı unuttuk. Kendi kendine ırmağın aşağılarına doğru yüzüp kayboldu. Patikadan yukarı çıkarken son derece temkinli ve tetik davranmak zorundaydık. Ahali'nin hepsi de deliklerine kaçmışlardı, ama şurada burada bize bakmak için uzanan kafalar görünüyordu. Kızılgöz ise ortalıkta yoktu. Yeniden evimizdeydik işte. O gece, uçurumun tepesindeki eski mağaramızda güzel bir uyku çekebildik. Ama önce mağaramıza el koymuş olan iki kavgacı yumurcağı dışarı atmak zorunda kaldık.

14

Aylar geldi geçti. Geleceğin sakladığı korkunç dramın sahnelenmesine zaman vardı daha. Biz de bu arada fındık ayıklamakla vakit geçirerek yaşayıp gidiyorduk. Hatırladığıma göre fındıkların özellikle iyi ve bol olduğu bir yıldı. Su kabaklarımızı fındıkla doldurur, ayıklama yerlerine götürürdük. Yemişleri kayanın oyuklarına yerleştirir, elimizdeki taşla kabuklarını kırar, kırdıkça da yerdik.

Sarkıkkulak'da birlikte yaptığımız uzun ve serüvenli yolculuktan döndüğümüzde mevsimlerden sonbahardı. O kış oldukça yumuşak geçti. Sık sık eski ağaç yuvamın olduğu çevreye gidiyordum; yabanmersinlerinin bulunduğu bataklıkla, bir zamanlar oynadığımız su birikintisinin arasında kalan bölgeyi kaç kez dolayıp taradım. Ama Tezayak'ın izini hiçbir yerde bulamadım. Ortadan kaybolmuştu kızcağız. Oysa çok istiyordum onu. Daha önce de sözünü etmiş olduğum açlık beni onu aramaya zorluyordu. Karın açlığına epeyce benzeyen bu açlık nedense karnım tokken beliriyordu her seferinde. Ama bütün aramalarım boşunaydı.

Mağaradaki yaşantı ama artık tekdüze ve sıkıcı değildi. Kızılgöz meselesi vardı düşünülecek. Sarkıkkulak da ben de mağaramızın içinde olmadığımız her an son derece tedirgindik. Mağaranın girişini genişletmiş olmamıza karşın gene de içine girebilmemiz bayağı zordu. Arada bir aklımıza geldikçe biraz daha genişletiyorduk yarığı. Ama ne olursa olsun Kızılgöz'ün koca gövdesinin sığabileceği kadar olmamıştı. Zaten o da bir daha kapımıza kadar gelmeyi göze alamadı. İyi bir ders vermiştik ona. Boynunda, benim taşla vurduğum yeri belirleyen şişlik hâlâ duruyordu. Hiçbir zaman kaybolmadı bu şişlik, üstelik ta uzaktan görülebilecek kadar da büyüktü. Elimin emeği olan bu sakatlığı her görüşümde keyifleniyordum ve bazen Kızılgöz'ün erişemeyeceği bir yerdeysem, kahkahalarla gülüyordum.

Kızılgöz herkesin içinde Sarkıkkulak'la beni paralamaya yeltenseydi Ahali'den kimse bizi kurtarmak için kılını bile kıpırdatmazdı kuşkusuz. Bununla birlikte bizden yanaydı hepsi. Aslında bizden yana olduklarından değil de Kızılgöz'den deli gibi nefret ettikleri için bize yardımcı oluyorlardı herhalde. Her neyse, ne zaman yaklaşacak olsa hemen bizi uyarırlardı. Ormanda, su içme yerlerinde ya da mağaraların önündeki meydanda Kızılgöz uzaktan göründü mü hemen bize haber iletiliyordu. Böylece, o canavar yaratıkla olan çatışmamızda birçok "göz"den yararlanabiliyorduk.

Bir keresinde az kalsın yakalıyordu beni. Sabah erkendi, daha Ahali'den kimse kalkmamıştı. Beni tam anlamıyla gafil avladı. Mağarama ulaşabileceğim tek yolu tutmuştu. Ben de ne yaptığımı düşünmeden kocaman çift mağaraya dalıvermişim. Hani, o yıllarca önce Sarkıkkulak'la ilk kez oynadığımız, bir keresinde ihtiyar Kılıçdişli'yi canından bezdiren mağara... İlk mağaranın arasındaki dar geçitten geçer geçmez farkettim ki Kızılgöz peşimden gelmiyor. Ve o dakika karşımda buldum onu. Peşimden geleceğine beni karşılamayı düşünmüştü tabii. Ben hemen dönüp gerisin geriye geçitten geçtim. Bu sefer de öteki kapıda belirdi Kızılgöz. Ben gene geriye döndüm.

Bu kovalamaca öğlene kadar sürdü. Sonunda Kızılgöz vazgeçti beni o gün yakalamaktan. O günden sonra da Sarkıkkulak'la ben biraz olsun rahat ettik. Kızılgöz boy gösterdiği zaman kendimizi o çift mağaraya atabilecek bir yerdeysek dik yamacı tırmanıp kendi mağaramıza kaçmıyorduk. Gözümüzü dört açıp bize fazla yaklaşmamasına dikkat etmek yeterliydi.

O kış Kızılgöz sonuncu karısını da öldürdü. Sürekli işkencelere, sık sık yenilenen dayaklara dayanamamıştı kadıncağız. Onun çok ilkel bir yaratık, bir atavizm örneği olduğunu söylemiştim ya, bu konuda daha da beterdi. İlkel hayvanların erkekleri dişilerine bu türlü kötü davranmaz, eşlerini öldürmezler çünkü. Öyleyse Kızılgöz'ün bütün geriliğine karşın bu konuda ileri olduğu söylenebilir. Erkeğin eşini öldürdüğü tek hayvan türü insandır.

Karısını öldürdükten sonra Kızılgöz'ün kendine yeni bir eş araması olağandı. Tuttu, Tatlısesli'de karar kıldı. İhtiyar İlikkemik'in torunu, Tüysüz'ün kızı olan Tatlısesli gencecik bir şeydi. Alacakaranlıkta, mağarasının önünde şarkı söylemeyi severdi. Çok kısa

bir süre önce de Çarpıkbacak'la çiftleşmişti. Bu delikanlı, kimseyi rahatsız etmeyen, kimseyle kavgaya girişmeyen, sessiz sedasız, kendi halinde biriydi; kavgacı da olamazdı. Ufak tefek, kara kuruydu çünkü; ayrıca bacağının çarpıklığından olacak, herkes kadar da hızlı koşamaz, tırmanamazdı.

Canavar Kızılgöz, ömründe işlediği en korkunç suçu işledi Tatlısesli'ye sahip olabilmek için: Gün sonunun sessizliği sarmıştı çevreyi. Ahali mağaralara tırmanmadan önce birer ikişer meydanda toplanmaya başlamıştı. Birden su içme yerine inen patikalardan birinden Tatlısesli'nin çığlık çığlığa koşarak çıktığını gördük. Kızılgöz peşindeydi. Kızcağız doğruca kocasına koştu. Zavallı, ufak tefek Çarpıkbacak fena halde korkmuştu. Ama gene de yiğitliğini gösterdi. Ölümle karşı karşıya olduğunu anladığı halde kaçmadı. Ayağa kalkıp bağırdı çağırdı, tüylerini dikleştirdi, dişlerini gıcırdattı.

Kızılgöz ise öfkesinden yere göğe sığmıyordu. Ahali'den herhangi biri kendisine karşı gelirse zavallının işi o anda resmen biterdi. Elini uzattığı gibi Çarpık-Bacak'ı ensesinden yakaladı. Delikanlı dişlerini canavarın koluna geçirdiyse de bu bir işe yaramadı tabii. Bir dakika sonra boynu kırılmış olarak yerde debeleniyordu. Tatlısesli çığlıklar atıyor, anlaşılmaz şeyler söyleniyordu. Kızılgöz onu saçlarından yakaladığı gibi mağarasına doğru sürüklemeye başladı. Yamacı tırmanırken iyice hırpaladı kızı; sürükleye sürükleye götürüp mağaranın içine fırlattı.

Kızmıştık, deli gibi kızmıştık hem de. Bağıra çağıra çıkardığımız cehennemi gürültü bu kızgınlığın belirtisiydi. Göğüslerimizi yumruklayarak, dişlerimizi gıcırdatarak bir araya toplandık meydanın ortasında. Sürü içgüdüsünün dürtüsünü duymuştuk, belki de ortak bir eyleme geçecekmişiz gibi işbirliği yapmak istercesine yaklaşmıştık birbirimize. Ortak bir eyleme geçmenin gerekli olduğunu bilinçsiz bir biçimde duymuştuk sanıyorum. Ancak eyleme geçmemiz olasızdı, çünkü bu gereği dile getirecek sözcüklerden yoksunduk. Kısacası hep birlik olup Kızılgöz'ü ortadan kaldıramayışımızın asıl nedeni söz dağarcığımızın yetersiz oluşuydu. Simgelerle belirlenmiş birtakım bulutlu düşünceler geçiyordu kafamızdan ancak. Bu düşünce simgeleri yavaş yavaş, büyük güçlüklerle icat edilerek geliştirilecekti ilerde.

Bilincimizden gölge gibi çabucak geçen bu belli belirsiz düşünceleri, bildiğimiz seslere uydurmaya çalışmadık değil. Tüysüz bar bar bağırmaya başladı. Çıkardığı gürültüyle Kızılgöz'e olan öfkesini, Kızılgöz'e bir kötülük yapmak isteğini dile getirebiliyordu. O kadarını biz de anladık. Ama içindeki işbirliği isteğini seslendirmeye çalıştığı zaman yaptığı gürültüler, tüm anlamsızlaştı bizim için. Derken Kocasurat da bir yandan kaşlarını çatıp göğsünü yumruklayarak bağırmaya başladı. Hepimiz birer ikişer katıldık bu öfkeli orkestraya. Hatta ihtiyar İlikkemik bile çatlak sesiyle, buruşmuş dudaklarıyla bir şeyler mırıldanmaya başladı. O sırada birisi bir yerden bir sopa bulup bir kütüğe vurmaya koyuldu. Bir iki dakika içinde kendine göre bir ritim uydurmuştu. Bizim haykırmalarımız, çığlıklarımız da kendiliğinden, biz ayrımsamadan bu ritme uymaya başladı. Bu durumun bizi yatıştırıcı bir etkisi oldu sonunda; öfkemizi falan unutup var gücümüzle "hey hey" toplantısına daldık.

Bu "hey hey" toplantıları, Ahali'nin ne denli amaçsız, ne denli başı boş bir yaşam sürdürdüğünün en iyi örneklerindendir. Şurada ortak bir öfke, gerçek bir işbirliği isteğiyle toplanmış olan bizler, kaba bir ritmin ardına takılıp her şeyi unutuvermiştik. Toplumsal güdülerimiz vardı var olmasına, ama bu gibi gülüşüp söyleşme toplantıları bizi doyurmaya yetiyordu. Bu "hey hey" toplantıları, daha sonra gelişen ilkel kabile toplantılarının ve modern insanın yarattığı millet meclislerinin, uluslararası doruk toplantılarının ilk başlangıcıydı bir bakıma. Biz, Genç Dünya Ahalisi konuşma yeteneğinden yoksunduk. Bu yüzden, ne zaman herhangi bir nedenle bir araya gelsek bir patırtıdır koparıyorduk. Bu patırtıdan, gelecekte sanat niteliğine ulaşacak olan bir ritim birliği doğuyordu genellikle. Daha yeni yeni oluşmaya başlamış bir sanattı bizimkisi.

Yakaladığımız bu ritimleri uzun zaman sürdüremezdik ayrıca. Ritim çabucak kaybolur, biz de onu yeniden yakalayıncaya ya da başka bir ritim buluncaya kadar olmadık gürültüler çıkarırdık. Kimi zaman da aynı anda birkaç ritim birden başlar, her bir ritmin seslendiricileri, ötekileri susturmak için olanca güçleriyle bağırırlardı.

Ritmin kaybolduğu aralıklarda herkes kendi kendine söylenir, coşar, bağırır, türlü sesler çıkarır, dans ederdi. Herkes dilediği gibi kendi düşünceleri, kendi güdüleriyle baş başa kalır, öbürlerini

unuturdu. Her birimiz evrenin merkezi olurduk sanki ve bir süre için çevremizde hoplayıp zıplayan, bağırıp çağıran öteki evren merkezlerinden bütün bütün ayrılırdık. Derken bir ritim belirirdi; diyelim bir el çırpması, ya da bir sopanın bir kütüğe vuruşu, ya da birinin belirli aralıklarla sıçraması, ya da şarkı söyleyenlerden birinin haykırışlarına belli bir vurgu vermesi bu ritmi doğuruverirdi. Ve kendi havalarına dalmış olan kişiler, birer ikişer bu ritme uyarak dans etmeye, koro halinde söylenmeye başlarlardı. En tutulan koro şarkılarından biri "Ha-ah, ha-ah, ha-ah"dı; bir başkası da, "Eee-vah, eee-vah, eee-vah-hah!".

İşte böylece, çılgın oyunlar, zıplama, hoplamalar, taklalarla o eski dünyanın alacakaranlığında dans edip şarkılar söyleyerek kendimizi unutur, bir çeşit birliğe ulaşırdık. Belki bu yüzden Kızılgöz'e olan o günkü sonsuz kızgınlığımız da sanat aracılığıyla yatışmıştı. Çılgın "hey hey" toplantımız ancak gecenin bastırmasıyla sona erdi. Karanlık iyiden iyiye çöküp de gökyüzünde yıldızlar belirmeye başlayınca hepimiz kayalar arasındaki deliklerimize çekildik.

Yalnızca karanlıktı içimizde korku uyandıran. Din denilen şeyin tohumları bile atılmamıştı daha; görünmeyen bir dünya kavramı yoktu içimizde. Salt gerçek dünyadan haberimiz vardı, korktuğumuz şeyler gerçek şeylerdi; somut tehlikeler, geceleri ava çıkan hayvanlar. Bizim karanlıktan korkmamızın nedeni onlardı; gece bastırdı mı inlerinden çıkıp karanlıkta kendilerini göremeyen zavallıların üstüne saldıran yırtıcı hayvanlar.

Belki de karanlıkta gerçeküstü bazı varlıkların yaşadığı düşüncesi de, karanlıkta gerçekten yaşayan bu yırtıcı yaratıkların uyandırdığı korkudan kök alarak gelişmiş ve zamanla görünmeyen, korkunç bir dünyanın varlığına inandırmıştı insanları. İnsanoğlunun imgelemi geliştikçe ölüm korkusu da artmış olabilir. Öyle ki Ahali bir yerde karanlıkla ölümü özdeşleştirip, o karanlığı hayaletlerle doldurmuştur sonunda. Bana kalırsa, Ateş Adamları karanlıktan bu dediğim şekilde korkmaya başlamışlardı bile; bizim Ahali'nin "hey hey" toplantısını yarıda bırakıp mağaralarına kaçışmalarının asıl nedeni ihtiyar Kılıçdişli, aslanlar, çakallar, yabanköpekleri, kurtlar ve o saatlerde aç olan bütün et yiyici hayvanlardı.

15

Sarkıkkulak evlendi. Serüvenli yolculuğumuzdan dönüşümüzün ikinci kışında oldu bu, hem de hiç beklenmedik bir sırada. Bana önceden haber vermeyi gereksiz bulmuş olacak. Günlerden bir gün, alacakaranlıkta mağaramıza döndüğüm zaman durumu anladım. Dar yarıktan içeri tam adımımı atmıştım ki donup kaldım. İçerde bana yer yoktu. Sarkıkkulak'la eşi yerleşmişlerdi bile. Bu eş benim üvey kızkardeşimden, yani Geveze'nin kızından başkası değildi.

Gene de zorla içeri girmeye çalıştım. Ancak mağarada yalnızca iki kişilik yer olduğuna, içerde de iki kişi bulunduğuna göre, yersiz bir çabaydı benimkisi. Üstelik onlar, hem iki kişi olmaları, hem de içerde bulunmaları bakımından benden üstün durumdaydılar. Tırmalanmaktan, saçımın çekilmesinden öylesine canım yandı ki, çekip gitmeyi yeğ tuttum. O gece ve o geceyi izleyen birçok geceler çift mağaranın dar geçidinde yattım. Daha önceki deneylerimden buranın oldukça güvenli olduğunu biliyordum. Bir zamanlar Kılıçdişli'den kurtulan iki kişi gibi ben de Kızılgöz'den nasıl kurtuldumsa, gece gelebilecek herhangi bir yırtıcı hayvandan da aynı şekilde bir mağaradan ötekine kaçarak kurtulabileceğimi sanıyordum.

Ancak yabanköpeklerini hesaba katmamıştım. Benim sığabileceğim herhangi bir deliğe girebilecek kadar küçüktü onlar. Nitekim bir gece buldular beni. Aynı anda iki mağaradan birden girerek saldırsalardı kurtulamazdım. Ama öyle yapmadılar. Birkaç tanesi mağaranın birine girdi, ben geçitten öteki mağaraya kaçınca peşimden geldiler. Ben dışarı fırladım. Sürünün geri kalanı oradaydı; kendimi uçurumun yamacına atarken üzerime doğru atladılar. İçlerinden sıska ve aç bir canavar beni yakaladı; dişlerini bacağıma geçirerek nerdeyse düşürüyordu beni. Bir türlü bırakmıyordu bacağımı; ben de bırakması için bir çaba göstermedim ilk başta. Asıl

düşüncem, elden geldiği kadar hızla yamaca tırmanıp öteki hayvanlardan kurtulmaktı.

Onların ulaşamayacağı bir noktaya gelinceye kadar bacağımdaki o canlı işkenceye aldırmadım. Sonra, duvarın dibinde havlayarak tepinen, duvara saldırıp da geri çekilmek zorunda kalan köpek sürüsünden beş altı metre yükseklikte bir yere geldiğimde durup bacağıma yapışmış olan hayvanın boğazına sarıldım, yavaş yavaş boğdum onu. Epey uzun sürdü bu iş. Debeleniyor, arka ayaklarıyla pençe atıyor, derimi, tüylerimi yoluyordu. Bir yandan da beni çekiştirip duruyor, ağırlığıyla aşağı düşürmeye uğraşıyordu.

Sonunda dişleri aralandı ve paralanmış etimi bıraktı. Cesedini de alarak yamacı tırmandım, geceyi eski mağaramın kapısında geçirdim. Ama ilk önce çıkardığım gürültüden uyanmış olan Ahali'nin hakaretlerine katlanmak zorunda kaldım. Karşılıksız bırakır mıyım hiç? Ben de aldım öcümü. Hâlâ uçurumun altında bekleşen yabanköpeklerinin gürültüsü ne zaman biraz durulsa kafalarına bir iki taş atıyor, yeniden coşturuyordum onları. Tabii Ahali de yeniden sinirleniyor, söylenmeye başlıyordu. Sabah olunca öldürdüğüm köpeği Sarkıkkulak ve karısıyla paylaştım. Üçümüz de birkaç gün ne sebze yedik ne de meyve.

Sarkıkkulak'ın evlilik yaşamı hiç de mutlu değildi. Bu birleşmenin tek iyi yönü fazla uzun süreli olmamasıydı kuşkusuz. Evlilik dönemi devam ettiği sürece ikimiz de hayatımızdan hoşnut değildik. Ben, yalnızlık içinde o rahat ve emin mağaradan kovalanmış olmanın sıkıntısını çekiyor, sürüdeki öteki delikanlılarla yakın ilişkiler kuramıyordum. Sarkıkkulak'la o kadar uzun süredir arkadaştık ki, bu bir çeşit alışkanlık haline gelmişti.

Ben de evlenebilir, bir yuva kurabilirdim elbette. Sürüde dişi kıtlığı olmasaydı evlenecektim de. Dişi kıtlığını yaratan ise Kızılgöz'dü tabii... Her bakımdan gerçek bir baş belası, hatta sürünün geleceğini tehlikeye atan bir öğeydi bu canavar. Dişi kıtlığından başka bir de Tezayak meselesi vardı. Onu bir türlü unutamamıştım.

Her neyse, Sarkıkkulak evli kaldığı sürece ben de oradan oraya süründüm. Uyuyabildiğim geceler büyük tehlikeler karşısında kalıyor, hiçbir zaman da tam anlamıyla rahat edemiyordum. Ahali'den biri öldü bu sırada; karısı da gidip başka bir erkeğin yanında yaşamaya

başladı. Boşalan mağaraya ben yerleştim. Ama buranın da girişi oldukça genişti; bir gün Kızılgöz, az kalsın beni yakalayacaktı. O olaydan sonra yeniden çift mağaraya dönmeyi yeğ tuttum. Yaz aylarında ise haftalarca mağaralardan uzaklaşır, ırmağın yakınında yaptığım bir ağaç sığınağında uyurdum.

Dediğim gibi Sarkıkkulak mutlu değildi. Kızkardeşim Geveze'nin kızıydı ne de olsa Sarkıkkulak'ın yaşamını zehir ediyordu. Hiçbir mağarada onlarınkinde olduğu kadar kavga ve dırdır yoktu açıkçası. Kızılgöz, Mavisakal'ın biriyse, bizim Sarkıkkulak da düpedüz kılıbıktı. Üstelik Kızılgöz bile hiçbir şekilde Sarkıkkulak'ın karısına göz koymayacak kadar akıllıydı.

Tanrı arkadaşıma yardım etti de bu dırdırcı karısı çabuk öldü. Beklenmedik bir olay meydana geldi o yaz. Yazın sonuna doğru havuç tarlası ikinci kez ürün verdi. Bu hiç beklenmedik ikinci ürünün kökleri öylesine körpe, öylesine suluydu ki, bir ara bütün sürü yemek için oraya dadanmıştı. Bir sabah erkenden oldukça büyük bir kalabalık toplanmış kahvaltımızı ediyorduk. Benim bir yanımda Tüysüz vardı. Onun ötesinde de babası ihtiyar İlikkemik'le oğlu Uzundudak. Öteki yanımda ise kızkardeşimle Sarkıkkulak... Kızkardeşim hemen kolumun dibindeydi hatta.

Birdenbire, en ufak bir işaret bile olmadan Tüysüz ile kızkardeşim haykırarak sıçradılar. Aynı anda onları vuran okların küt diye çıkan sesini işittim. İkisi birden yere yuvarlanıp debelenmeye başladılar; bizse ağaçlara doğru koşuşmaya başlamıştık. Arkadan gelen bir ok, yanından geçerek yere saplandı. Saplanmanın şiddetiyle hâlâ durduğu yerde sallanıyor, ucundaki tüy titriyordu. Koşarken nasıl yolumu değiştirdiğimi, okun olabileceğince uzağından geçmeye çalıştığımı hatırlıyorum. Bir at gibi ürkmüştüm.

Yanımda koşan Sarkıkkulak birden yere düştü. Okun biri baldırına saplanmış, düşmesine yol açmıştı. Yeniden koşmayı denediyse de sendeleyerek düştü. Oturdu, korkudan tir tir titriyordu; çok acıklı bir sesle seslendi bana. Hemen geri koştum. Oku işaret ediyordu. Oku yakaladığım gibi çektim; canı çok yanmış olacak ki, elimi tuttu ve daha fazla çekmeme engel oldu. Uçan bir ok geçti yanımızdan, bir başkası ise bir kayaya çarpıp parçalanarak yere düştü. Bu kadarı fazlaydı artık. Olanca gücümle çektim. Sarkıkkulak'ın çığlıkları

arasında ok yerinden çıktı ama ben de esaslı bir yumruk yedim. Aradan bir saniye bile geçmeden koşmaya başlamıştık.

Bir ara geriye baktım. İhtiyar İlikkemik, yapayalnız kalmıştı. Sendeleyerek ilerliyor, ölümle yaptığı bu handikap yarışını kazanmaya çalışıyordu. İkide bir düşecek gibi oluyordu; bir keresinde düştü de. Artık okların arkası kesilmişti. Yaşlı adam zorla ayağa kalktı. Yıllar büyük bir yüktü omuzlarında, ama yine de ölmek istemiyordu zavallı. Ormandaki pusularından fırlayıp havuç tarlasına doğru koşmaya başlayan üç Ateş Adamı kolaylıkla yakalayabilirlerdi onu. Nedense ona hiç yönelmediler. Belki fazla yaşlı olduğu için etinin sert olacağını düşünmüşlerdir. Doğruca Tüysüz'le kızkardeşime gittiler. Ağaçların arasından baktığımda Ateş Adamları'nın ellerindeki taşlarla kafalarını ezmekte olduklarını gördüm. Ateş Adamları'ndan biri, o kara kuru, topal avcıydı.

Ağaçlar arasından mağaralara doğru ilerleyen, şaşkın, coşkulu, düzensiz bir sürüydük. Tehlike biraz uzaklaştığı için Uzundudak durup dedesini bekledi. Aralarında koca bir kuşak farkı olan bu iki kişi, grubun en gerisinde ağır ağır ilerliyorlardı.

Böylece Sarkıkkulak da bekarlık yaşantısına dönmüş oldu. O gece eski mağaramızda onunla birlikte yattım; eski arkadaşlığımız bıraktığımız yerden yeniden başladı. Eşini kaybetmiş olmak hiç de üzüntü vermemişti ona. Daha doğrusu üzüldüğünü ya da karısını özlediğini belirtecek hiçbir iz yoktu davranışlarında. O sırada tek sıkıntısı bacağındaki yaraydı. Eski çevikliğine kavuşuncaya değin bir hafta geçti aradan.

Sürüdeki tek yaşlı kişi İlikkemik'ti. Ara sıra onu hatırladıkça, hele kendisini en açık seçik görebildiğim zamanlar, bizim bahçıvanın babasıyla aralarında çok büyük benzerlikler olduğunu ayrımsıyorum. Bizim bahçıvanın babası da çok yaşlıydı, bitkindi, her yanı buruş buruştu. Hani o soluk, sulanmış gözleriyle bakıp dişsiz çenesiyle mırıldanmaya başladı mı, İlikkemik'in ta kendisi diyebilirdiniz. Çocukluğumda bu benzerlik fena halde korkuturdu beni. Yaşlı adamın iki bastonuna dayanarak yaklaştığını ne zaman görsem deli gibi kaçardım. İlikkemik'in seyrek, biçimsiz, beyaz bir de sakalı vardı ki yaşlı adamcağızın bıyıklarına tıpa tıp benziyordu benim gözümde.

Dediğim gibi sürüdeki tek yaşlı kişi İlikkemik'ti. O zamana göre ayrıcalık taşıyordu. Ahali'nin insanları yaşlanmazlardı. Orta yaşa gelenler bile pek seyrekti. Genellikle bir şiddet olayı sonucunda ölürdü o zamanın yaratıkları. Babamın öldüğü gibi, Kırıkdiş'in, kızkardeşimin ve Tüysüz'ün öldükleri gibi ölürlerdi: birdenbire ve korkunç bir şekilde, yaşamlarının en canlı, en hareketli döneminde. Doğal ölüm mü? O zamanların en doğal ölüm yolu buydu.

Ahali'den hiç kimse yaşlılıktan ölmezdi. Hiç değilse ben, ömrüm boyunca böyle bir şeye tanık olmadım. İlikkemik bile öyle ölmedi; oysa benim kuşağımdan bu şekilde ölme olanağına sahip tek kişi oydu. Kötü bir sakatlanma, ciddi bir kaza ya da geçici bir aksaklık bile ölümle sonuçlanıyordu genellikle. Çoğunlukla bu ölümlerin tanığı bulunmazdı. Sürüden bazıları ortadan kaybolurlardı yalnızca. Bir sabah mağaraların ordan ayrılır, bir daha da geri dönmezlerdi. Avlanan yaratıkların aç midesini boylar, yok olurlardı.

İşin aslını hemen anlayamamıştık ama Ateş Adamları'nın havuç tarlasına dadanmaları bizim sonumuzun başlangıcı oldu. Avcılar gün geçtikçe daha sık gelir oldular. Ormanın derinliklerinden ikişer üçer beliriyorlar, ellerindeki oklarla uzaklık kavramını tümden yok ederek, en yüksek ağacın tepesindeki bir avı bile kendileri ağaca çıkmak zorunda kalmaksızın öldürebiliyorlardı. Ok ve yayları, gövdelerinin korkunç bir ekiydi sanki. Bu silahlar ellerindeyken otuz kırk metre, hatta daha fazla sıçramış kadar oluyorlar, çok kolay öldürüyorlardı. Bu durumda Kılıçdişli'den çok daha korkunçtular. Çok da akıllıydılar üstelik. Dilleri gelişmiş olduğu için daha derin düşünebiliyorlardı. Ayrıca işbirliğinin ne demek olduğunu da kavramışlardı. Bizler de ormana çıktığımızda çok temkinli davranmaya başladık. Daha dikkatliydik, her an tetikte ve çekingendik. Artık ağaçlar bile güvenilecek bir korunma aracı olmaktan çıkmışlardı. Yüksek bir dala tüneyip de aşağıda kızgınlıktan deliye dönen düşmanlarımıza güldüğümüz günler bir daha geri gelmemek üzere geçmişe karışmıştı.

Ateş Adamları et yiyici hayvanlardı; dişleri, pençeleri otuz kırk metre uzanabiliyordu. O eski dünyada ava çıkan en korkunç yırtıcı hayvanlardı bunlar.

Bir sabah, Ahali daha ormana dağılmadan önce, su taşıyıcıları ve ırmağa su içmeye inmiş olanlar arasında bir paniktir başgösterdi.

Bütün sürü korku içinde kaçıp mağaralara sığındık. Bu gibi durumlarda önce kaçmak, sonra işin aslını araştırmaktı âdetimiz. Mağaralarımızın girişlerinde bekleyip meydanı seyre koyulduk. Bir süre sonra usul usul yürüyen, dikkatle çevresine bakan bir Ateş Adamı geldi meydanın ortasına. Artık çok iyi tanıdığım kara kuru avcıydı gelen. Orada uzun süre durup bizi seyretti; uçurum yamacını, bizim mağaraları uzun uzun süzdü. Su içme yerine inen patikaların birinden ırmak kenarına indi, birkaç dakika sonra başka bir patikadan gene çıkageldi. Bizi bir süre daha düşünceli düşünceli süzdükten sonra döndü, topallaya topallaya ormanın içerlerinde kayboldu. Ahali, hemen mağaralardan çıkmayı göze alamayarak kapılardan birbirlerine seslenmeye başladı. Durumu kavrayamadığımız zamanlarda çıkardığımız yakınmalı, ters seslerdi bunlar.

16

Bataklığın oradaki eski bölgede, bir zamanlar annemle birlikte yaşadığımız, –daha sonra da Sarkıkkulak'la ilk ağaç sığınağımızı yaptığımız– yerde buldum onu. Oysa artık umudumu kesmiş gibiydim. Ağacın altına vardığımda iyi tanıdığım o yumuşak sesi işitip yukarı baktım. Tezayak oradaydı. Bir dalın üzerine oturmuş, bana bakarak bacaklarını sallıyordu.

Bir süre öylece kalakaldım. Onu görmek öyle bir mutluluk vermişti ki bana! Birden bu mutluluğun yanı sıra garip bir tedirginlik, bir tür acı belirmeye başladı içimde. Ona yaklaşmak için ağaca tırmanmaya koyuldum. Tezayak, dalın ucuna doğru yavaş yavaş gerilemeye başladı. Tam uzanacak kadar yakınına gelmiştim ki bir sıçrayışta elimden kaçtı, yandaki ağacın dallarından birine kondu. Hışırdayan yapraklar arasından bana baktı ve yumuşak yumuşak seslendi. Hemen sıçradım arkasından ve coşkulu bir kovalamacadan sonra aynı durum yenilendi. Yani, Tezayak üçüncü bir ağacın dalına atlamış, yaprakların arasından bana bakarak yumuşak sesler çıkarıyordu.

Bu oyunun Sarkıkkulak'la birlikte yolculuğa çıkmazdan önce oynadığımız eski oyunlardan biri olduğu yavaş yavaş kafama dank etti. Onu istiyordum ve onu istediğimi biliyordum artık. Üstelik o da biliyordu bunu. Bu yüzden yanına yaklaşmama izin vermiyordu. Onun gerçekten tez ayaklı olduğunu, tırmanma sanatında benim öğretmenliğimi yapmış olduğunu bile unuttum. Ağaçtan ağaca kovaladım onu; bir türlü yakalayamıyordum. Hep biraz ötemde duruyor, tatlı bakışlarını bana çeviriyor, olduğu yerde sıçrayarak yumuşak yumuşak sesleniyor, tam dokunacak kadar yaklaştığımda birden kaçıveriyordu. O kaçtıkça bendeki onu yakalama isteği de kat kat artıyordu. Gün ilerledikçe ilerledi; uzayan gölgeler, çabalarımın boşluğuna tanıklık ediyorlardı sanki.

Tezayak'ı kovalarken ya da ağacın birinde durup dinlendiğim sıralarda doya doya seyrediyordum onu. Çok değişmişti. Büyümüş, kilo almış, serpilmişti. Gövdesinin çizgileri yuvarlaklaşmış, kasları gürbüzleşmişti. Olgunlaşmanın getirdiği o anlatılması olasız yenilik, başkalık, beni garip bir şekilde coşturuyor, içimdeki isteği dayanılmaz hale getiriyordu. Üç yıl olmuştu bizim oralardan gideli. En azından üç yıl ve geçen zamanın onda yarattığı değişiklik gerçekten görülecek şeydi. Üç yıl diyorum ya, zamanı ancak yaklaşık olarak ölçebiliyorum tabii. Dördüncü bir yıl da geçmiş olabilir bu arada, bense o yılın olaylarını öteki üç yılın olayları ile karıştırmış olabilirim. Şimdi düşünüyorum da birbirimizi görmeyeli herhalde dört yıl olmuştur diyorum; evet, evet, dört yıl olmuştur.

Nerelere gitmişti bu süre içinde, neden gitmişti, neler gelmişti başına hiç bilmiyorum. Başından geçenleri bana anlatabilmesi olasızdı. Biz de, Sarkıkkulak'la birlikte çıktığımız serüvenli yolculuktan dönüşümüzde gördüklerimizi kimselere anlatamamıştık ya. Herhalde o da bizim gibi serüvenli bir yolculuk yapmıştı, ama tek başına. Bir de buralardan ayrılmasının nedeni Kızılgöz olabilirdi. Ormanda gezinirken arada bir karşılaşmışlardır herhalde; eğer canavar onun peşine düşmeye kalktıysa kızcağız kurtuluşu kaçmakta bulmuştur kuşkusuz. Daha sonraki bazı olaylardan çıkardığıma göre bu yolculuk sırasında güneye inmişti; o yandaki sıradağları aşarak hiç tanımadığı bir ırmağın kıyılarına ulaşmış, kendi türdeşlerinden tümüyle ayrı kalmıştı. O yörelerde Ağaç Adamları yaşıyordu benim bildiğim; Tezayak'ı oralardan kovan, sürüye ve bana dönmesine yol açanlar da onlardı sanırım. Neden böyle düşündüğümü daha sonra açıklayacağım.

Gölgeler daha da uzamıştı, bense onu başlan-gıçtakinden daha da büyük bir istekle kovalıyordum. Ama gene de yakalayamıyordum bir türlü. Benden kurtulmak için olanca gücüyle kaçıyormuş gibi yapıyor, bir iki adım ötemden daha ileriye kaçmamaya da dikkat ediyordu. Her şeyi unuttum –zamanı, gecenin yaklaşmakta olduğunu, ey yiyici düşmanlarımı–. Aşkımdan deliye dönmüştüm; aynı zamanda beni yanına yaklaştırmadığı için kızıyordum da. Ama bu kızgınlığın bile, ona olan isteğimden bir parça gibi olması tuhaftı doğrusu.

Dediğim gibi her şeyi unutmuştum. Ormanın açıklık bir yerinde hızla koşarken küt diye bir yılan yuvasının ortasına düştüm. Artık

yoluma onlar bile engel olamazlardı. Deli olmuştum. Üzerime atıldılar; ben eğildim, zıpladım, bir o yana, bir bu yana kaçtım, kurtuldum. Derken koskoca bir boğa yılanı peşime düştü. Başka zaman olsa çığlık çığlığa bir ağacın tepesini boylardım. Bu kez de bir ağaca tırmandım tırmanmasına ama, Tezayak'ın uzaklaşmakta olduğunu görünce yeniden yere atlayıp koşmaya devam ettim. Peşimdeki yılandan güçbela kurtardım canımı. O sırada eski düşmanım sırtlan da oralarda değil miymiş? Sersemce davranışlarımdan işin içinde bir şeyler olduğunu anlamış olacak ki bir saatten fazla izledi beni. Bir ara, bir yaban domuzu sürüsünü kızdırdık, arkamıza düştüler. Tezayak birbirinden oldukça uzak iki ağacın birinden birine atlamayı başarmıştı; benim göze alamayacağım bir şeydi bu. Yere inmek zorunda kaldım. Domuzlar çok yakınımızdaydı ama aldırmadım. En yakında olan hayvanın bir metre ötesine düştüm atladığımda. Ben koşarken iki yanımdan geliyorlardı; iki kez ağaca tırmanmak zorunda kaldım. Ama bu ağaçlar Tezayak'ın gittiği yönün tersi yönde oldukları için yeniden aşağı indim. Gerisin geriye döndüm; peşimde hırlayan, haykıran, diş gıcırdatan koca bir domuz sürüsü olduğu halde çok geniş bir ağaçsız meydanı koşarak geçtim.

O meydanı geçerken ayağım bir yere takılıp da düşmüş olsaydım işim oracıkta bitmişti. Ama neyse ki takılmadım bir yere. Zaten takılsaydım da aldıracağım yoktu. O hale gelmiştim ki, o sırada karşıma ihtiyar Kılıçdişli, ya da oklu yaylı yirmi Ateş Adamı çıksa gözümü kırpmayacaktım. Aşk insanı böyle çılgın yapıyor demek ki -hiç değilse beni böyle çılgın yapmıştı-. Tezayak hiç de benim gibi değildi. Aklı başındaydı onun. Kendini hiç tehlikeye sokmadan kaçmayı başarabiliyordu. Şimdi, yüzyılların ötesinden geriye baktığımda hatırlıyorum da yaban domuzları yolumu kestiği zaman sevgilim hızlı hızlı kaçmamış, tersine durup beni beklemişti çaktırmadan. Ayrıca öyle gelişigüzel de kaçmıyordu. Belli bir yol izliyor, yalnızca istediği yönde ilerliyordu.

Sonunda karanlık bastırdı. Tezayak önüme düşüp ağaçların arasında bir çıkıntı meydana getiren, yosunlu bir dere yatağı kenarından geçirdi beni. Ondan sonra çok sık çalılıkların arasına girdik. Buradan geçerken gövdem çizik içinde kaldı. O sakinliğini bir an için

bile yitirmedi. Yolu iyi biliyordu anlaşılan. Çalıların tam orta yerinde kocaman bir meşe ağacı vardı. Buna tırmanmaya başladığında ben yanı başındaydım artık. Yıllardır boş yere arayıp arayıp da bulamadığım ağaç sığınağının içinde yakaladım onu.

Sırtlan gene izimizi bulmuştu. Yerde oturup aç sesler çıkarmaya başladı. Biz artık güvenliğe kavuşmuştuk ya, aldırmadık, oturduğumuz yerden güldük. Hayvan da bir iki hırladıktan sonra çalılar arasından çekip gitti. Mevsimlerden bahardı, binbir çeşit ses vardı ormanda. Hayvanların huyudur, yılın o aylarında çok dövüşürler. Yuvamızda otururken yaban atlarının kişnemelerini, fillerin haykırışlarını, aslanların kükremelerini işitiyorduk. Biraz sonra ayışığı çıktı, hava ılıktı. Biz korkusuz ve mutlu gülüşüp duruyorduk.

Ertesi sabah uyandığımızda, tüylerini kabartmış iki erkek kuş gördüğümüzü hatırlıyorum. Anlaşılan deli gibi kavga etmiş, yorgun düşmüşlerdi; elimi uzattığım gibi enselerinden yakalayıverdim onları. Böylece Tezayak'la düğün kahvaltımızı kolayca elde etmiş olduk. Öyle de nefisti ki hayvancıkların tadı. Baharda kuş yakalamak çok kolay oluyordu zaten. Bir keresinde de Tezayak'la birlikte otururken ayışığında dövüşen iki geyik görmüştük. Bir çift aslan, yavaş yavaş yanlarına yaklaşıp parçalamaya koyulmuşlardı zavallıları da, onlar yine kavgayı bırakmamışlardı.

Tezayak'ın ağaç sığınağında kimbilir daha ne kadar oturacaktık... Bir gün biz ormandayken ağaca yıldırım çarpmış; koca dallar yıkılmış, yuva da yerle bir olmuştu. Çalı çırpı toplayıp yeniden yapmaya koyuldumsa da Tezayak istemedi. Sonradan öğrendim ki, gök gürlemesinden, yıldırımdan çok korkarmış karım. Onun için eski yuvasının bulunduğu ağaca yaklaşmayı bile istemedi. Böylece balayımız da son bulmuş oldu; yeniden mağaraların oraya döndük. Sarkıkkulak evlendiği zaman nasıl beni mağaramızdan attıysa şimdi de ben dehledim onu. O da çift mağaranın dar geçidinde yatıp kalkmaya koyuldu, Tezayak'la ben ufak mağaraya yerleştik.

Bizim sürünün arasında yaşamaya gelmemizle birlikte başımız da belaya girdi; Kızılgöz, Tatlısesli'den beri kaç kez eş değiştirmişti hatırlamıyorum bile. Zavallı Tatlısesli kısa zamanda kendinden önceki eşlerin yanını boylamıştı çünkü. Kızılgöz'ün son karısı ufacık tefecik, ruhsuz bir kızcağız. Dayak yesin yemesin durmadan sızlanır, ağlar

dururdu. Onun da öbür dünyayı boylaması an meselesiydi artık. Ama, oncağız daha ölmeden bile Kızılgöz benim Tezayak'ıma göz koymuştu. Nitekim birkaç gün sonra Tezayak'ın çilesi başladı.

Allahtan karım gerçekten tez ayaklıydı, ağaçlar arasından kaçmak konusunda onun üstüne kimse yoktu. Kızılgöz'ün pençelerinden kurtulmak için de tüm aklını, yürekliliğini kullanması gerekiyordu. Ben ona yardım edecek durumda değildim. Düşmanımız öylesine güçlü bir canavardı ki, beni bir dakikada paramparça edebilirdi. Yine de bir çatışmamız oldu onunla; omuzumu öyle bir yaraladı ki yıllar boyunca ne zaman hava yağmurlu olsa türlü sancılar çekerdim, omuzum tutulurdu.

Bu yarayı aldığımda Tezayak hastaydı. Hepimizin arada bir tutulduğu sıtmaya yakalanmıştı sanıyorum. Her neydiyse hastalığı onu epey ağırlaştırmış, sersemletmişti. Gövdesinin her zamanki çevikliği yok olmuştu. Gerçekten de Kızılgöz onu mağaralardan beş on kilometre uzaktaki yaban köpeği inlerinin yakınında kıstırdığında kaçacak pek hali yoktu. Genellikle onun çevresini dolaşır, düzlüğe çıktı mı Kızılgöz'ün yetişemeyeceği kadar hızlı bir koşu koparır, bizim dar girişli mağaramıza dar atardı kendini. Bu kez canavarın çevresini dolaşamadı; halsizliği üstündeydi ve ağır hareket ediyordu. Her deneyişinde Kızılgöz yolunu kesmeyi başarıyordu. Sonunda karım, çevresini dolaşabilme çabasından vazgeçip bütün enerjisini onun pençesine düşmemek için harcamaya başladı.

Hasta olmasaydı Kızılgöz'den kurtulmak çocuk oyuncağı olurdu onun için; ama bu durumuyla bütün dikkat ve kurnazlığını kullanmak zorundaydı. Neyse ki gene de bir üstünlüğü vardı: Daha ince dallar üzerine çıkabiliyor, geniş ve yüksek yerlerden atlayabiliyordu. Üstelik uzaklıkları çok doğru ölçebilme yeteneğine sahip olmaktan başka dalların, ufak sürgünlerin, hatta çürümüş dalların bile çekme gücünü sanki içgüdüsel olarak biliyordu.

Bitmez tükenmez bir kovalamaca sürüp gidiyordu aralarında. Ormanın içinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlar, fır dönüyorlardı. Ahali'yi de çok coşturmuştu bu olay. Bar bar bağırıyorlardı; sesleri özellikle Kızılgöz uzaktayken büsbütün yükseliyordu. Kovalama sırasında canavar onlara doğru yaklaştığında sesler birden alçalıveriyor, hatta kimi zaman yok oluyordu. Çaresiz seyircilerdik hepimiz.

Kadınlar çığlıklar atıp anlaşılmaz sesler çıkarıyor, erkekler de boş bir öfkeyle göğüslerini yumrukluyorlardı. Kocasurat özellikle çok kızgındı. Kızılgöz yaklaşınca o da sesini kısıyor, ancak ötekiler kadar da korkmuyordu.

Bana gelince, sakın bir yüreklilik gösterisinde bulunduğumu sanmayın. Yiğitlik benim neyime? Sanki Kızılgöz'le dövüşmeye kalksam neye yarayacaktı? O, çok korkunç olduğu kadar güçlü bir canavar, yırtıcı bir hayvandı. Gövde gövdeye dövüşmeye kalksak benim için en ufak bir kazanma umudu olamazdı. Beni kolayca öldürürdü, Tezayak'ın durumu ise hiç değişmezdi. Kızcağız bizim mağaraya ulaşamadan yakalanırdı ona. Kısacası, ben de çaresiz bir öfke içinde, olanları seyretmekten başka bir şey yapamıyor, Kızılgöz yakına geldi mi de sesimi kesip saklanmaya çalışıyordum.

Saatler geçti, akşam oldu; kovalamaca hâlâ bitmemişti. Kızılgöz, Tezayak'ı iyice yorgun düşürme kararındaydı anlaşılan. Durmadan koşturup duruyordu kızcağızı. Uzun bir süre sonra Tezayak da kesildi, koşusunu devam ettiremez hale geldi. Bunun üzerine Kızılgöz'ün onu izleyemeyeceği kadar ince dalların en uçlarına gitmeye başladı. Bu şekilde biraz dinlenebileceğini umuyordu kuşkusuz; ama Kızılgöz şeytanın tekiydi. Onu izleyemeyeceğini anlayınca, dalları sallayarak düşürme yolunu denedi. Bütün ağırlığını ve gücünü kullanarak dalı sallıyor; kızcağızı kırbaç ipinden sinek silkelercesine, daldan düşürünceye değin durmadan sallıyordu. İlk seferinde Tezayak biraz aşağıda bir dala düşerek kurtardı paçayı. Bir başka sefer, alçak dallar yere düşmesini önleyememişse de hiç değilse düşüşünü hafifletmişti. Bir başka seferinde öylesine sert silkelenmişti ki, iki ağaç arasındaki uzaklığı uçarak geçip bir başka ağaca tutunmuştu. Dalı yakalayarak kendisini kurtarabilmesi şaşılacak şeydi doğrusu. Çok zorlanmadıkça, incecik dalların kısa süreli güvenliğine bırakmıyordu kendini zaten. Ama öylesine yorgundu ki, Kızılgöz'den başka türlü kurtulmasına olanak yoktu. Bu nedenle birçok kereler o ince dallara bıraktı kendisini.

Kovalamaca sürüp gidiyordu. Ahali de çığlık çığlığa bağırmakta, göğsünü yumruklayıp dişlerini gıcırdatmaktaydı hâlâ. Derken her şey bitti. Alacakaranlık nerdeyse bastırmak üzereydi. Soluk soluğa kalmış, tir tir titreyen Tezayak bir dakikacık soluklanmak için yüksek, ince bir

dala tutunmuştu. Yerden on metre kadar yükseklikteydi; arada düşüşünü hafifletecek bir engel de yoktu. Daha aşağıda bir dalın üstünde bulunan Kızılgöz, Tezayak'ın bulunduğu dalı sallayıp duruyordu. Bir rakkasa döndü dal, Kızılgöz'ün her sallayışında biraz daha geniş bir kavis çiziyordu. Derken birden sallamasını değiştirdi canavar; tam bir kavis tamamlanacaktı ki ters yöne vuruş yaptı, elleri kurtulan Tezayak çığlıklar atarak yuvarlandı.

Havada gövdesini düzeltip ayak üstü düşmeyi başardı. Güçlü olduğu zamanlarda bu kadarlık bir yükseklikten bacakları üzerinde yaylanarak atlayabilir, yara bere almadan savuşturabilirdi. Ancak öylesine yorgundu ki bacaklarıyla yaylanacak güçte değildi. Düşme şokunun yalnızca bir bölüğünü karşılayabilen bacaklar kıvrılıverdiler, Tezayak yanlamasına düştü. Bu da yaralamadı onu gerçi, ama ciğerlerindeki tüm havayı alıp götürdü. Kızcağız olduğu yerde soluksuz kalakaldı.

Kızılgöz hızla koşarak üzerine çullandı. Saçlarını, yamru yumru parmaklarına dolayarak ağaçların tepesinden korkuyla seyreden Ahali'ye döndü, küstah bir zafer kükremesi savurdu. İşte o zaman ben aklımı kaçırdım. Temkin, tedbir, korku, hepsini bir yana attım; içimdeki yaşama isteğini bile unuttum. Daha Kızılgöz kükremesini kesmemişken arkasından saldırdım ona. Yaptığım o kadar beklenmedik bir şeydi ki, canavar bile gafil avlandı, saldırımın hızıyla yere yuvarlandı. Kol ve bacaklarımla sarılıp yerden kalkmasını önlemeye çalıştım. O bir eliyle Tezayak'ın saçlarını sıkıca yakalamış olmasaydı bunu yapamazdım kolay kolay.

Benim davranışımdan yüreklenen Koca-Surat, birden saldırarak dişlerini Kızılgöz'ün koluna geçirdi; bir yandan da yüzünü gözünü tırmalıyordu. Ötekilerin de bu sırada işe karışmalarının tam zamanıydı aslında. Kızılgöz'ü sonunda ortadan kaldıracak bir fırsat geçmişti ellerine. Ne var ki, korkudan ağaçlardan bile inemediler.

Kızılgöz'ün yalnızca ikimize karşı dövüşü kazanması işten bile değildi. Her ikimizin işini de hemen oracıkta bitirememesinin tek nedeni Tezayak'tı. Artık soluğunu toparlamış olan Tezayak da karşı koymaya başladı o sırada. Canavar, bir türlü kızın saçlarını bırakmaya yanaşmıyordu. Bu da hareketlerini kısıtlıyordu. Bir ara kolumu yakaladı. Artık sonumun geldiğini kavramıştım. Beni kendine doğru

çekmeye başladı; bir iki saniye içinde dişlerini boynuma geçirecek duruma gelecekti. Ağzını açmış, sırıtıp duruyordu. O sırada henüz gücünün tamamını kullanmaya başlamamış olmasına karşın omuzumu öyle bir burktu ki, ömrüm boyunca sancısını, sıkıntısını çektim.

Tam o anda bir şey oldu. En ufak bir ön uyarma olmaksızın, koca bir gövde düştü dördümüzün ortasına. Hepimizi dört bir yana dağıtan bu vuruş öyle beklenmedik bir anda gelmişti ki şaşkınlıktan birbirimizi tutmayı bıraktık. O ilk şok anında Kocasurat korkunç bir çığlık kopardı. Ben ne olduğunu anlayamamıştım pek, ama bir kaplan kokusu duymadım değil, ağacın birine doğru sıçrarken yollu yollu bir kürk görür gibi oldum.

İhtiyar Kılıçdişli'ydi gelen. Çıkardığımız gürültüden ininden fırlamış, biz farkında bile olmadan yanı başımıza gelmişti. Tezayak, benim kaçtığım ağacın yanındaki ağaca tırmanmayı başardı. Ben de hemen onun yanına gittim. Alçak sesle ağlayıp sızlanan karımı kollarımın arasına aldım. Yerden homurtular, hırıltılar, kırılan kemik sesleri geliyordu. Bir zamanlar Kocasurat olarak tanıdığımız kişiyi akşam yemeği diye yiyordu Kılıçdişli. Biraz öteki bir ağaçtan da Kızılgöz eğilmiş, kanlanmış, korkunç gözleriyle bu sahneyi seyrediyordu. İşte kendisinden de beter bir canavarla karşı karşıyaydı. Tezayak'la ikimiz sessizce ayrıldık ordan, ağaçların tepesinden dolaşarak mağaramıza gittik. Ahali hâlâ ağaçların tepesinde toplanmış, eski düşmanlarına hakaret ve dal parçaları yağdırıyorlardı yukardan. Hayvan, umursamadan hırlaya hırlaya yemeğine koyuldu.

İşte böylece kurtulmuştuk. Canımızı, hiç umulmadık bir rastlantıya borçluyduk. Yoksa ben Kızılgöz'ün pençesinde ölecektim; bin yüzyılın ötesinden zamana köprü kuracak, gazete okuyan, elektrikli trenlerde gezen ve hele hele geçmiş olayların öyküsünü anlatan bir kişi olamayacaktı.

17

Bir sonraki yılın sonbahar başlangıcında oldu olanlar. Kızılgöz, Tezayak'ı elde edemeyince başka bir eş bulmuştu kendisine; ve işin şaşılacak yanı, kadıncağız hâlâ hayattaydı. Daha da şaşılacak bir şey, bir de çocukları olmuştu. Bu, Kızılgöz'ün ilk çocuğuydu. Daha önce evlendiği kadınlar bir çocuk yapabilecek kadar uzun süre yaşayamamışlardı ki. O yıl hepimiz için çok iyi geçmişti doğrusu. Hava görülmemiş derecede yumuşak, yiyecek her zamankinden daha boldu. Özellikle o yılın turplarını hatırlıyorum. Fındık ürünü de çok bol, yaban erikleri eskisinden hem büyük, hem de tatlıydı.

Kısacası altın yılımızdı o yıl. Derken olanlar oldu. Bir sabah, erkenden, daha mağaralarımızda uyurken saldırıya uğradık. O soğuk, gri ışıkta gözlerini açanların çoğu, bir daha açmamak üzere yumdular gözlerini. Şafakla birlikte ölüm gelmişti kapımıza. Tezayak'la ben gürültüden uyandık. Bir bağırış, bir çığırıştır gidiyordu dışarda. Uçurumun en tepesindeki mağaramızın kapısından aşağı baktık usulca. Meydan Ateş Adamları'yla doluydu. Onların haykırmaları gürültüyü artırıyordu, besbelli bir düzenleri vardı, bir plana göre hareket ediyorlardı. Oysa bizim Ahali'de böyle şey ne gezer? Her birimiz kendi canımızı kurtarmak için dövüşür, savaşırdık. Üstelik başımıza gelen yıkımın ne denli korkunç olduğundan da haberimiz yoktu.

Bizimkiler taş atmayla uğraşadursun uçurumun dibi silme Ateş Adamı'yla dolmuştu. İlk attığımız taşlar birkaç kafayı yarmış olacak ki adamlar geri çekildiklerinde onlardan üçünü yerde yatar gördük. Yattıkları yerde debeleniyorlardı, hatta bir tanesi sürünerek uzaklaşmaya bile çalıştı. Ama biz işini bitiriverdik. Bizim erkekler de öfkeden kükremeye başlamışlardı bu sırada. Yerde yatanların üstüne kaya parçaları yağdırdık. Ateş Adamları'ndan birkaçı arkadaşlarını

öteye çekmek için yaklaştıksa da attığımız taşlarla onları da uzaklaştırdık.

Ateş Adamları bize fena halde bozulmuştu; aynı zamanda daha hesaplı davranmak gerektiğini kavramış olacaklar ki, öfkeli haykırışlarına karşın uçurumun dibine pek yaklaşamadılar. Uzakta durup yüzlerce ok atmayı daha uygun gördüler. Sonuç olarak biz de onları taşlamaktan vazgeçmek zorunda kaldık. Bu arada yarım düzine kadar ölü vermiştik. Yirmi kişiden çok yaralımız vardı. Geri kalanlar mağaralarına çekildiler. Benim yüksekteki mağaram menzil dışında kalmıyordu gerçi, ancak aramızdaki uzaklık okların etkili olmasını önleyecek kadar fazlaydı. Bu nedenle Ateş Adamları benim için boşuna ok harcamadı. Üstelik meraklı bir kişi olduğum için ne olup biteceğini iyice görmek istiyordum. Tezayak mağaranın içinde korkudan tir tir titriyor, ben içeri girmiyorum diye de alçak perdeden sızlanıyordu. Ben kapının önünde çömelmiş, olayların gelişmesini bekliyordum.

Savaş durulmuştu artık; atışlar aralıklı aralıklı oluyordu. İki taraf da bir çıkmazın içinde kalmıştı. Bizler mağaralardaydık, Ateş Adamları bizi nasıl dışarı çıkaracaklarını düşünüyorlardı. Peşimizden içerlere gelmeye cesaret edemiyorlardı; biz de durup dururken kendimizi göstermiyorduk. Arada bir içlerinden biri uçurumun dibine yaklaşınca Ahali'den biri de aşağı taş atıyordu. Taş atmak için dışarı çıkan kişi ise hemen yüzlerce oka hedef olarak oracıkta can veriyordu. Bu kurnazlık birkaç kez böyle sonuçlandı. Ama bir süre sonra Ahali'den kimse dışarı çıkmayınca işler iki taraf için de tam bir çıkmaza girdi.

Ateş Adamları'nın en gerisinde her şeyi yöneten biri vardı: benim iyi tanıdığım o yaşlı, topal avcı. Herkes onun sözünü dinliyor, onun emirleriyle şuraya buraya seğirtiyordu. Aralarından birkaçı ormana gitti. Bir süre sonra elleri kolları kuru dallarla, yapraklar ve otlarla dolu olduğu halde geri döndüler. Ateş Adamları'nın hepsi birden uçurumun dibine yaklaştılar. Çoğunluk, aramızdan dışarı çıkma yürekliliğini gösterecekleri vurmak üzere elde ok ve yay hazır beklerken birkaçı da en alt kademedeki mağaraların girişlerine kuru dallar ve otlar yığmaktaydı. Birdenbire, bu yığınların içinden, dünyada en çok korktuğumuz canavarı çıkardılar: ateş! Başlangıçta incecik duman sütunları kıvrılarak yükseldi. Derken alevlerin kırmızı

dillerinin odunlar arasından ufacık yılanlar gibi fırlayıverdiklerini gördüm. Duman çoğaldıkça çoğaldı, yoğunlaştıkça yoğunlaştı, bütün yamacı sardı. Yüksekte olduğumuz için pek zarar vermiyordu, yalnızca gözlerimin yandığını duydum, parmaklarımla gözlerimi oğuşturdum.

Dumanın etkisiyle deliğinden ilk çıkan ihtiyar İlikkemik oldu. O sırada hafif bir rüzgâr dumanı dağıtınca olanları açık-seçik görebildim: Dumanların arasından dışarı çıkarak yanan bir korun üstüne bastı yanlışlıkla. Bu beklenmedik acıyla haykırarak uçurumun yukarılarına doğru tırmanmaya çalıştı. Dört bir yanından oklar yağıyordu. Bir çıkıntıya gelince durakladı, dengesini kaybetmemek için bir kaya parçasına tutundu. Kesik kesik soluk alıyor, aksırıyor, başını iki yana sallayıp duruyordu. Bir öne bir arkaya sallanıyordu da. Gövdesine en aşağı on on iki ok saplanmıştı. Yaşlı bir adamdı, ama ölmek istemiyordu. Daha çok sallanmaya başladı, bacaklarında derman kalmamıştı. Sallanırken de son derece acıklı seslerle bağırıyordu. Dayanamayıp tutunduğu yerden eli kurtulunca uçurumun dibine yuvarlandı. Zavallı ihtiyarın kemikleri binbir parça olmuştu kuşkusuz. Yattığı yerde güçsüz güçsüz debeleniyor, yerinden kalkmaya çalışıyordu. Yanına koşan Ateş Adamları'ndan biri elindeki sopayla kafasına vurarak işini bitirdi.

İlikkemik'in başına gelen Ahali'nin birçoğuna da geldi. Dumana dayanamayanlar dışarı fırlayıp okların altında can verdiler. Kadınlarla çocukların kimi mağaraların içinde kalıp boğularak öldü, kimi son soluğunu dışarda verdi.

Ateş Adamları bu yolla ilk kademedeki mağaraları temizledikten sonra aynı işlemi ikinci kademede yenilemek üzere hazırlıklara geçtiler. Elleri kolları kuru dal ve otlarla dolu, yukarı tırmandıkları sırada Kızılgöz, peşinde karısı ve karısına sımsıkı yapışmış çocuğuyla yamacın tepesine çıkıp kurtulmayı başardı. Ateş Adamları, ateşin yanmadığı aralıklarda mağaralarımızdan kıpırdayıp kıpırdayamayacağımızı kestirerek Kızılgöz'ün kaçmasına da afallayıp kaldılar. Oklar, Kızılgöz'le karısı uçurumun tepesine eriştikten sonra ancak uçuşmaya başladı. Tepeye ulaşınca bizim Kızılgöz aşağıdakilere kötü kötü baktı, kükreyerek göğsünü yumrukladı. Aşağıdakiler bir sürü ok attılarsa da isabet ettiremediler. Kızılgöz, göz göre göre kaçıp kurtuldu.

Üçüncü kademeden sonra dördüncü kademenin dumana boğularak boşaltılmasını seyrettim. Ahali'den bazıları uçurumu tırmanarak kurtuldu; çoğu da pisi pisine bu kurtulma çabası içindeyken vurulup gitti. Uzundudak'ın ölümünü iyi hatırlıyorum. Benim bulunduğum çıkıntıya kadar erişmişti. Gövdesine saplanan bir okun acısıyla ağlayıp duruyordu. Tırmanırken sırtından vurulmuştu, okun bir ucu göğsünü delerek önden çıkmış, tüylü arka ucu da arka tarafta kalmıştı. Ağzından önce kan boşandı, dayanamayıp yanı başıma yığıldı.

Tam bu sırada, üst kademelerdeki mağaralar, söz birliği etmişler gibi boşalıverdi. O zamana kadar duman altında kalmamış olan Ahali'nin hemen hepsi, aynı anda uçurumu tırmanmaya başladı. Bu hareket birçok kişinin kurtuluşu oldu elbet. Ateş Adamları yeteri kadar çabuk ok atamıyorlardı. Gökyüzünü okla doldurdular, Ahali' den birçoğu vurulup düştü; birçoğu da tepeye tırmanıp kurtulabildi.

Bu arada içimdeki kaçma dürtüsü merakımdan daha baskın çıktı. Okların arkası kesilmişti. Ahali'nin tümünün ya ölmüş ya da kaçmış olduğunu sanıyordum, belki de yükseklerdeki mağaralarda daha bir iki kişi kalmış olabilirdi. Tezayak'la ikimiz apar topar uçurumun tepesine doğru yollandık. Biz ortaya çıkar çıkmaz;Ateş Adamları arasından bir patırtıdır yükseldi. Bunun nedeni ben değildim, Tezayak'tı. Aşağıdakiler büyük bir coşkuyla konuşarak karımı birbirlerine gösteriyorlardı. Onu vurmaya da çalışmadılar. Bir tek ok bile yaydan çıkmadı o sırada. Tersine, yumuşak, kandırıcı seslerle seslenmeye başladılar. Ben durup aşağıya baktım. Ama Tezayak korkuyordu, acıklı acıklı sızlanarak oyalanmamamı, çabuk olmamı söyledi. Böylece uçurumun tepesine ulaşıp ormana daldık.

Bu olay beni sık sık, uzun uzun düşündürmüştür. Eğer karım gerçekten Ateş Adamları türündendiyse, pek küçücükken kaybolmuş, türdeşlerinden uzaklaşmış olması gerekirdi. Yoksa onları hatırlar ve gördüğünde korkmazdı. Öte yandan aynı türden gelmekle birlikte onların yanından kaybolmuş olmayabilir de. Belki Ateş Adamları'nın köyünden uzak bir yerde, ormanın bir köşesinde doğmuştur; babası kaçak bir Ateş Adamı, anne-siyse bizim türden, yani Ahali'den biriydi belki de. Kimbilir? Ne kadar düşünürsem düşüneyim, bu konuda bir

sonuca varacak durumda değilim. Tezayak da kendi geçmişi hakkında benden fazla bir şey bilmiyordu, eminim.

Korku dolu bir gün geçirdik. Ahali'den hayatta kalanların çoğu bataklığa doğru kaçmış, o çevredeki ormana sığınmışlardı. Ama gün boyunca Ateş Adamları küçük avcı kafileleri halinde ormanı taradılar, nerde bizden bir kimse gördülerse öldürdüler. Dikkatle hazırlanmış, düzenli bir şekilde uygulanan bir plandı onlarınki. Kendi topraklarına sığamayacak kadar çoğaldıkları için bizim toprakları fethetmeye karar vermiş olacaklar. Ama ne fetih! Onların karşısında en ufak bir dayanma umudumuz bile yoktu ki. Katliamdı yaptıkları –hem de başıboş, sorumsuz bir katliam–. Çünkü kimsenin canını bağışlamadılar; yaşlı genç, kadın erkek herkesi vurdular. Amaçları bizi yeryüzünden silmekti, bu amaçlarına da pekâlâ eriştiler.

Bizim dünyamızın sonu gelmişti artık. Son sığınak olarak ağaçlara attık kendimizi. Ama Ateş Adamları, her ağacı birer birer sararak her aileyi birer birer öldürdüler. Olayların çoğunu gözlerimle gördüm; merak ediyor, görmek istiyordum çünkü. Tezayak'la ikimiz herhangi bir ağacın üzerinde birkaç dakikadan fazla kalmadığımız için Ateş Adamları'na yakalanmadık. Sonunda gidecek, kaçacak yer de kalmamıştı. Her yer Ateş Adamları ile doluydu; bizi yok etme çabalarını çok ciddi bir kararlılıkla sürdürüyorlardı. Ne yana dönsek onlarla karşılaşıyorduk, bu nedenle de yaptıkları işlerin korkunçluğunu yakından gördük.

Annemin başına neler geldi bilemiyorum. Ama Geveze'nin vurulup o eski ağaç yuvamızdan düştüğünü gördüm. Ne yalan söyleyeyim, sevinçten bir iki kez zıplamadım değil. Öykümün bu bölümüne son vermeden önce Kızılgöz'e neler olduğunu anlatmadan geçemeyeceğim. Bataklığın yanı başındaki bir ağaçta, karısıyla birlikte yakalanmıştı. Tezayak'la ikimiz de kaçarken bir ara durup olanları seyrettik. Ateş Adamları var güçleriyle Kızılgöz'le uğraşmakta olduklarından bizi farketmediler. Çünkü üzerinde bulunduğumuz ağacın yaprakları iyice saklıyordu bizi.

Kızılgöz'ün kaldığı ağacın altında en az yirmi avcı vardı; ağaca durmadan ok atıyorlardı. Okları yeniden yere düştükçe topluyorlardı da. Ben Kızılgöz'ü göremiyordum, ağacın tepesinde bir yerde uluduğunu işitiyordum. Kısa bir süre sonra bu uluma daha boğuk,

daha alçak perdeden gelmeye başladı. Ağacın gövdesindeki bir oyuğa girmiş olmalıydı. Ama karısı bu sığınağa erişemeden vurulup yere düştü. Fena yaralanmış olmalıydı ki kaçmak için çaba bile gösteremedi. Olduğu yere çöküp kendisine sıkı sıkı sarılmış olan bebeğini korumaya çalıştı. Ateş Adamları'na yalvaran işaretler yapıyordu. Adamlar çevresine toplanıp onunla alay etmeye, katıla katıla gülmeye başladılar –tıpkı Sarkıkkulak'la benim bir zamanlar o yaşlı Ağaç Adamı'na yaptığımız gibi–. Yine bizim yaptığımız gibi kadıncağızı dal parçalarıyla değil de okların ucuyla dürtüklemeye, iteleyip kakalamaya başladılar. Oklarını kadının kaburgalarına sokup çıkarıyorlardı. Ama istedikleri kadar eğlenemediler, çünkü Kızılgöz'ün karısı direnmiyor, hiçbir karşılık vermiyordu. Yalnızca bebeğine sarılmış, yalvarıp duruyordu. Ateş Adamları'ndan biri iyice yanına yaklaştı, elinde koca bir sopa vardı. Kadın onu gördü, ne olacağını anladı, başına o son korkunç darbeyi yiyinceye kadar yalvarmaktan başka bir şey yapmadı.

Ağacın kovuğuna sığınmış olan Kızılgöz'ü ele geçirme olanakları yok gibiydi. Aralarında biraz konuşup tartıştıktan sonra bir tanesi ağaca tırmandı. Yukarda ne olup bittiğini göremedim, ama adamın haykırdığını işittim. Aşağıdakiler de fena halde coşmuşlardı. Birkaç dakika sonra paldır küldür aşağı yuvarlandı adam. Düştükten sonra da kımıldamadı. Bir an bakakaldılar, derken biri gidip adamın başını kaldırdı. Bırakır bırakmaz düştü baş. Kızılgöz kendini göstermişti.

Ateş Adamları fena kızdılar. Ağacın gövdesinin yere yakın bir yerinde kovuğa açılan bir delik vardı. Bunun önüne kuru dallarla otlar yığarak ateşe verdiler. Tezayak' la ben, birbirimize sarılmış, olduğumuz yerden korkuyla seyrediyorduk. Bazen de ateşe yeşil yapraklı taze dallar atıyorlardı. Bu kez de duman yoğunlaşıyordu.

Derken, birdenbire ağacın altından kaçıştıklarını gördük. Ama gereğince atik davranamamışlardı. Kızılgöz'ün uçan gövdesi tam ortalarına düştü. Öfkesinden deliye dönmüştü bizimki, koca kollarını sağa sola sallıyor, önüne ne gelirse paralıyordu. Bir tanesinin suratını koparıp attı; gerçekten kopardı yani, o yamru yumru parmakları, o son derece güçlü kasları sayesinde. Bir başkasının da boynunu ısırdı. Ateş Adamları korkunç, yırtıcı çığlıklar atarak gerilediler, sonra yeniden saldırdılar. Bu arada Kızılgöz nerden bulduysa bir sopa edinmişti.

Üstüne gelenlerin kafataslarını yumurta kırar gibi kırmaya koyuldu. Onunla baş edemeyeceklerini anlayan Ateş Adamları yine gerilemek zorunda kaldılar. Kızılgöz için bulunmaz bir fırsattı bu. Arkasını dönüp koşarak uzaklaşmaya başladı. Bu kaçış sırasında bile öfkeyle uluyordu. Peşinden birkaç ok attılarsa da o, kısa zamanda çalılıkların arasında kayboldu.

Tezayak'la ben de sessizce uzaklaştık ki, biraz ötede bir başka grup Ateş Adamı'yla karşılaşmayalım mı? Bizi dağ çileklerinin olduğu bataklığa kadar kovaladılar. Bataklığın içinde, ayakla gidilemeyecek yerlere, ağaçların tepesinden kaçtık biz. Onlar izleyemediler. Gide gide batak bölgenin öteki yanına, bizim ufak bataklığa, batıya doğru uzanan büyük batak bölgeyi ayıran dar, ormanlık-alana geldik. Burada kiminle karşılaştık dersiniz? Sarkıkkulak'la. Nasıl olup da kurtulduğunu bir türlü aklım almıyor. Herhalde bir önceki geceyi mağaraların orada değil de ormanda geçirmişti.

Bu dar ormanda, ağaç sığınakları kurup pekâlâ yerleşebilirdik. Ancak Ateş İnsanları bizi temizleme işlemini sonuna kadar götürmeye ant içmişlerdi besbelli. Öğleden sonraydı; Sakalsurat'la karısı doğudaki ağaçların arasından fırlayıp koşarak yanımızdan geçip gittiler. Derin bir sessizlik içinde hızla kaçarlarken yüzlerinde korku okunuyordu. Onların geldikleri yönden Ateş Adamları'nın da haykırışlarını ve Ahali'den birinin çığlıklarını işittik. Demek ki Ateş Adamları bataklığı aşmanın çaresini de bulmuşlardı.

Tezayak, Sarkıkkulak ve ben de Sakalsurat'la karısının peşinden kaçmaya koyulduk. Büyük bataklığın kıyısına gelince durduk; oranın yollarını bilmiyorduk çünkü. Burası bizim bölgenin dışında kalıyordu, Ahali oralara gitmemeye hep çok dikkat ederdi. Bu koca bataklığa giden hiç olmamıştı –daha doğrusu gidip de dönen olmamıştı–. Bizim için tam bir sır ve korku yatağıydı burası –bilinmeyen, dehşet verici bir diyar–. Dediğim gibi tam kıyısında durduk. Açıkça korkuyorduk. Ama bir yandan da Ateş Adamları'nın haykırışları yaklaşıyordu. Birbirimize baktık. Sakalsurat ilk adımı attı; her an çatlayacakmış gibi görünen titrek çamurun üzerinden yürüyerek birkaç metre ötedeki sağlam, otlu tümseğe ulaştı. Karısı izleyemedi. Birkaç adım atmayı denedi ama batağın güvensiz yüzeyinden çekindi, olduğu yere çöktü.

Tezayak beni beklemedi bile; hatta Sakalsurat'ın olduğu yeri geçip de yetmiş seksen metre ötedeki çok daha sağlam bir tümseğe ulaşıncaya kadar arkasına dönüp bakmadı da. Sarkıkkulak'la ben ona yetişene kadar Ateş Adamları ağaçların arasından gözükmüşlerdi. Sakalsurat'ın karısı onları görünce paniğe kapıldı ve dehşet içinde peşimizden koştu. Ne var ki dikkat etmeden, kör gibi koşuyordu; kurumuş çamuru çatlattı. Dönüp baktığımızda, yavaş yavaş bataklığa gömülmekte olan kadıncağızın her yanına okların yağmakta olduğunu gördük. Derken bizim oraya kadar gelmeye başladı oklar. Sakalsurat da yanımıza gelmişti. Dördümüz birden, nereye gittiğimizi bilmeksizin, bataklığın korkulu derinliklerine daldık.

18

Büyük bataklıkta geçirdiğimiz günler hakkında açık seçik bilgilere sahip değilim. Hatırlamaya çalıştığım zaman birbiriyle ilgisiz bir sürü izlenim doluyor kafamın içine; zaman kavramını tüm yitiriyorum. O bitmez tükenmez batak bölgenin içinde ne kadar kaldık, hiçbir bilgim yok. Haftalarca dolaşmış olmalıyız gibime geliyor. O sırada olanları hatırladığım zamanlar hep kâbus görüyorum. O ıslak, pis, ıssız arazide dolaştık, dolaştık, sanki yüzyıllar boyu dönüp dolaştık. Zehirli yılanlar üzerimize saldırdı, türlü yırtıcı hayvanlar çevremizde kükredi; ayaklarımızın altında kımıl kımıl olan çamur bizi yutmak istercesine topuklarımıza dolandı...

Önümüze çıkan dereler, göller, katran gibi denizler yüzünden sayısız kereler yolumuzu değiştirdiğimizi biliyorum yalnız. Sonra fırtınalar patladı, sular kabardı, geniş alanları seller bastı. Sonra uzun açlık ve sefillik dönemleri başladı. Gelip geçen sellerden günlerce ağaçlarda hapis kaldık.

Sık sık, büyük bir canlılıkla hatırladığım bir tek sahne var: Çevremiz kocaman kocaman ağaçlarla dolu; bunların dallarından lif lif gri yosunlar sarkıyor. Bir yandan da sürüngen bitkiler, korkunç yılanlar gibi sarmışlar ağaçların gövdelerini, kıvrım kıvrım yükseliyor, karmakarışık kocaman yumaklar halinde havada duruyorlar. Her yanımız çamur, yumuşak, cıvık cıvık çamur, için için kaynayan, havaya çeşitli gazlar bırakan çamur! Bütün bunların orta yerinde biz varız -on iki kişi kadar-. Sıskacık kalmışız, bitkiniz, gerilmiş derilerimizin altından kemiklerimiz sayılıyor. Ne şarkı söylüyoruz, ne gevezelik ediyoruz, ne de gülüyoruz. Oyun oynadığımız falan da yok. Bir zamanların o yerinde duramayan, canlı, hevesli ruhları iyice durulmuş, umutsuzca durgunlaşmış artık. Yakınmalı, acıklı sesler çıkarıyoruz; birbirimize bakıyor, hep birlikte bir köşeye toplanıyoruz. Sanki

dünyanın sona erişinin ertesi günü, nasılsa hayatta kalmış birkaç kişiyiz, nasılsa orada buluşmuşuz.

Bu sahnenin, bataklıkta geçen öteki olaylarla hiçbir belirli ilintisi yok kafamda. Nasıl oldu da oradan kurtulmayı becerdik, hiç bilmiyorum. Ama günlerden bir gün, ırmağa doğru inen alçak bir tepeler dizisiyle karşı karşıya geldik. Bu ırmak, bizim eski ırmaktı. O da bizim gibi uzun bir yolculuktan sonra bataklıktan çıkıyordu. Irmağın, tepeler arasından kendine bir yol açarak geçtiği güney kıyısında bir sürü kumtaşından oyulmuş mağarayla karşılaştık. Batıya doğru biraz ötede, ırmağın denize döküldüğü sete çarptıkça uğuldayan okyanus uzanıyordu. İşte burada, denize karşı dizilmiş mağaralara yerleşerek deniz kıyısındaki yaşamımıza başladık.

Çok kalabalık değildik. Günler birbirini kovalayıp giderken, zaman zaman Ahali'den başkaları da geliyordu. Bataklığın derinliklerinden birer ikişer çıkıyorlardı bunlar. Hiçbirinin ayakta duracak halleri yoktu; canlıdan çok ölü gibiydiler hepsi de. Birtakım yürüyen iskeletler! Sonunda otuz kişi kadar toplandık. Ondan sonra da bataklıktan çıkagelenler arasında Kızılgöz yoktu. Dikkati çeken bir başka şey de çocuklardan hiçbirinin yolculuğu bitirememiş olmasıydı.

Deniz kıyısında yaşadığımız yılları ayrıntılarıyla anlatmayacağım. Hiç de mutlu yıllar değildi bunlar. Yerimizde rahat değildik, hava sert ve soğuktu. Kimse öksürükten, nezleden kurtulamıyordu. Böylesi bir çevrede yaşayıp gelişebilmemiz mümkün olamazdı. Gerçi çocuklarımız olmadı değil, ama hiçbiri fazla yaşamadı, küçük yaşta öldüler. Yetişkinler arasındaki ölüm sayısı ise yeni doğumlardan çoktu. Nüfusumuz azaldıkça azaldı anlayacağınız.

Besin maddelerimizde meydana gelen kökten değişiklik de yaramamıştı bize. Sebze ve meyve diye bir şey yoktu; yalnızca balık yiyorduk. Midye, deniz tarağı, kaya istiridyesi, deniz salyangozu gibi şeyler de yerdik. Ayrıca fırtınalı havalarda kumsal, koca koca okyanus yengeçleriyle dolardı. Yenilebilecek birkaç çeşit yosun da bulmuştuk. Ama besin maddelerindeki değişiklik mide rahatsızlıklarına yol açtı herkeste, hiçbirimiz doğru dürüst şişmanlayamadık. Sindirim bozuklukları çektiğimiz bir bakışta belli oluyordu, çirozlaştık kısacası. Sarkıkkulak deniz salyangozu toplamaya gittiği bir gün kayboldu. Deniz çekildiğinde hayvanlardan biri, kabuğunu Sarkıkkulak'ın elinin

üzerine kapamıştı. Deniz birden yükselince çocukcağız boğulmuştu. Cesedini ertesi gün bulduk; bize iyi bir ders oldu bu. Bir daha hiçbirimiz, deniz hayvanlarının kabuğuna yakalanmadık.

Tezayak'la ikimiz bir çocuk –bir erkek çocuk– yetiştirmeyi başardık. Daha doğrusu onu birkaç yıl yaşatmayı başardık. O iklimde kalsaydık daha fazla yaşayamazdı sanıyorum. Derken, günlerden bir gün, Ateş Adamları yeniden çıkageldiler. Bu kez ırmak üzerindendi gelişleri; hem de salla değil de bir kütüğün içi oyularak yapılmış, kaba saba bir kayıkla. Kayığın içinde üç kişiydiler; bunlardan biri o eski, ihtiyar avcıydı. Bizim kumsala yanaştılar; o, inip kumlar üzerinde topallaya topallaya yaklaştı, mağaralarımızı uzun uzun inceledi.

Çok eğlenmeyip gittiler gitmesine ama Tezayak fena halde korkmuştu bir kere. Hepimiz korkmuştuk, ama hiçbirimiz onun kadar değil. O gece ağladı, sızladı, bütün gece gözünü kırpmadı. Ertesi sabah oğlumuzu kucağına aldı ve birtakım kesin bağırmalar, işaretler ve yol göstermelerle, ikinci bir uzun yolculuğa çıkmaya zorladı beni. Mağaralarda Ahali'den sekiz kişi kalmıştı (sürüden artakalanların tümü). Onlar için hiçbir kurtulma umudu yoktu. Ateş Adamları dönmemiş olsalar bile o iklim koşulları içinde kısa zamanda ölüp gidecekleri belliydi. Deniz kıyısındaki iklim, bizim Ahali'nin yapısına hiç mi hiç uygun değildi.

Güneye doğru yol aldık. Günlerce koca bataklığın kıyısından yürüdük ama içine girmemeye dikkat ettik. Bir keresinde batıya yöneldik ve uzun bir sıradağı aşarak yeniden deniz kıyısına çıktık, bizim yaşayabileceğimiz bir yer değildi orası da. Ağaç diye bir şey yoktu –yalnızca bomboş tepeler, gümbür gümbür çağlayan dalgalar ve hiç durmayacakmış gibi esen sert rüzgârlar–. Gerisin geriye dönüp sıradağları yeniden aştık ve kâh doğuya, kâh güneye doğru giderek koca bataklığı bir kez daha bulduk.

Bataklığın güney sınırına kısa zamanda ulaşabildik ve doğuya doğru yolumuza devam ettik. Güzel yerlerdi buralar. Hava ılıktı, sonunda ormana kavuşmuştuk. Bir süre sonra alçak bir tepeler dizisini de aştık ve kendimizi daha da elverişli bir ormanlık bölgede bulduk. Kıyıdan içerlere doğru ilerledikçe hava iyiden iyiye ısınıyordu. Biz de yolumuzu sürdürdük, taa ki Tezayak'ın iyi tanıdığı bir ırmağın kıyısına gelene kadar. Burası, sürüden ayrı kaldığı dört yıl içinde gelmiş olduğu

yerdi anlaşılan. Irmağı kütükler üzerinde aştık, oldukça yüksek bir uçurumun dibinde karaya yanaştık. Bu uçurumun yüksek bir yerinde yeni yuvamızı kurduk –ulaşılması çok güç, aşağıdan bakınca görünmeyen bir mağaraydı burası–.

Bundan sonra anlatılacak pek bir şeyim yok. Burada yerleştik, Tezayak'la birlikte yavrularımızı büyüttük. Anılarım son buluyor. Buradan başka bir yere göçmedik hiç. O yüksek, o ulaşılmaz mağaramızdan öteye hiçbir düşüm yok. Düşlerimin içeriğini kalıtım yoluyla kendine mal eden çocuk da burada doğmuş olmalı. Burada doğmuş ve benim yaşamımın bütün izlenimlerini kendi benliğinde toplamıştır. Hayır hayır, benim değil, Kocadiş'in, yani gerçek kişiliğimin değil de ikinci kişiliğimin yaşantılarını. Ama bir yerde öyle bir ayırım yapmak da olanaksız gibi; Kocadiş'in yaşamı öylesine gerçek ki benim için, çoğu kez hangi çağda yaşadığımı şaşırıyorum.

Kuşaklar boyunca izlenen bu yol sık sık düşündürür beni. Ben, yani çağdaş ben, tam anlamıyla insanım. Ama Kocadiş, yani ilkel ben, insan değilim. Oysa çift kişiliğimin bu iki bölümünün bir yerde birbirine bağlanması gerek. Ahali, yeryüzünden hunharca silinmezden önce insan olma yolunda mıydı? Ben ve benim sonraki kuşaklarım bu insanlaşma işlemini sürdürerek gerçekleştirdik mi? Öte yandan benim torunlarımdan biri Ateş Adamları'nın arasına karışarak onların çizgisinde gelişmiş olamaz mı? Bilemiyorum. Öğrenebilmem için de herhangi bir yol yok. Kesin olarak bir tek şey var: Kocadiş, yavrularından birinin beyin dokusuna kendi yaşamının bütün izlenimlerini işlemiş. Hem de öyle derinden, öyle silinmez bir şekilde işlemiş ki, aradan geçen binlerce yüzyıl, binlerce kuşak bunları yok edememiş.

Öyküme son vermezden önce anlatmak istediğim bir şey daha var. Sık sık gördüğüm bir düş bu. Anladığıma göre, bu olay en son yerleştiğimiz o yüksek, o ulaşılmaz mağarada yaşadığım sırada meydana gelmiş. Bir keresinde doğuya doğru, ormanın iyice derinliklerine gittiğimi hatırlıyorum. Orada Ağaç Adamları'nın kabilesine rastgeldim. Çalılıklar arasına çöküp oyunlarını seyretmeye koyuldum. Bir gülüşme toplantısı yapıyorlardı; hop-layıp zıplıyorlar, çok ilkel bir ritmi sürdürmeye çalışıyorlardı.

Birdenbire suspus oldular. Gürültüleri bitmiş, oyunları sanki bıçakla kesilmişti. Dehşet içinde gerilediler ve korkulu gözlerle çevreye bakarak kaçacak delik aradılar. Derken, Kızılgöz boy gösterdi ortalarında. Hepsi bir kenara büzüldüler, korkudan tir tir titriyorlardı. Ama Kızılgöz hiçbirine saldırmaya kalkmadı. Onlardan biriydi çünkü; sonunda kendi türünü bulmuştu. Ardı sıra sıska, çarpık bacaklı, yürürken iki yandan elleriyle kendini dengeleyen yaşlı bir dişi yürüyordu. Ağaç Adamları'nın dişisi, Kızılgöz'ün en son karısı. Halkanın en ortasına oturdu bizimki. Bu satırları yazarken bile tam bir canlılıkla görüyorum onu. Kaşları çatılmış, kan çanağı gözlerle çevresindeki Ağaç Adamları'nı süzüyor. Bir yandan da korkunç, biçimsiz bacaklarından birini kaldırıp yamru yumru ayak parmaklarıyla karnını kaşıyor. En eski düşmanım Kızılgöz... canavar... atavizm...

İçindekiler